

ZBORNİK

MEDNARODNE KONFERENCE

GOZD - NAŠ VSEŽIVLJENJSKI UČITELJ

PRISPEVKI O GOZDU IN
GOZDNI PEDAGOGIKI

Program Ekošola - junij 2023

<https://ekosola.si>

<https://www.doves.si>

© Program Ekošola. Material je brezplačen.

ZBORNIK MEDNARODNE KONFERENCE GOZD - NAŠ VSEŽIVLJENJSKI UČITELJ, prispevki o gozdu in gozdni pedagogiki / Forest - our lifelong teacher

Izdajatelj: Društvo DOVES - FEE Slovenia, Portorož

Odgovorna oseba: mag. Gregor Cerar, nacionalni koordinator programa Ekošola

Uredniški odbor: Jasmina Mlakar, Boštjan Hren, Tina Hribar, Mojca Rankl

Jezikovni pregled: Za jezikovno neoporečnost so odgovorni avtorji prispevkov

Fotografije: Avtorji prispevkov

Uredila: Dunja Dolinšek

Portorož, junij 2023

Elektronska izdaja

Spletna publikacija: <http://ekosola.si/gradiva>

Za strokovnost prispevkov so odgovorni avtorji.

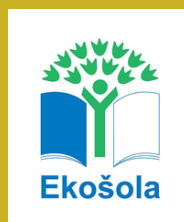
Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 154926595

ISBN 978-961-7111-08-8(PDF)

Publikacija je brezplačna.

KAZALO

Boštjan Hren inž. Gozd., Gozdni pedagog

GOZDNA PEDAGOGIKA - Razvoj novih orodij in načinov pri izobraževanju v naravi

FOREST PEDAGOGY - Development of new tools and methods for education in nature3

Anita Mustać, Primary School Šime Budinića Zadar, Croatia

TREE PHENOLOGICAL MONITORING.....7

Zrinka Klarin, Primary School Šime Budinića Zadar, Croatia

Ivica Štrbac, Primary School Josip Pupačić, Omiš, Croatia

FOREST AND FIRES IN DALMATIA8

Teresa Lamberti, Primary School I. C. Soverato 1, Italy

FOREST EDUCATION INDOOR AND OUTDOOR9

Ornella Pegoraro, Pertini-Santoni Upper Secondary School, Italy

FOREST EDUCATION IN ITALY10

Radmila Jokić, Primary And Secondary School With Dormitory Vuk Karadžić, Sombor, Serbia

FOREST ADVENTURE WITH MY FRIENDS11

Jasminka Milivojević, Primary School Branko Radičević Kraljevo / Vitkovac, Serbia

FOREST IN THE CLASSROOM – CLASSROOM IN THE FOREST12

Eleonora Stellatelli, Ittl Cilibreto Di Crotone, Italy

SUSTAINABILITY POLICIES IN EUROPE13

Ana Gudžić-Kosovac, Andrea Savić, Sanja Vukojević, Slavica Savković,

Pre-School Moje Detinjstvo Čačak, Serbia

THE FOREST INSPIRES US14

Brian A. Campbell, NASA Senior Earth Science Education and Communication Lead

TREES AROUND THE GLOBE15

Lenka Kleger, GLOBE Europe and Eurasia

THE EUROPEAN PHENOLOGY CAMPAIGN16

Beni Pavlišić, Osnovna Šola Zadobrova

POIŠČIMO NAJSTAREJŠI ORGANIZEM V OKOLICI ŠOLE

FIND THE OLDEST LIVING ORGANISM IN THE ENVIRONMENT NEAR THE SCHOOL17

Uroš Canjko, Osnovna šola Notranjski odred Cerknica

GOZDNA UČILNICA

FOREST CLASSROOM27

Petra Košir, Osnovna šola Vencija Perka

GREMO V GOZD

LET'S GO TO THE FOREST35

Mirjana Marinčič, Osnovna šola Leskovec pri Krškem, Podružnica Veliki Podlog

GOZDNI ČETRTEKI – GOZD KOT SPODBUNO UČNO OKOLJE V PRVEM RAZREDU OSNOVNE ŠOLE

FORREST THURSDAYS – FORREST AS ENCOURAGING LEARNING ENVIRONMENT

IN THE FIRST GRADE OF PRIMARY SCHOOL41

Mojca Rankl, Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica, enota Oploznica

GOZDNI IZZIVI

FOREST CHALLENGES51

Marjeta Remic, Kranjski vrtci – vrtec Janina

ČUJEČNOST IN ŠPORTNE AKTIVNOSTI V GOZDU

AWAWARENESS AND SPORTS ACTIVITIES IN THE FOREST56

Petra Horvat, Vrtec Pobrežje Maribor, enota Čebelica

GOZDNI HEROJI – GOZDNA POT IZKUŠENJ

THE FOREST PATH OF EXPERIENCE65

Daniela Stamatović, Osnovna šola Leskovec pri Krškem

POVEZUJEM SE Z NARAVO

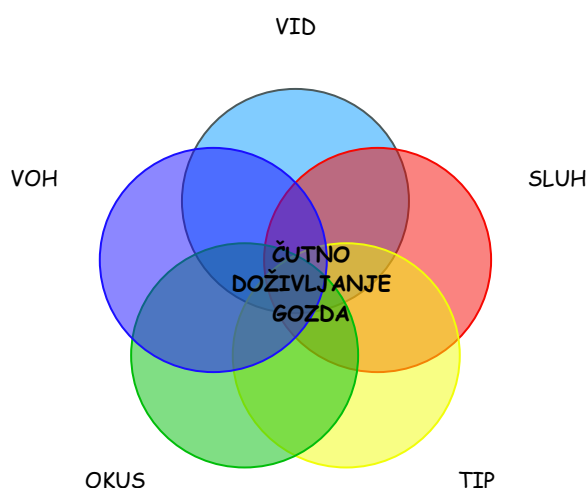
CONNECTING WITH THE NATURE	72
<i>Nina Korošec Mladenović, Osnovna šola Glazija Celje</i>	
UČILNICA V GOZDU	
CLASSROOM IN THE FOREST	81
<i>Mojca Borštnar, Osnovna šola 27. julij</i>	
GOZD KOT TERAPEVTSKI PROSTO ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI	
GOREST AS A THERAPEUTIC ENVIRONMENT FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS	88

GOZDNA PEDAGOGIKA

Razvoj novih orodij in načinov pri izobraževanju v naravi

Spoznavanje z doživljanjem

Gozdna pedagogika je razmeroma mlada veda, ki vztrajno dobiva svoje mesto tudi v Sloveniji. Najbolj je razvita v Skandinavskih deželah, Avstriji, Nemčiji in Švici. **Je ena od vrst pedagogik kjer se prepleta vzgojno izobraževalen proces poučevanja predvsem otrok in mladine o gozdu. Gozdni pedagogi z metodami bogatega čutno-doživljajskega učenja otrokom in mladini posredujemo znanje o pomenu gozda in gozdnega ekosistema.**

O gozdu se učimo v gozdu

V času, ko nam digitalno in virtualno ponuja neslutene možnosti, nam narava ponuja svojo enciklopedijo in možnost uporabe tistega, kar nam je elementarno: čutiti in raziskovati. Da lahko ubežimo ustaljenemu načinu podajanja učne snovi in znanja za zidovi šolskih učilnic je gozd čudovita alternativa. Je nadgradnja v **vzgojno izobraževalnem procesu otrok in mladine.**

Gozdna pedagogika temelji na aktivnostih oz. dejavnostih, ki se odvijajo na prostem, največkrat v gozdu. Vsaka aktivnost mora imeti cilj, ki ga otrok

prepozna, ga želi ter zmore doseči. Otroci morajo imeti občutek, da se cilju približujejo. Naloga gozdnega pedagoga je, da motivira in prepriča otroke, da so sposobni doseči cilj. Cilji morajo biti takšni, da so poučni in vplivajo na življenje otrok tudi zunaj šole.

Kaj želimo doseči?

- posredovati znanje o gozdu tako, da se prepozna gozd kot najbolj naravni kopenski ekosistem,
- okrepiti osebno pojmovanje trajnostnega razvoja in življenja
- podpirati razumevanje gozda kot življenjskega prostora divjadi in tudi utemeljiti nujnost lova za zaščito živali,
- posredovati učenje z igro,
- spodbujati ustvarjalnost v naravi,
- razvoj motoričnih spretnosti,
- povečati občutljivost za odgovorno ravnanje z naravo,
- poudariti okoljsko vzgojo...

V tej »učilnici na prostem«, si otroci in mladi širijo vedenje o poznavanju in razumevanju narave, njenih zakonitostih, okolju ter skupnosti kjer živijo. Pri gozdni pedagogiki težimo k osebnemu izoblikovanju otroka do gozda. Omogočeno jim mora biti dožemanje gozda z vsemi človekovimi čutili, to pa jih lahko vodi k opazovanju, raziskovanju, spoznavanju in odgovornemu ravnanju z naravo.

Gozd na domačem pragu

Učitelji, starši ali pa gozdarji lahko popeljemo otroke in mladino v gozd po urejenih sprehajalno doživljajskih poteh ali pa v bližnji gozd za vrtcem, šolo ali domom. Tako so tovrstni gozdovi zaradi svoje bližine, vrtcem in šolam, še posebno primeren prostor, kot **»učilnica na prostem«**. Predstavlja odlično možnost za vzgojo in izobraževanje ter ozaveščanje vseh prebivalcev mesta o delovanju in ohranjanju naravnih ekosistemov. Tam lahko **otroci začutijo gozd** kot kontrast urbanemu okolju, raznolik prostor različnih drevesnih in živalskih vrst ali pa čisto pravo gozdno divjino. S sprehodom po brezpotjih ali urejenih poteh, mimo mogočnih dreves, izvira pitne vode, vse do hiše na drevesu, **otroci razumejo pomen** med seboj se prepletajočih funkcij **gozda**. Skozi različne čutno doživljajske aktivnosti **spoznavajo različnost narave** kot tudi samega sebe.

Janezek in veverička (resnična zgodba)

Bilo je sončno, pozno pomladno dopoldne, že globoko v Mestnem gozdu Celje. Z otroki, starimi 9 in 10 let smo opazovali in primerjali iglice bora na vejicah ter se igrali, da ometamo prah iz zaprašenih polic. Naenkrat je našo »čistilno akcijo« zmotila veverica, ki je skakala točno navpično nad nami. Otroke sem opozoril na ta (takrat še nezaveden) »fenomen« v naravi, t.j. videti žival v Mestnem gozdu. Pri opazovanju veveričke sem položil roke za hrbet in skupaj z otroki vzneseno opazoval skakajočo žverco. Lahko bi rekel, da smo jo opazovali pol minute. Ko je bilo konec veveričjih akrobacij v krošnjah pride nek fant in me nejevoljno vpraša po »daljincu«: »Boštjan pokaži kje imaš daljinca. Pokaži daljinca, ki ga skrivaš za hrbtom. Ta veverička je bila na daljinca in baterije.« Najprej sem mislil, da se otrok šali, a izkazalo se je, da je z vztrajanjem prepričal še tiste »skeptike« o živi naravi na obrobju mesta. Kar naenkrat je bilo večina otrok okoli mene, v prizadevanju

najdbe »daljinca«. Vse skupaj je najprej z nasmehom opazovala učiteljica, a njena mimika na obrazu je od gorkega presenečenja postajala vse bolj podolgovata. Danes se ne spomnim več fanta, ki je prepričal dovršen del razreda, a spomnim se najinega pomenka o interaktivnih »streljačinah«, ki jih dnevno medmrežno igra s svojimi prijatelji preko računalnika. Tehnologija virtualne resničnosti se dnevno izpopolnjuje, je v sunkovitem vzponu. Nemalokrat nam olajša naše delo. Verjamem pa, da postaja **gozd** in narava naša **poslednja svoboda, prostor zdravja in novih spoznanj**, kjer se lahko odmaknemo vsem motečim dejavnikom.

Apel

S sodelovanjem strokovnjaki, kompetentnimi na področju gozdne pedagogike ter inštitucijami in strokovnjaki na področju vzgoje in želimo s tovrstnimi okoljskimi vzgojno izobraževalnimi programi, že v najzgodnejši dobi človekovega razvoja doseči visoko stopnjo okoljske zavesti, poudariti pomembnost gozdov in drugih zelenih površin v smislu višje kakovosti bivanja, okrepiti naše zdravje, dvigniti zavest in prepričanje, da si zaslužimo, da smo zmožni in smo vredni uporabljati to, kar smo dobili kot zapuščino naših prednikov ter bomo odgovorno predali dediščino našim potomcem, v zavedanju trajnostnega razvoja družbe in prostora. Le tako bomo vzgojili okoljsko odgovorne državljane, ki bodo nekoč naši družbenopolitični odločevalci ter konstruktivni sogovorniki pri oblikovanju mnenja zakaj smo v gozdu gost.

Boštjan Hren, inž. gozd.

GOZDNI PEDAGOG

Ljubljanska c. 54

SI - 3000 CELJE

GSM: +386 (0)41 657 581

TREE PHENOLOGICAL MONITORING

ANITA MUSTAĆ, PRIMARY SCHOOL ŠIME BUDINIĆA ZADAR, CROATIA

anitamustacz@gmail.com

ABSTRACT

Phenology is the science that studies changes in biological cycles and their connection with climate. Examples include the date of emergence of leaves and flowers, the first flight of butterflies, the first appearance of migratory birds, the date of leaf colouring and fall in deciduous trees. It has an important contribution to monitoring changes at the global level. Phenology is used to monitor changes in native (wild, local) trees with the aim of comparing and analyzing satellite images. Trees should not be watered or fertilized, as this can change their phenological cycle.

With the help of GLOBE protocols, the students learned about budding, greening and the change in color of leaves. Budding is the appearance of new leaves on plants, a plant organ that carries out the process of photosynthesis. The change in leaf color indicates the end of the growing season and the end of photosynthesis. It is related to the climate.

Keywords: phenological monitoring, GLOBE protocols, trees, experiential learning

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/Fenolo%C5%A1ko-pra%C4%87enje-stabala_Anita-Musta%C4%87.pdf

FOREST AND FIRES IN DALMATIA

ZRINKA KLARIN, PRIMARY SCHOOL ŠIME BUDINIĆA ZADAR, CROATIA

IVICA ŠTRBAC, PRIMARY SCHOOL JOSIP PUPAČIĆ, OMIŠ, CROATIA

zrinkaklarin@gmail.com, zrinkaklarin@gmail.com

ABSTRACT

Climate change, which results in an increase in air temperature, longer dry periods with low air humidity, strong winds and storms significantly contribute to the occurrence of fires, so fire prevention is of utmost importance.

By implementing the GLOBE Fire Fuel protocol, the types and sizes of fuel were measured and data on the risk of fire was obtained. The student's measurements should help scientists build better models to calculate fire risk, calibrate detailed maps and compare the obtained values with satellite images to get a complete picture of fire risk.

Weather changes lead to an increase in the fire index. Aleppo pine (*Pinus halepensis*) belongs to pyrophytic species, i.e. a group of plants that support the burning of fires, so afforestation with this species must be strictly controlled in cooperation with the profession.

Keywords: Fire, Aleppo pine, GLOBE Fire Fuel protocol, student's measurements

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/Zrinka-i-Ivica_Forest-and-Fires-in-Dalmatia-Croatia.pdf

FOREST EDUCATION INDOOR AND OUTDOOR

TERESA LAMBERTI, PRIMARY SCHOOL I. C. SOVERATO 1, ITALY

teroise@yahoo.it

ABSTRACT

During the Erasmus + project Forest: our lifelong teacher, together with the students, we arranged an abandoned school garden at our school. During the exchange in Slovenia and Serbia, teachers learned how important it is to live in nature and with nature. Children started by exploring the nature near their school, where is the pine forest. First, they cleaned up the trash. They did a lot of different activities: practicing yoga in the school garden, making St. John's oil and picking flowers. In their class, they wrote the recipe for oil, created acrostic, nature talismans, posters with leaves and branches. Students met the forest guard and walked for 10 km in the chestnuts and beeches forest. They had very sensorial walk, they were hugging trees and, in the end, they got their walkers' certificates.

Keywords: Forest activities, school garden, exploring nature

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/FOREST-EDUCATION-ACTIVITIES_Teresa-Lamberti.pdf

FOREST EDUCATION IN ITALY

ORNELLA PEGORARO, PERTINI-SANTONI UPPER SECONDARY SCHOOL, ITALY

ornellakr61@libero.it

ABSTRACT

School sessions in the forest focused on Italian language contents were observed and questionnaires on school well-being, parallel school tests, and, for the second class, also the results of the Invalsi tests were analysed.

Interesting data emerged, especially from a qualitative point of view, as already demonstrated by many studies carried out at the European level, regarding the support of learning processes. No significant results emerged from the point of view of the discipline in the classes involved in the project, above all due to the impossibility of guaranteeing children regular sessions in the forest.

In Italy, there is currently an increasing number of primary and secondary schools interested in “outdoor learning” or “outdoor education” that have decided to carry out at least a part of their activities in the nature, outside the traditional classroom. Actually, the common use of the term Forest Kindergartens often refers more to a pedagogical idea of education for free play in nature than to a reference to the ecosystem in which the activities should take place. This explains why it is possible to find initiatives called Forest Kindergartens that do not actually carry out their activities in a forest but, for example, in an agricultural context (even if sometimes there are specifications, such as “Agri-kindergarten”).

Keywords: Forest, education in Italy, outdoor learning

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/FORLIFE_INTERNATIONAL-ON-LINE-CONFERENCE_ORNELLAPEGORARO.pdf

FOREST ADVENTURE WITH MY FRIENDS

RADMILA JOKIĆ, PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL WITH DORMITORY VUK KARADŽIĆ, SOMBOR,
SERBIA

ABSTRACT

Presentation shows 6 activities, implemented with students with special needs, done in a local park Sombor Serbia, plus an activity in protected area »Gornje Podunavlje«. The aim was to bring students closer to forests and to teach them about natural resources with the accent on sensory perception. It's the easiest way for students to learn about forests and to get the sense of their importance in our ecosystem.

Keywords: students with special needs, forest, sensory perception

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/Forest-our-life-long-teacher_Radmila-Joki%C4%87.pdf

FOREST IN THE CLASSROOM – CLASSROOM IN THE FOREST

JASMINKA MILIVOJEVIĆ, PRIMARY SCHOOL BRANKO RADIČEVIĆ KRALJEVO / VITKOVAC, SERBIA

ivsami@yahoo.com

ABSTRACT

There is a very short content about forests in the curriculum of younger grades in our country. However, the forest is a resource for us to implement many activities in different subjects. This project contributed to the fact that many lessons, which would normally be held in the classroom, are now held in the schoolyard, which is our forest, because the real forest is not available to us as often as we wish.

In the presentation there are some activities with students where they were discussing different questions: What is the forest, What plants grow there, Which types of trees do we know, Which trees are deciduous and many more.

Keywords: Outdoor activities, forest, trees, classroom

Links

<https://video.arnes.si/watch/II5wm8ltzzh7>

SUSTAINABILITY POLICIES IN EUROPE

ELEONORA STELLATELLI, ITTL CILIBRETO DI CROTONE, ITALY

elestella2003@gmail.com

ABSTRACT

Climate change is a real and undeniable threat to our entire civilization. The effects are already visible and will be catastrophic unless we act now. Through education, innovation and adherence to our climate commitments, we can make the necessary changes to protect the planet. These changes also provide huge opportunities to modernize our infrastructure which will create new jobs and promote greater prosperity across the globe.

Sustainability competences can help learners become systemic and critical thinkers, as well as develop agency, and form a knowledge basis for everyone who cares about our planet's present and future state.

Digital competence provides a common framework to assist European citizens and workforce in self-evaluating their skills, setting learning goals, identifying training opportunities, and reaching more and better career opportunities.

Keywords: Sustainability, climate change, sustainability competences, digital competence

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/Sustainability-policies-in-Europe_Eleonora-Stellatelli.pdf

THE FOREST INSPIRES US

ANA GUDŽIĆ-KOSOVAC, ANDREA SAVIĆ, SANJA VUKOJEVIĆ, SLAVICA SAVKOVIĆ, PRE-SCHOOL MOJE
DETINJSTVO ČAČAK, SERBIA

cheeringnice720@gmail.com

ABSTRACT

The forest inspires us to explore and look for answers together. It gives us medical herbs, such as elder. It inspires us to arrange our yards and plant flowers. The forest comes with various materials and game ideas. It inspires us to paint and create. Save the nature and come to the kindergarten by bike, scooter,... With the children we played the game "hug the tree", where the tree is the center of the game. We miss the forest in winter, so we make it ourselves in the kindergarten. The forest inspires us to build an outdoor classroom.

Keywords: Forest, inspiration, outdoor classroom

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/A.G.Kosovac-A.-Savi%C4%87-S.-Vukojevi%C4%87-S.-Savkovi%C4%87_The-forest-inspires-us.pdf

TREES AROUND THE GLOBE

Brian A. Campbell, NASA Senior Earth Science Education and Communication Lead

brian.a.campbell@nasa.gov

Brian A. Campbell is a scientist and education specialist at NASA's Goddard Space Flight Center and is NASA Senior Earth Science Education and Communication Lead. With over 20 years of experience in the field, Brian's work focuses on developing and implementing educational programs that promote scientific literacy and inspire the next generation of scientists and explorers.

Brian's passion for science education has led him to work on a number of exciting and innovative projects, including the GLOBE (Global Learning and Observations to Benefit the Environment) Program, which is an international science and education program that provides students and teachers with the opportunity to conduct scientific investigations and contribute to our understanding of the Earth system as we already heard yesterday.

Campaign Trees around the world: <https://www.globe.gov/web/trees-around-the-globe/overview>

Links

<https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/Forest-Our-Lifelong-Teacher-Slovenia-Italy-May-30-2023.pdf>

THE EUROPEAN PHENOLOGY CAMPAIGN

Lenka Kleger, GLOBE Europe and Eurasia

Lenka.Kleger@terezanet.cz

The GLOBE Program stands for Global Learning and Observations to Benefit the Environment and is a worldwide science and education program that encourages students and teachers to conduct scientific investigations and learn more about the environment through hands-on activities. The program is supported by NASA and it covers all Earths' spheres: Biosphere, Hydrosphere, Atmosphere and Pedosphere.

<https://www.globe.gov/>

Lenka Kleger is a Regional Coordinator for the GLOBE Program in Europe and Eurasia and is responsible for promoting and supporting the implementation of the GLOBE Program in mentioned area. This includes working with schools and organizations to train teachers, provide resources and support for student investigations, and facilitate collaborations and partnerships. She also works closely with other GLOBE Regional Coordinators and the GLOBE Program Office to share best practices and develop new initiatives to support environmental education and scientific research. In her presentation she is describing The European Phenology campaign.

About the campaign

Each spring you can watch trees waking up. Their buds burst open and new leaves start to grow. Learn more about this miraculous change with the GLOBE Spring Tree Campaign. Try 5 short activities that will guide you through the spring observations along with news and inspiration from scientist and other GLOBE schools.

During the Spring Campaign you have to:

- Choose your tree - one of the 7 species (Hazel, Fig, Lime, Oak, Cherry, Birch, Beech) that GLOBE students around Europe follow in spring.
- Select four buds and observe them swell and open.
- When new leaves start to grow, regularly measure their length.
- Take pictures with GrowApp – an app that directly transforms pictures to animation.
- Share you pictures and results with other students around Europe.
- Contribute to the worldwide GLOBE Program database.

Links

https://ekosola.si/wp-content/uploads/2023/06/Forest-Our-LifeLong-T_GLOBE-PhenoC_Kleger.pdf

POIŠČIMO NAJSTAREJŠI ORGANIZEM V OKOLICI ŠOLE

BENI PAVLIŠIČ, OSNOVNA ŠOLA ZADOBROVA

beni.pavlisic@gmail.com

IZVLEČEK

Več kot tretjino ozemlja Slovenije pokriva gozd. Je vir preživetja, navdih za domišljijo in prostor sprostitve. Naš trajnostni model upravljanja z gozdovi je uspešen, zato je tudi ohranjanje gozdov uspešno. Gozd je naša prastara učilnica. Aktivnost Poiščimo najstarejši organizem v okolici šole je namenjena osnovnošolcem in njihovim učiteljem. Gre za inovativno različico lova za zakladom, pri kateri je zaklad celotna okolica šole. Z raziskovanjem okolja učence vodi do raziskovanja najstarejših organizmov v okolici šole, ob tem pa jih nevede usmerja v raziskovanje gozda. Učiteljeva naloga je spremljanje ter usmerjanje učencev na poti, na kateri se lahko pokažejo vmesni cilji kot nove samostojne aktivnosti ali kot novi projekti raziskovanja gozda. Aktivnost je usmerjena h krepitvi učenčevih spretnosti in veščin, ozaveščanju o pomembnosti gozdov, doživljajskemu učenju, celostnemu razvoju, povezavi z naravo ter zdravemu življenjskemu slogu. V prispevku so zbrane aktivnosti, ki predstavljajo različne pristope reševanja nalog za različne skupine učencev. Za reševanje aktivnosti je potrebna manjša gozdna površina. Kam pa bo vas vodila izvedba aktivnosti? Prepustite to vašim učencem.

Ključne besede: doživljajsko učenje, gozd, najstarejši organizem, ohranjanje narave, raziskovanje.

FIND THE OLDEST LIVING ORGANISM IN THE ENVIRONMENT NEAR THE SCHOOL

BENI PAVLIŠIČ, OSNOVNA ŠOLA ZADOBROVA

beni.pavlisic@gmail.com

ABSTRACT

More than a third of Slovenia's territory is covered by forests. They are a source of livelihood, inspiration for the imagination, and a space for relaxation. Our sustainable forest management model is successful, which is why forest preservation is also successful. The forest is our ancient classroom. The activity "Let's Find the Oldest Organism in the School's Surroundings" is intended for elementary school students and their teachers. It is an innovative version of a treasure hunt, where the entire school's surroundings are the treasure. By exploring the environment, students are guided to explore the oldest organisms in the school's vicinity, inadvertently directing them towards forest exploration. The teacher's task is to monitor and guide the students along the way, where intermediate goals can emerge as new independent activities or as new forest exploration projects. The activity aims to strengthen students' skills and abilities, raise awareness of the importance of forests, provide experiential learning, holistic development, a connection with nature, and a healthy lifestyle. The article presents activities that represent different approaches to solving tasks for different groups of students. A smaller forest area is needed to carry out the activities. Allow your students to decide where the implementation of the activity leads you.

Keywords: experiential learning, forest, oldest organism, nature conservation, exploration.

1 UVOD

Več kot tretjino ozemlja Slovenije pokriva gozd. Gozd nam daje možnost preživetja, prav tako lahko iz njega črpamo neskončne ideje za življenje in bivanje. Ne predstavljam si boljšega oddiha oz. sprostitev, kot je sprehod po neokrnjenem gozdu polnem življenja. Gozd mora v naši državi ostati na prioritetni listi upravljanja in zaščitenosti. Naš način upravljanja se v svetovnem merilu kaže kot uspešen model trajnostnega gospodarjenja in bo tako lahko ostal v takšni obliki tudi za prihodnje rodove. Po moji oceni je aktivnost v gozdu nekaj primarnega. Gozd je naša prastara učilnica, na katero so nekateri pozabili. Predstavljajte si stara plemena, pri katerih je bil gozd njihova enajsta šola.

Pojem gozdne pedagogike je vpeljan v knjigi Waldpädagogik in Österreich. Od tam tudi izhaja definicija te vrste pedagogike. Gozdna pedagogika je poučevanje ljudi o gozdu, pri čemer se osredotoča na njegov negospodarski pomen. (Botka in Moser, 2003)

Cilji takšne gozdne pedagogike so:

- krepitev učenčevih spretnosti in veščin
- ozaveščanje o pomembnosti gozdov
- doživljajsko učenje
- celostni razvoj
- povezovanje z naravo
- zdrav življenjski slog

Čeprav biologi ločujejo med gozdom v pravem pomenu in tistem, čemur pogovorno rečemo gozd, se pravi » z drevjem porasli svet«, se v tem prispevku osredotočam prav na slednjega. Tudi okolico naše šole obdaja takšen majhen gozd. Ideja za pripravo aktivnosti je zorela že zelo dolgo. Želel sem pripraviti aktivnost, ki bi učencem ponujala različne možnosti reševanja problema. Tako nisem želel pripraviti do potankosti vodenega ogleda z vstopnimi in izstopnimi točkami, ampak učencem prepustiti prosto pot izbire reševanja aktivnosti. Pot vsake skupine je bila drugačna. Zaradi drugačne poti je bilo potrebno tudi sprotno prilagajanje ciljev. Skupine učencev so se razlikovale tudi po interesih. Aktivnost je tako ostala odprta in z različnimi skupinami učencev dala različne rezultate.

Aktivnost se osredotoča na iskanje najstarejšega organizma v okolici šole. Učenci hitro ugotovijo, da so najstarejši organizmi drevesa. Pri samem raziskovanju najstarejšega organizma učenci naletijo na najrazličnejše probleme in ideje. Pri tem modelu poskušamo učence spodbuditi k realizaciji njihovih idej, ki so nastale pri reševanju aktivnosti. Ideje velikokrat izražajo interes posamezne skupine učencev. Pri tem krepimo njihove lastne interese ter to vključimo v nadaljnje reševanje problema. V prispevku so prikazani različni pristopi reševanja enake aktivnosti, katere pot so določili učenci sami. Metode dela so praktične narave, ki spodbujajo učence k skupinskemu delu. V prispevku so predstavljeni naslednji načini reševanja aktivnosti:

- posnemimo film o najstarejšem organizmu v okolici šole;
- naredimo učno pot ob najstarejšem organizmu v okolici šole;
- postavimo habitat za hrošče, ki živijo ob najstarejšem organizmu v okolici šole;
- postavimo opazovalnico za ptice ob najstarejšem organizmu v okolici šole;
- ohranimo gozd ob najstarejšem organizmu v okolici šole.

Nekatere ideje učencev so v času izvajanja aktivnosti prerasle v samostojne projekte, na katere smo kot šola lahko izredno ponosni.

2 AKTIVNOST: POIŠČIMO NASTAREJŠI ORGANIZEM V OKOLICI ŠOLE

Čas aktivnosti: 5 ur

Starost: učenci 1.–9. razreda

Cilji: Krepitev učenčevih spretnosti in veščin. Ozaveščanje o pomembnosti gozdov. Doživljajsko učenje.

S pripravi na aktivnost lahko pričnemo v učilnici. Aktivnost poteka na prostem v okolici šole. Zaželeno je manjša gozdna površina. Aktivnost poteka po naslednjih korakih:

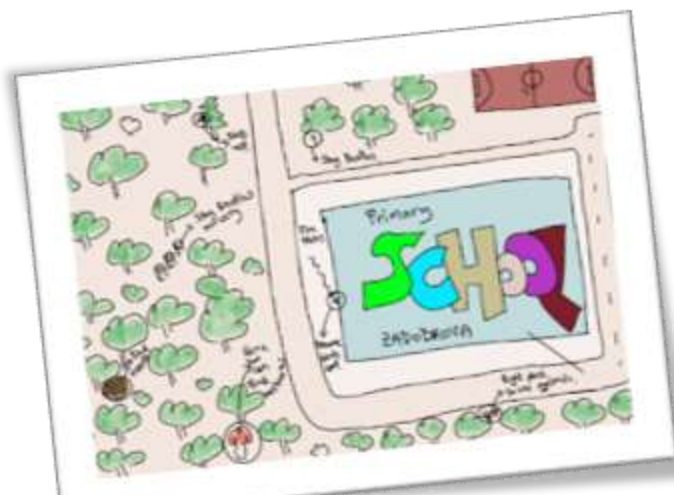
- **Raziskovanje:** Raziščimo organizme v okolici šole. Uredimo jih v posebno tabelo. Organizme razvrstimo v sistem. Poleg kraljestva poskusimo določiti tudi rodovno in vrstno ime organizma. Pri tem si pomagajmo z določevalnimi ključi.

BACTERIA		ARCHAEA	
			
EUCARIONTS			
PROTISTA	PLANTS	FUNGIE	ANIMALS
			

BENI PAVLIŠIČ CC BY-NC-ND 4.0

Slika 1: Delovni list

- **Naredimo zemljevid okolice šole:** Ustvarimo zemljevid območja okoli šole.

Slika 2: Zemljevid šole OŠ Zadobrova

- **Opazujmo znake starega:** Ko se odpravimo raziskovat, bodimo pozorni na znake starosti v organizmih, ki jih srečamo. To lahko vključuje velik obseg debla, debelo lubje.
- **Beleženje opažanj:** Med raziskovanjem si beležimo organizme, ki jih najdemo. Beležimo jih lahko na zemljevid šole, ki smo ga narisali.

- **Potrditev starosti organizma:** Ko najdemo verjetnega kandidata za najstarejši živi organizem, opravimo dodatne raziskave, da potrdimo njegovo starost. To vključuje raziskovanje življenjskega cikla organizma, njegovo merjenje. Starost organizma določimo z meritvami starosti in debelin posekanih dreves iste vrste, ki smo jih našli v neposredni bližini. Starost posekanega drevesa določimo s štetjem letnic in merjenjem obsega debla z vrvjo. Dolžino vrvi nato natančno izmerimo v učilnici. To lahko naredimo za več dreves in rezultate vpišemo v razpredelnico. S križnim računom nato izračunamo starost živega drevesa. Ker smo imeli rezultate več posekanih dreves, naredimo več križnih računov. Na koncu izračunamo povprečno vrednost, ki predstavlja starost našega drevesa.

Slika 3: Meritve obsega

- **Izvedemo več:** Izkoristimo to priložnost, da izvedemo več o organizmu, ki smo ga našli, in njegovem pomenu v lokalnem ekosistemu. Poskusimo ustvariti predstavitev ali napisati poročilo, da svoje znanje delimo z drugimi.

V posamezne točke aktivnosti lahko vključujemo različne naloge iz priročnikov, ki so se pri vodenju aktivnosti pokazali kot dopolnilo aktivnosti sami.

Priročnik vezi narave

Priročnik vključuje kratke naloge, ki omogočajo možnost dodatnega samostojnega raziskovanja. Zasleduje tudi podobne operative cilje. Podrobneje nas seznanja o življenjskih okoljih v naravi. (Ivenčnik, Kalan, Kodrnja, 2020)

Priročnik za učenje in igro v gozdu

Je sodobna in celovita publikacija, ki jo je razvila vodilna gozdarska znanstvena ustanova. Namenjen je vsem, ki se zanimajo za gozdno pedagogiko, gozdarstvo, poučevanje ali vzgojo ter želijo spodbuditi spoznavanje in doživljanje gozda. Priročnik vsebuje širok izbor dejavnosti in metod ter natančna navodila za njihovo izvajanje. Uporabniki bodo našli koristne smernice za delo z otroki, vendar ga lahko ustvarjalni gozdni pedagogi prilagodijo tudi za delo z odraslimi. Ta dragocen vir informacij bo nepogrešljiv pripomoček za vse, ki želijo izkoristiti potencial gozda kot učnega okolja in prostora za igro. (Vilhar in Rantaša, 2016)

3 AKTIVNOST: POSNEMIMO FILM O NAJSTAREJŠEM ORGANIZMU V OKOLICI ŠOLE

Čas aktivnosti: 5 ur

Starost: učenci 1.–9. razreda

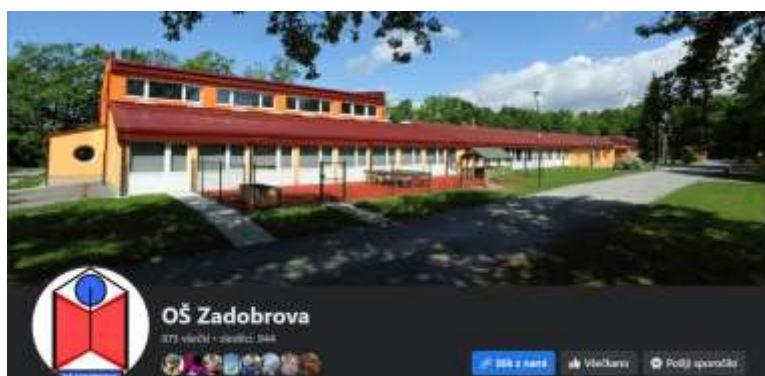
Cilji: Krepitev učenčevih spretnosti in veščin. Ozaveščanje o pomembnosti gozdov. Doživljajsko učenje. Celostni razvoj.

Primarno aktivnost lahko nadgradimo tako, da posnamemo film o našem raziskovanju. Film je potrebno posneti in obdelati. Ob tem krepimo še druge veščine in spretnosti. V filmu lahko širše predstavimo najstarejši organizem v okolici šole. Predstavimo vse njegove značilnosti in zakaj je to drevo tako posebno za našo šolo.

Film lahko objavimo na naši šolski strani ali pa ga predvajamo na urah naravoslovja. S tem spodbudimo tudi druge, da poskusijo z aktivnostjo in ustvarijo svoje zanimive vsebine.

Naš film si lahko pogledate na uradni Facebook strani OŠ Zadobrova:

https://www.facebook.com/zadobrovaos/?locale=sl_SI

Slika 4: Stran OŠ Zadobrova

4 AKTIVNOST: NAREDIMO UČNO POT OB NAJSTAREJŠEM ORGANIZMU V OKOLICI ŠOLE

Čas aktivnosti: 5 ur

Starost: učenci 1.–9. razreda

Cilji: Krepitev učenčevih spretnosti in veščin. Ozaveščanje o pomembnosti gozdov. Doživljajsko učenje. Celostni razvoj.

Zamisel skupine učencev ob reševanju aktivnosti je bila ureditev učne poti ob najstarejšem organizmu naše šole. Preučili smo vse možnosti ter se nato odločili, da naredimo digitalno obliko učne poti. Pri takšni obliki so bili stroški izdelave poti najmanjši, saj ob tem ne potrebujemo nič fizičnega materiala.

Učna pot je namenjena učencem kot tudi obiskovalcem naše šole. Pri tem se seznanimo z okolico šole ter nekaterimi organizmi, ki so prisotni na območju šole. Namenjena je popestritvi pouka kot tudi obšolski dejavnosti.

Učna pot je bila ustvarjena z aplikacijo Locatify ter nato objavljena v aplikaciji TurfHunt. Aplikaciji sta povezani med seboj.

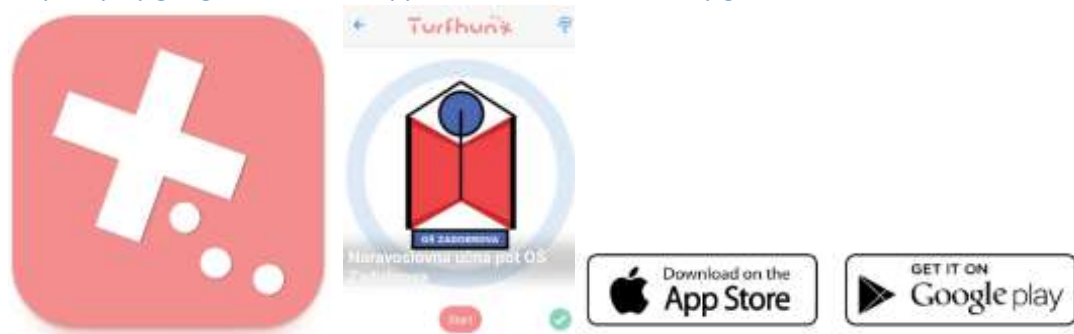
Izdelava učne poti ni zahtevna. Z nekaj pomoči učitelja jo lahko sestavijo tudi učenci.

Več informacij o ustvarjanju lastne učne poti lahko dobite na spodnji povezavi:

<https://www.esteemproject.eu/kontakt>

Naravoslovna učna pot OŠ Zadobrova:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.locatify.guide.esteem&hl=en>

5 AKTIVNOST: POSTAVIMO HABITAT ZA HROŠČE, KI ŽIVIJO OB NAJSTAREJŠEM ORGANIZMU V OKOLICI ŠOLE

Čas aktivnosti: 10 ur

Starost: učenci 1.–9. razreda

Cilji: Krepitev učenčevih spretnosti in veščin. Ozaveščanje o pomembnosti gozdov. Doživljajsko učenje. Celostni razvoj.

Poleg osnovne aktivnosti iskanja najstarejšega organizma je zelo pomembno, da poskušamo opozoriti tudi na druge prav posebne organizme.

Poskušajmo tudi mi poiskati kakšnega. Opišimo ga ter o njem raziskujmo. Poskusimo ga zaščititi na ravni šole ter ozaveščati ostale o njem.

Pri nas je skupina učencev naletela na največjega evropskega hrošča vrste *Lucanus cervus*.

Slika 5: *Lucanus cervus*

Rogač je eden največjih evropskih hroščev, ki spada v družino rogačev (Lucanidae). Samci se odlikujejo po svoji velikosti in značilnih čeljustnih izrastkih, ki spominjajo na rogovje. Samice so manjše in imajo klešče namesto izrastkov. Aktivni so v mraku med majem in avgustom, ko jih lahko opazimo leteti med drevesi. Odrasli hrošči imajo kratko življenjsko dobo in se prehranjujejo z drevesnimi sokovi. Večino svojega življenja preživijo kot ličinke, ki se razvijejo v odrasle živali v obdobju štirih do šestih let. Ker je

rogač uvrščen na rdeči seznam ogroženih vrst je učence pot vodila v izgradnjo habitata za hrošča vrste *Lucanus cervus*. Ličinke hrošča se razvijajo v trohnečem lesu hrastov (*Quercus*), poleg teh pa tudi v brestu (*Ulmus*), vrbi (*Salix*), topolu (*Populus*), jesenu (*Fraxinus*) in sadnem drevju. (Vrezec idr., 2007)

Ker v gospodarsko upravljanih gozdovih ter parkih takšnih propadlih dreves primanjkuje, se je pojavila ideja, da hroščem postavimo takšno obliko domovanja.

Učenci so med raziskovanjem narisali osnutek takšnega hotela. Pomembno je, da so posamezni deli hlodovine zakopani približno 50 cm pod zemljo. Postavitev je lahko poljubna. Sama postavitev hotela omogoča tudi nadaljnje raziskave ter spremljanje populacije hrošča na območju šole.

Slika 6: Habitat za hrošče

6 AKTIVNOST: POSTAVIMO OPAZOVALNICO ZA PTICE OB NAJSTAREJŠEM ORGANIZMU V OKOLICI ŠOLE

Čas aktivnosti: 2 uri

Starost: učenci od 7. razreda

Cilji: Krepitev učenčevih spretnosti in veščin. Ozaveščanje o pomembnosti gozdov. Doživljajsko učenje. Celostni razvoj.

Učenci 7. razreda so aktivnost izvajali v zimskem času. Takrat je aktivnost organizmov manjša. Ptice so aktivne tudi v zimskem času, zato pritegnejo največ pozornosti. Ptičjo krmilnico naj izdelajo učenci sami. To lahko naredijo v okviru predmeta Tehnika in tehnologija. Izberimo mesto opazovanja, nato postavimo krmilnico. Pri hranjenju in opazovanju ptic upoštevajmo navodila društva DOPPS objavljena na spodnji povezavi:

<https://www.ptice.si/ptice-in-ljudje/pomagajmo-pticam-in-naravi/hranjenje-ptic/>

Slika 7: Ptičja opazovalnica

7 AKTIVNOST: OHRANIMO GOZD OB NAJSTAREJŠEM ORGANIZMU V OKOLICI ŠOLE

Čas aktivnosti: 5 ur

Starost: učenci 1.–9. razreda

Cilji: Krepitev učenčevih spretnosti in veščin. Ozaveščanje o pomembnosti gozdov. Doživljajsko učenje. Celostni razvoj.

Aktivnost je bila pobuda skupine učencev, ki so odkrili razlog propadanja nekaterih dreves v okolici šole. Pri aktivnosti je zaželeno vključiti tudi revirnega gozdarja določenega območja.

Nekatera naša drevesa je napadla lesna gliva. Takšna drevesa je potrebno odstraniti. V Sloveniji je gozd prepuščen naravni obnovi. Takšen gozd potrebuje čas, da se sam obnovi. V okolju, kjer je v gozdu veliko obiskovalcev, pa je tak proces moten oziroma ga praktično ni, saj se vsa podrast redno uničuje in potlači. Mlada drevesa, ki zrastejo iz semen, ne uspejo zrasti do odraslosti.

S skupino učencev pripravimo načrt vzgoje in ponovne pogozditve dreves na našem območju.

Slika 8: Lesna gliva

Sadike dreves vzgojimo iz semen v šolski visoki gredi. Drevesa vzgajamo na posebnem prostoru ter jih posadimo v naravo, ko bodo dosegla višino 1m.

Slika 9: Mladi hrasti

Ker je vzgoja dreves iz semena dolgotrajna, se odločimo, da poskusimo tudi z načinom vegetativnega razmnoževanja. Na drevesih poiščemo primerno dolge veje. Zarežemo približno 3 cm dolg trak lubja na eni strani veje. Pomembno je, da se trak še vedno drži same veje. Nato na ta del namestimo vrečko z zemljo, ki jo trdno ovijemo z živilsko folijo. Rastlina bo na delu odstranjenega lubja pričela z izgradnjo koreninskega sistema. Po pretečenem 1 letu vrečko odstranimo in vejo odžagamo pred korenino. Na takšen način veliko hitreje dobimo večje drevo, ki ga posadimo v naravo.

Slika 10: Razmnoževanje z vejami

8 ZAKLJUČEK

Poučevanje gozdne pedagogike z aktivnostjo iskanja najstarejšega organizma v okolici šole kaže njeno prilagodljivost različnim letnim časom kot tudi različnim učnim okoljem, ki jih ima učitelj na voljo. V prispevku je nazorno prikazano nekaj možnosti, ki se ob aktivnosti ponujajo učencem. Učenci morajo pri aktivnosti ostati dejavni, naloga učitelja pa je usmerjanje. Ob vsaki priložnosti raziskovanja, ki se ponudi učencem, jo mora učitelj prepoznati ter jih usmeriti v njo. Prednost takšnega učenja ni samo preživljanje prostega časa v naravi, ampak tudi izkustveno ter vseživljenjsko učenje.

Eden večjih problemov je zagotoviti primeren gozd za izvajanje vseh teh aktivnosti. Takšen prostor si poskušajmo zagotoviti preko lokalnih oblasti. Poskušajmo se dogovoriti za upravljanje. Šoli, na kateri poučujem, je uspelo in verjamem, da lahko uspe tudi vam. Zasadimo lasten gozd v okolici šole, ki bo na voljo prihodnjim rodovom, pri tem pa uporabimo avtohtone vrste.

Projekti, ki nastanejo kot posledica aktivnosti, nam lahko služijo kot raziskovalni projekti za prihodnje generacije. Kam pa bo vas vodila izvedba aktivnosti? Prepustite to vašim učencem.

9 VIRI IN LITERATURA

Botka A., Moser E. (2003). *Waldpädagogik in Österreich. Gmunden, Verein der Waldpädagoginnen Österreichs*. 86 str.

Ivečnik M., Kalan G., Kodrnja D. (2020). *Vezi narave*, Kerrschoffset.d.o.o

Vilhar U., Rantaša, B., (2016). *Priročnik za učenje in igro v gozdu*, Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica

Vrezec A., Polak S., Kapla A., Pirnat A., Grobelnik V. in Šalamun A. (2007): *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst hroščev* (končno poročilo)

https://natura2000.gov.si/fileadmin/user_upload/knjiznica/raziskave/koncno_porocilo_MonitoringHrosci3_1.pdf

PREDSTAVITEV AVTORJA:

Moje ime je Beni Pavlišič in sem profesor kemije, biologije in naravoslovja na Osnovni šoli Zadobrova v Ljubljani. Diplomiral sem na Univerzi v Ljubljani iz kemije in biologije. Modul za poučevanje naravoslovja sem končal na Univerzi v Mariboru. Redno poučujem predmete biologija ter naravoslovje. Že od samega začetka poučevanja me je močno zanimala tudi raziskovalna dejavnost. V letih poučevanja sem bil mentor mladim raziskovalcem, predvsem na področjih ekologija okolja ter biologija.

My name is Beni Pavlišič, and I am a chemistry, biology, and natural science professor at Zadobrova Primary School in Ljubljana. I graduated from the University of Ljubljana with a degree in chemistry and biology. I completed the teaching module for natural science at the University of Maribor. I regularly teach biology and natural science subjects. From the very beginning of my teaching career, I have had a strong interest in research activities. Over the years, I have mentored research projects, primarily in the fields of environmental ecology and biology.

GOZDNA UČILNICA

Uroš Cajnko, profesor geografije in zgodovine
OŠ Notranjski odred Cerknica
uros.cajnko@gmail.com

IZVLEČEK

Prispevek obravnava naravoslovni dan v gozdu za učence tretje triade osnovne šole. Gozd je idealno spodbudno okolje za raziskovanje in učenje različnih šolskih predmetov: geografija, biologija, matematika, naravoslovje, zgodovina, tuji jeziki, šport in drugi predmeti. Moj cilj je bil povezati prav vse te predmete na temo gozda in izpeljati enodneven naravoslovni dan.

Gozd je idealno učno okolje, v katerega sem lahko vključil medpredmetno povezovanje in projektno delo za učence. Projektno učno delo sodi med tiste postopke učenja, ki temeljijo na spodbujanju učencev k aktivnemu delu, sodelovanju, razmišljanju, ustvarjanju idej in zamisli ter izkustvenem učenju, kar je cilj vsakega učitelja.

Učenci so razdeljeni po skupinah obiskali šest različnih postaj, vsaka s poudarkom za posamezno predmetno področje. Naloge so opravljali s pomočjo šolskih tablic za branje QR kod in uporabo različnih priročnih aplikacij. Ko so učenci opravili nalogo pri posamezni postaji jim je učitelj posredoval kviz, kjer so preverili svoje znanje. Vsaka skupina je imela zbirni kartonček, kamor so učitelji na posameznih postajah vpisovali točke, ki so na koncu določile tudi zmagovalno skupino.

Postaje, ki so jih učenci morali obiskati: gozdni matematik, gozdne olimpijske igre, spoznavanje gozda, kje sem?, prazgodovinska bivališča in forest learning.

Cilj je bil dosežen: učenci so skozi opazovanje, raziskovanje in poustvarjanje osvojili zahtevana znanja in učne cilje.

Ključne besede: gozd, naravoslovni dan, medpredmetno povezovanje, projektno delo, gozdna pedagogika

FOREST CLASSROOM

ABSTRACT

The following paper discusses with a science day in the forest for students of the third triad of elementary school. The forest is an ideal stimulating environment for exploring and learning various school subjects: geography, biology, mathematics, natural science, history, foreign languages, sports and other subjects. My goal was to connect all these objects on the theme of the forest and conduct a one-day science day.

The forest is an ideal learning environment in which I was able to integrate cross-curricular connections and project work for the students. Project learning work belongs to those learning processes based on encouraging students to work actively, cooperate, think, generate ideas and experience learning, which is the goal of every teacher.

Divided into groups, the students visited six different stations, each with an emphasis on a specific subject area. They performed the tasks with the help of school tablets for reading QR codes and using various convenient applications. When the students completed the task at each station, the teacher

gave them a quiz to test their knowledge. Each group had a summary card, where the teachers entered the points at individual stations, which ultimately determined the winning group.

Stations that the students had to visit: forest mathematician, forest Olympics, getting to know the forest, where am I?, prehistoric dwellings and forest learning.

The goal was achieved: the students acquired the required knowledge and learning objectives through observation, research and re-creation.

Keywords: forest, natural science day, cross-curricular integration, project work, forest pedagogy

1 UVOD

Preživljanje vzgojno-izobraževalnega časa v gozdu ima za otroke številne pozitivne učinke. Otroci so v naravi manj obremenjeni, svobodneje razmišljajo in so zato bolj ustvarjalni. Gozdni tereni jim omogočajo naravno gibanje, kar vpliva pozitivno na razvoj možganov in posledično motoričnih ter učnih sposobnosti. V gozdu se otroci lažje umirijo in gradijo medsebojne odnose. Preko igre pridobivajo raznolike veščine potrebne za vsakdanje življenje. Preživljanje časa v naravi v vsakem vremenu vpliva ugodno na njihovo zdravje. Otroci pridobijo pristen stik z naravo ter jo zato boljše razumejo in cenijo ter varujejo (Inštitut za gozdno pedagogiko, elektronski vir: <http://gozdna-pedagogika.si>).

Medpredmetno poučevanje že dolgo ni več novost, ampak je samo ena od možnosti ali strategij kako znanje učencev povezati oziroma jih vzpodbujati, da bodo že sami prepoznali povezave med posameznimi področji. Celosten pristop omogoča gradnjo povezav med vsebino, znanji in spretnostmi. Interdisciplinarni pristop pomeni vključiti različna znanja in veščine ter jih povezati, sintetizirati v globlje znanje. To znanje je velikokrat vseživljenjsko znanje, saj ima povezavo z različnimi predmeti (Dr. Sicherl Kafol, 2008).

Podobno je z učenjem v naravi, ki naj bi preseglo tradicionalno poučevanje znotraj šolskih zidov in učilnic ter poneslo učenje na bolj izkustveno raven. Res je, da morda tovrstno učenje pa tudi poučevanje ne ustreza vsem povsem, vendar raziskave kažejo, da aktivnosti in gibanje v naravi pozitivno vplivajo na motoriko, zdravje pa tudi učenje. Nesporno pa poučevanje na prostem predstavlja izziv za učitelje in za samo metodično predpripravo (Brügge in Szczepanski, 2017).

Velikokrat se zgodi, da se otroci ob spoznavanju novih znanj v učilnici dolgočasijo. Učna snov je sicer lahko zelo zanimiva, a za štirimi stenami prikazana na nezanimiv, suhoparen način. Pridobivanje in utrjevanje znanja z obiskom gozda na otrocih pusti drugačen pečat. Znanje s tem bolj osmislimo in mu podaljšamo rok trajanja. Gozd otrokovo vlogo, ki je v razredu pogosto pasivna, sedeča, spremeni v aktivno.

V gozdu lahko izvedemo različne dejavnosti, ki jih navezujemo na enake ali podobne vsebine različnih predmetov. Najpomembnejša naloga nas učiteljev je, da si izberemo temo, vsebino, ki jo imamo v učnem načrtu, opredelimo cilje in seveda nanizamo ob glavni cilj še cilje drugih predmetov. Interdisciplinarno poučevanje je v tem primeru vsebinsko povezano. Lahko razvijamo razne spretnosti, kot so razvrščanje podatkov, analiza, kritično mišljenje.

Ker je gozd torej odlično okolje za vzgojo, učenje in razvoj otrok sem se odločil da pripravim naravoslovni dan, ki bo povezoval različne učne predmete in bo primeren za tretjo triado, še posebej

za 7. razred, saj veliko učnih ciljev iz učnih načrtov lahko dosežemo z uporabo gozda in gozdnih pripomočkov.

2 GOZDNA UČILNICA

2.1 ORGANIZACIJA IN NAČRTOVANJE NARAVOSLOVNEGA DNE

Kot izhodišče za načrtovanje in izvajanje naravoslovnega dne v gozdu so bili učni načrti posameznih predmetov, katere bi lahko dosegli z uporabo gozda in naravnih materialov v gozdu. Osnovi vodili pri pripravi dejavnosti sta bili medpredmetno povezovanje ter izkustveno in projektno učenje. V naravoslovni dan sem vključil tudi uporabo IKT tehnologije.

Operativne cilje iz učnega načrta sem določil skupaj s predmetnimi učitelji posameznih predmetov. Na osnovi pregleda učnih načrtov po osnovnošolski vertikali se z temo gozda srečajo že v prvem razredu pri predmetu spoznavanje okolja – SPO (1. – 3. razred), nato pa se vsebine nadgrajujejo in dopolnjujejo pri predmetih naravoslovje in tehnika – NIT (4. in 5. razred) in naravoslovje - NAR (6. in 7. razred) naravoslovje. Tako imajo učenci ob prihodu v 7. razred že veliko predznanja iz tematike gozda.

Spodnja tabela prikazuje operativne cilje iz posameznih predmetnih področij, ki sem jih želel, da jih učenci ponovijo ali nadgradijo pri naravoslovnem dnevu v gozdu (MIZŠ, Digitalizirani učni načrti).

Predmet	TEMASKI SKLOP	VSEBINA	OPERATIVNI CILJI Učenci:
Naravoslovje	Živa narava	Zgradba in delovanje rastlin Zgradba in delovanje ekosistemov	- Spoznajo osnovno zgradbo rastlinskih organov: lista, stebila in korenine in povežejo zgradbo organa z nalogami, ki jih ta opravlja, - nadgradijo spoznanja o zgradbi in delovanju gozda kot ekosistema (na primer mešani, listnati, iglasti gozd).
Biologija	Vpliv človeka na naravo in okolje Biotska pestrost	- Človekove dejavnosti lahko vključujejo tveganje s potencialno škodljivimi učinki na človeka in naravo - Biotska pestrost je temelj za delovanje ekosistemov	- Spoznajo razliko med ekologijo, varstvom narave in okolja, - razumejo, da biotsko pestrost ohranjamo z neposrednim varovanjem vse narave in biosfere nasploh, s sonaravno rabo krajine in trajnostnim razvojem, - razumejo, da se biotska pestrost kaže na različnih ravneh (znotrajvrstna genetska pestrost, pestrost vrst v življenjskih združbah, pestrost ekosistemov), - spoznajo in uporabijo preproste metode ugotavljanja biotske pestrosti.

Matematika	Geometrijski pojmi	Ploščina, obseg in prostornina likov	- Razumejo pomen števila π, - izračunajo obseg in ploščino kroga z uporabo obrazcev, - razumejo in uporabljajo dolžino krožnega loka kot del dolžine krožnice ter ploščino krožnega izseka kot del ploščine kroga, - rešijo besedilne naloge v povezavi s krogom (z računalom in brez njega).
Geografija	Orientacija	Orientacija v naravi in na zemljevidu	- Se orientirajo in gibljejo v naravi s kompasom in zemljevidom, - opišejo načine prikazovanja Zemljinega površja na zemljevidu, reliefu, globusu in njihovo uporabnost, - izdelajo svoj reliefni zemljevid in panoramsko skico domače pokrajine.
Zgodovina	Prazgodovinski ljudje	Življenje v prazgodovini	- Opišejo glavne značilnosti sodobnega mislečega človeka (<i>homo sapiens</i>), - pojasnijo, kako so spremembe v okolju vplivale na razvoj človeka; - opišejo spremembe načina življenja v posameznih obdobjih prazgodovine in pojasnijo, zakaj so nastale.
Angleščina	Govor	Govor in govorno sporočanje in razumevanje	- Se usposobijo za pomensko in situacijsko ustrezno, tudi zahtevnejše govorno sporazumevanje: - govorno se sporazumevajo medosebno in z uporabo tehnologije (oz. posnemajo te dejavnosti); - govorno sporočajo, opisujejo, predstavljajo stvari, izdelke, osebe, ideje, stališča, mnenja in perspektive ter jih podkrepijo z argumenti; - načrtujejo, vadijo in izboljšujejo svoje govorne dejavnosti, razvijajo in uporabljajo temeljne učne strategije; - spoznavajo in v komunikaciji uporabljajo temeljne sporazumevalne strategije.
Šport	Pohodništvo Atletika	- Pohodništvo - Atletika	- Se gibajo v naravi po opisu in ob zemljevidu, - razvijajo gibalne sposobnosti (moč, hitrost, gibljivost, skladnost (koordinacija))

			gibanja, vzdržljivost) in kondicijsko pripravljenost.
--	--	--	---

Namen naravoslovnega dne je bil, da učenci v konkretnem okolju ponovijo in nadgradijo znanje, ki so ga v predhodnih urah že spoznali pri posameznih učnih predmetih.

Načrtovanje naravoslovnega dne sem se lotil vsaj dva tedna prej, saj sem se moral z vodstvom šole in učitelji dogovoriti za spremstvo in jim predstaviti njihove zadolžitve na naravoslovnem dnevu. Prav tako je bilo potrebno naročiti potovalno malico, ki so jo učenci odnesli s seboj v gozd.

Predhodno sem na šolske tablice namestil aplikacijo za branje QR kod, geopedio in PlantNet, ki jih učenci potrebujejo pri izvedbi naravoslovnega dne.

2.2 IZVEDBA IN NAČRTOVANE AKTIVNOSTI PO PREDMETNIH PODROČJIH

Učence sem predhodno razdelil v 12 skupin po 6 učencev. Seznam po skupinah je bil objavljen na zbirnem mestu. Vsaka skupina je dobila 2 šolski tablici s potrebnimi aplikacijami, ocenjevalni list in zemljevid s postajami.

Slika 1: Ocenjevalni list, ki so ga učenci dobili ob začetku naravoslovnega dne.

Skupaj je bilo 6 postaj, na vsaki postaji je delo učencev spremljal in nadzoroval učitelj. Na vsaki postaji se je skupina lahko zadržala 30 min, nato je sledila menjava k naslednji zaporedni postaji. Pri vsaki postaji je bila točno določena naloga, ki so jo učenci morali opraviti, da so lahko pristopili k kvizu in se potegovali za točke.

Slika 2: Primer postaje, kjer so učenci opravlali zastavljene naloge.

Ob prihodu na določeno postajo so učenci poslikali QR kodo, katera jim je na tablici prikazala naloge, ki so jih morali opraviti. Ko so nalogo opravili, jim je učitelj posredoval naslednji list s QR kodo, kateri jim je služil za pripravo na kviz. Na kocu vsake postaje so učitelju odgovorili na 6 vprašanj, vsak pravilen odgovor jim je prinesel eno točko.

Slika 3: Primer QR kod

Slika 4: Primer posamezne naloge

Opis postaj, ki so jih učenci obiskali:

- gozdni matematik - učenci so s pomočjo navodil določali višino, starost, obseg in prostornino posameznega drevesa. Na postaji so jih čakale 3 naloge z QR kodami, kjer so bila vsa navodila in nasveti, kako posamezno nalogo pravilno rešiti. Ko so prišli do pravih ugotovitev, so dobili besedilo o številu π iz katerega je sledil kviz z vprašanji;
- gozdne olimpijske igre – učenci so se preizkusili na gozdnem poligonu, kjer so izvajali spretnostne naloge, preskoke, mete, gozdno štafeto in medsebojno sodelovali. Ko so vsi učenci v skupini opravili gozdni poligon, so dobili nalogo da naberejo storže in se oglasijo pri učitelju. Njihova naloga za točke je bila, da so s primerne razdalje s storži zadeli izbrano drevo. Število zadetkov jim je prineslo končno število točk;
- spoznavanje gozda – učenci so morali poiskati 10 gozdnih rastlin (dreves, grmovnic in mahov) in s pomočjo aplikacije Plantnet določiti vrsto rastline. Za najdene drevesne vrste so pripravili še poenostavljen drevesni herbarij (list/plod/skorja in kratki opis). Ko so opravili ti dve nalogi, so dobili QR kodo z besedilom iz katerega je sledil kviz in dosežene točke te postaje;
- kje sem? – učenci so s pomočjo navodil izvedli različne tehnike orientacije v naravi in pripravili svoj skupinski kompas. Nato so določevali smeri neba za bližje kraje in vzpetine v okolici. Po končanih nalogah so pridobili besedilo o orientaciji. Učitelj je iz besedila postavil 6 vprašanj in vsak pravilen odgovor je skupini prinesel točko;

- prazgodovinska bivališča – učenci so z gozdnih materialov pripravili svoja prazgodovinska bivališča, skupaj z ognjišči, pestnjaki, sulicami za lov in se za kratek čas z mislimi vrnili v obdobje prazgodovine. Ko so pripravili primerna prazgodovinska bivališča so odgovarjali na kviz vprašanja iz obdobja prazgodovine in tako pridobili točke na ocenjevalnem listu;
- forest learning – učenci so se preizkusili v angleščini, kjer si je vsak učenec izbral svojo rastlino in jo v angleščini opisal. Pri opisu so se učenci osredotočali predvsem na čutila. Prav tako so kot skupina pripravili pesem o uporabnosti gozda v angleščini. Po opravljenih nalogah so dobili angleško besedilo o ogroženosti gozda in nato tekmovali v znanju.

Ko so učenci obiskali vse skupine so se skupaj z učitelji vrnili na šolsko igrišče. Sledila je kratka evalvacija naravoslovnega dne z anketnim vprašalnikom. Učitelji smo v tem času prešteli točke vsake skupine in razglasili zmagovalno skupino.

VPRAŠALNIK O NARAVOSLOVNEM DNEVU V GOZDU

Pred teboj je vprašalnik o naravoslovnem dnevu v gozdu. Prosim, da odgovoriš na naslednja vprašanja. Pazljivo preberi vsako trditev, nato pa obkroži črko pred odgovorom, ki ti najbolj ustreza.

1. Naravoslovni dan se mi je zdel še posebej zanimiv, ker je vključeval
 - a) samostojno delo po skupinah
 - b) učenje s pomočjo IKT tehnologije (tablice in spletne aplikacije)
 - c) eksperimentalno delo z gozdnimi materiali
2. Ali bi si želel, da bi pouk v gozdu izvajali večkrat?
 - a) da
 - b) ne
 - c) ne vem
3. Pri pouku v gozdu sem se počutil bolj sproščeno kot pri pouku v razredu, zato sem se tudi več naučil.
 - a) se strinjam
 - b) se ne strinjam
 - c) se ne morem odločiti
4. Na šoli načrtujemo postavitev učilnice na prostem, kjer bi bili organizacija in izvedba tudi klasičnega pouka na prostem še lažji. V tej učilnici bi lahko izvajali pouk na prostem pri različnih predmetih. Ali bi želel, da bi izvajanje pouka potekalo v takšni učilnici?
 - a) da
 - b) ne
 - c) ne vem

Slika 5: Anketni vprašalnik za učence

3 ZAKLJUČEK

Vsa predmetna področja smo učitelji uspešno povezali v celostno učno enoto. Večkrat zaradi prepletanja niti ni bilo mogoče ugotoviti kateremu predmetu se trenutno posvečamo, kar je bilo že samo po sebi uspeh, saj so bili učenci visoko motivirani, še posebej, ker in kadar smo

še več časa preživeli v naravi, čisto natančno gozdu. Njihovi rezultati so pokazali napredek na več področjih, predvsem pri zavedanju, da smo vsi odgovorni za stanje v naravi.

Anketni vprašalnik med učenci je pokazal, da si želijo več tovrstnega pouka v naravi v kombinaciji z uporabo IKT tehnologij.

Z sodelujočimi učitelji smo strnili misli o izvedenem naravoslovnem dnevu v gozdu in pripravili SWOT analizo, ki nam bo pomagala pri načrtovanju in izboljšanju naslednjih naravoslovnih dni, ki jih bomo pripravili na temo gozda.

PREDNOSTI • Medpredmetno povezovanje. • Vključitev različnih oblik in metod dela. • Izkustveno učenje v naravi. • Večja motivacija učencev za delo. • Sodelovalno učenje.	SLABOSTI • Težja organizacija zaradi vključitve večjega števila učiteljev. • Dodatno delo z organizacijo terenskega dela. • Odvisnost od vremena (dež).
PRILOŽNOSTI • Vključevanje interesov učencev • Okoljska vzgoja: spoštljivo in varno vedenje v gozdu. • Spoznavanje domače okolice.	NEVARNOSTI • Razkropljenost po gozdu. • Primerna obutev in obleka, ki lahko vodi do poškodb. • Pomanjkanje zavedanja učencev, da je takšna oblika dela, čisto pravi pouk.

4 VIRI IN LITERATURA

Brügge, B., in Szczepanski, A., 2017. Learning different subject outdoors. Dostopno na:

<http://solstvo.rkc.si/wp-content/uploads/2017/01/Učenje-v-naravi.pdf> (1.10.2017)

Dr. Sicherl-Kafol, B., 2008. Medpredmetno povezovanje. Revija Didakta, Letnik 18/19, str. 7-9. Dostopno na : http://www.didakta.si/doc/revija_didakta_2008_november.pdf (1. 10. 2017)

Ministrstvo za izobraževanje, kulturo, znanost in šport (2011). Digitalizirani učni načrti.

Internetna izdaja Ministrstva za izobraževanje, kulturo, znanost in šport:

<https://dun.zrss.augmentech.si/#/> (maj 2023).

Kratka predstavitev avtorja: Uroš Cajnko je profesor geografije in zgodovine. Zaposlen je na OŠ Notranjski odred Cerknica. Zanima ga tudi naravoslovje in vse kar je povezano z naravo. Na šoli je tudi koordinator v sklopu Ekošole in vodja programa LEAF. Učence že več let pripravlja na tekmovanje iz geografije.

Brief presentation of the author: Uroš Cajnko is a professor of geography and history. He is employed at Elementary School Notranjski odred Cerknica. He is also interested in natural sciences and everything related to nature. At the school, he is also the coordinator of the project Ecoschool and the head of the LEAF program. He has been preparing students for the geography competition for several years.

GREMO V GOZD

Petra Košir, OŠ Vencija Perka
petra.kosir@guest.arnes.si

POVZETEK

Sprašujemo se, ali šole danes učencem zagotavljajo znanje, ki ga bodo potrebovali za kakovostno življenje v prihodnosti. Vse bolj nas zanima, če so učenci dovolj opremljeni s sposobnostmi in veščinami, s katerimi bodo v prihodnje znali ohraniti preživetje našega planeta, odgovorno skrbeti zanj, ohranjati naravo in naravne vire. Številni projekti, ki jih v šolah izvajamo znotraj obveznega in razširjenega programa, naslavlja podnebne spremembe in trajnostni razvoj. Čeprav trajnostnemu razvoju namenimo bistveno več pozornosti kot v preteklosti, bo v prihodnje potrebno spremeniti tako izobraževanje kot tudi način življenja, da bomo zagotovili kvalitetno življenje tako sebi kot svojim zanamcem. Prispevek prikazuje cilje in aktivnosti, ki smo jih na ravni celotne šole v preteklih dveh letih izvajali v okviru mednarodnega projekta Leaf – Znanje o gozdovih. Na šoli aktivno spodbujamo tudi pouk na prostem in vključitev ciljev trajnostnega razvoja v pouk in druge aktivnosti šole. Čeprav z aktivnostmi, ki jih izvajamo, ne prispevamo bistveno k zmanjševanju globalnega segrevanja, se učitelji vse bolj zavedamo svoje vloge pri spodbujanju učencev k pridobivanju in poglobljanju trajnostnih vrednot.

Ključne besede: eko šola, gozd, podnebni cilji, pouk na prostem, trajnostni razvoj.

LET'S GO TO THE FOREST

ABSTRACT

We wonder whether schools today provide students with the knowledge they will need for a quality life in the future. We are increasingly interested in whether students are sufficiently equipped with the abilities and skills with which they will be able to preserve the survival of our planet in the future, take responsible care of it, and preserve nature and natural resources. Many projects that we implement in schools within the compulsory and extended program address climate change and sustainable development. Although we pay significantly more attention to sustainable development than in the past, it will be necessary in the future to change both education and lifestyle to ensure a quality life for ourselves and our descendants. The paper shows the goals and activities that we have implemented on the level of the entire school in the past two years within the framework of the international project Leaf – Knowledge of Forests. At the school, we encourage actively also outdoor lessons and the inclusion of sustainable development goals in lessons and other school activities. Although the activities we carry out do not significantly contribute to reducing global warming, we, teachers, are increasingly more aware of our role in encouraging students to acquire and deepen sustainable values.

Keywords: climate goals, Ecological School, forest, outdoor lessons, sustainable development.

1. UVOD

Podnebne spremembe so eden največjih izzivov časa, v katerem živimo. Vse bolj postaja jasno, da je eden izmed temeljev za spopadanje s posledicami podnebnih sprememb ravno vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj. Temelji na ideji, da imamo vsi svojo vlogo pri reševanju globalnih izzivov, in spodbuja znanje, spretnosti in vrednote, ki jih potrebujemo za ukrepanje za bolj zdravo, pravičnejšo in okoljsko trajnostno družbo (Avguštin in Kregar, 2022).

Na OŠ Vencija Perka že vrsto let cilje trajnostnega razvoja vpeljujemo v pouk in druge aktivnosti šole. Ker ti cilji niso v zadostni meri opredeljeni v obstoječih učnih načrtih, večino aktivnosti poteka pod okriljem projektov Eko šole. Eden izmed njih, ki smo ga na naši šoli v preteklih dveh letih bolj izpostavili, je Leaf – Znanje o gozdovih.

V šolskem letu 2022/23 se je naša šola prijavila tudi na razpis Zavoda Republike Slovenije za šolstvo z namenom vključitve v projekt Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju. Med 38 izbranimi VIZ v Sloveniji, ki so na izboru zbrali največje število točk, smo bili izbrani kot ena izmed 8 demonstracijskih vzgojno-izobraževalnih organizacij (2 vrtca, 4 osnovne in 2 srednji šoli).

Zavezali smo se, da bomo cilje trajnostnega razvoja še bolj poglobljeno kot v preteklih šolskih letih vključevali v pouk ter druge aktivnosti šole (dnevi dejavnosti, projekti, tabori, raziskovalne naloge, preventivne delavnice ...), medtem ko smo si kot prednostni cilj tega projekta zadali, da bomo dali zelo spodbujali pouk na prostem. Ker cilji projekta Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju sovpadajo s cilji številnih projektov Eko šole, menim, da se ti projekti lahko vsebinsko prepletajo. Tako učence na naši šoli aktivno spodbujamo k poglobljanju razumevanja trajnostnih izzivov ter k pridobivanju trajnostnih vrednot in delovanju v smeri trajnostnih sprememb. Cilje trajnostnega razvoja vpeljujemo v pouk in druge aktivnosti šole. Učitelji vse pogostejše uporabljamo učilnico na prostem, izvajamo pouk na zunanjih površinah šole in se med poukom odpravimo do bližnjega travnika, parka ali gozda. Čeprav v gozd pogostejše zahajamo z učenci nižjih razredov, zaradi možnosti spremstva dodatnega učitelja in možnosti medpredmetnega povezovanja gozd pogosto obiščejo tudi učenci višjih razredov v okviru dni dejavnosti in izbirnih predmetov.

2. LEAF – ZNANJE O GOZDOVIH

Učenci se v gozdu učijo naravoslovje, matematiko, jezik, glasbo in umetnost. V njem se razgibajo in nadihajo svežega zraka. Tako spoznavajo, da je gozd prostor, kjer se lahko veliko naučijo in hkrati poskrbijo za zdravje in dobro počutje. Učenci so v gozdu radi, še posebej kadar se lahko v njem prosto igrajo. Z različnimi aktivnostmi se učijo umirjanja in sproščanja. V gozdu začutijo »zdravilno moč« narave, njeno energijo in spoznajo, da se lahko pomirijo ter sprostijo svoje čustvene stiske in tesnobe. Čuječnost dobrodelno deluje na njihovo čustveno stanje, na mentalno zdravje, sposobnost učenja ter fizično zdravje.

Pouk v gozdu je pouk na svežem zraku, ki blagodejno vpliva na dobro počutje in zdravje učencev. Ker ga zaradi oddaljenosti od šole ne moremo obiskati pogostejše, je pomembno, da imamo v bližini šole veliko dreves, do katerih se lahko sprehodimo v času ene učne ure. Slika 1 prikazuje zasaditev dreves, ki smo jo v tem šolskem letu opravili s pomočjo sredstev, ki smo jih prejeli iz projekta Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju. Z novimi drevesi smo povečali biotsko pestrost v okolici šole in učencem zagotovili nekaj dodatne sence, kamor se bodo lahko skrili v poletnih mesecih.

Slika 1

Zasaditev dreves v okolici šole

Gozd otrokovo vlogo, ki je v razredu pogosto pasivna, sedeča, spremeni v aktivno, otroku pisano na kožo. V gozdu ne postanejo samo aktivni in soudeleženi raziskovalci gozda, marveč tudi lastnih dejanj in občutkov. Gozd kot nenehno spreminjajoči se prostor otroka vseskozi izziva in ga obenem uči odgovornosti do sebe ter drugih, kar jim je v današnjem času v precejšnji meri onemogočeno. To je idealen vzgojno-učni prostor, ki spodbuja razvoj otrok na več področjih (Lesnik idr., 2019).

Pomembno je, da otrokom dovolimo, da plezajo čez hlode, se potapljajo čez blatne luže, bingljajo z vej dreves, se pogovarjajo s hroščki, glasno smejejo, najedo borovnic in gozdnih jagod, tekajo, vpijejo, poslušajo ptičje petje, opazujejo barve, lovijo ravnotežje, objemajo drevesa, sodelujejo, se prepirajo, skrivajo, nabirajo plodove, raziskujejo, gradijo, rušijo, merijo, štejejo, prelivajo, odkrivajo skrivnostne poti fotosinteze in ustvarjajo naravne

vzorci. Tak način dela, ki ga promoviramo z gozdno pedagogiko, je lahko sila preprosta formula ne samo za trajno učenje o gozdnem ekosistemu, marveč tudi za zdravje, celostni razvoj in aktivno ter uspešno gibanje skozi življenje (Lesnik idr., 2019).

2. 1. Globalno segrevanje

Z učenci se veliko pogovarjamo o vlogi gozdov ter jih seznanjamo o njihovem pomenu v povezavi s podnebnimi spremembami. Tako že najmlajši učenci znajo povedati, kaj je globalno segrevanje in kako lahko gozdovi pomembno vplivajo na zmanjševanje njegovih posledic. Čeprav se o trajnostnem razvoju v zadnjih letih v šolah govori več in naj bi se to področje uredilo tudi s prenovo učnih načrtov, bi se bilo o njem bolj poglobljeno smiselno pogovarjati že pred leti. Poglejmo si, kako smo se s problemom globalnega segrevanja soočali do sedaj.

Globalno segrevanje je bilo kot problem prepoznano konec osemdesetih let prejšnjega stoletja. Sledeče dolgoletno soočanje s podnebnimi spremembami na mednarodnem nivoju pa je pokazalo, da preproste rešitve za to ne obstajajo. Leta 2015 so se države dogovorile o skupnem boju proti globalnem segrevanju in da bodo skušale omejiti dvig globalne temperature (od predindustrijske dobe naprej) za največ 2 °C. To je bil velik korak proti bolj trajnostno naravnemu in miroljubnemu svetu. A podnebni modeli napovedujejo, da bo povprečna globalna temperatura tudi v primeru upoštevanja vseh trenutno dogovorjenih omejitev izpustov toplogrednih plinov do konca stoletja narasla za vsaj 2,5 °C v primerjavi s predindustrijskim nivojem, kar ima lahko nevarne posledice. Problema globalnega segrevanja kljub povečanim naporom oblasti torej ne morejo rešiti same, temveč zahteva sodelovanje prav vsakega izmed nas (Gasparini idr., 2021).

Že septembra 2015 so vse članice Organizacije združenih narodov (med njimi tudi Slovenija) soglasno sprejele Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030. Njen cilj je zgraditi svet, v katerem vsi ljudje živimo v blaginji in upoštevamo omejitve našega planeta. Kot družba smo odgovorni za svoje ravnanje, zato smo izbrali pot trajnostnega razvoja, ki je zamisel človeške družbe, katere namen je izogniti se nevarnostim svetovne ekološke in družbene krize, ki jo vse bolj občutimo tudi mi. Obstaja veliko definicij trajnostnega razvoja; najbolj njen smisel definira norveška političarka Gro Harlem Brundtland, ki je že leta 1987 dejala: »Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe (Božič idr., 2022).«

To pomeni, da je naša naloga črpati iz narave le toliko, kolikor res nujno potrebujemo za naše življenje in pri tem odgovorno skrbeti, da ohranjamo naravo in naravne vire za prihodnje generacije. Gre za našo notranjo naravnost, kdaj imeti dovolj, kaj res potrebujemo, kaj mi pomeni okolje, v katerem živim, kaj v okolje dajem in kaj mi to vrača. Gre pa tudi za odnos med ljudmi in spoštovanje drug drugega, kajti vsak izmed nas je enako pomemben ne glede na status, vero, poklic, spol ... (Božič idr., 2022).

2. 2. Cilji in dejavnosti projekta Leaf – Znanje o gozdovih

S projektom Leaf – Znanje o gozdovih nagovarjamo učence, da se sprašujejo, zakaj je gozd pomemben, kakšna je njihova vloga na našem planetu in kakšne koristi nam prinaša. Izobražujemo jih o vseh vidikih gozda (okoljskih, socialnih, ekonomskih itd.).

Cilji projekta, ki smo si jih na naši šoli zadali, so:

- izobraževanje in ozaveščanje o gozdovih in njihovi vlogi,
- opozarjanje na pomen varovanja gozdov in njihovega trajnostnega upravljanja,
- spodbujanje učencev, da doživljajo in opazujejo naravo z vsemi čuti,
- spoznavanje različnih življenjskih okolij,
- spoznavanje rastlin in živali v naravnem okolju,
- sprejemanje odločitev o okoljskih zadevah,
- uživanje v naravnem okolju in izkoriščanje danosti gozdov,
- spodbujanje k odgovornemu odnosu do prihodnosti,
- skrb za zdravje in dobro počutje,
- gibanje na svežem zraku,
- skrb za kakovostno izobraževanje (izkustveno učenje, eksperimentalno delo, učenje z raziskovanjem, učenje v kontekstu ...),

- razvijanje veščin osebnostnega in socialnega razvoja,
- medsebojno povezovanje in sodelovanje.

V času izvajanja projekta smo opravili številne aktivnosti v gozdu in okolici šole, s katerimi smo uresničevali načrtovane cilje. V nadaljevanju predstavljam nekaj najpomembnejših.

- Opazovali in poimenovali smo drevesa, grme v okolici šole in v gozdu.

Slika 2

Spoznavamo drevo

Slika 2 prikazuje, kako učenci spoznavajo lubje drevesa z otipom. Učenci so si ogledovali krošnje dreves in obliko listnih ploskev; v bližini dreves so poiskali plodove itd. Drevesa smo s pomočjo slik, knjig in videopredstavitev spoznavali že v razredu, nato pa smo jih poiskali v naravi. Liste dreves so učenci razvrščali po obliki listne ploskve, po obliki roba, dolžini peclja, obarvanosti itd.

- V gozdu smo izvajali naravne oblike gibanja (hoja, teki, poskoki ...). Odpravili smo se po gozdni učni poti, izvedli Podnebni tek v okviru Eko šole in se igrali skrivalnice, štafetne ter druge igre.

Slika 3

Obisk gozdne učne poti Šumberk

Slika 4

Podnebni tek

Slika 4 prikazuje izvedbo Podnebnega teka v gozdu.

- Spoznavali smo gozd kot življenjski prostor, v katerem smo poiskali številne rastline in živali ter jih poimenovali.

Slika 5

Živali gozdnih tal

Slika 5 prikazuje, kako so si učenci s pomočjo povečevalnega stekla ogledali živali, ki so jih našli na gozdnih tleh.

- Spremljali smo obarvanost listov dreves v bližini šole in meritve vpisovali v mrežo podatkov mednarodnega programa Globe, ki poteka v okviru Eko šole.
- V okolici šole smo zasadili različna drevesa (3 lipe, 2 primorska bora, 3 okrasne rdečelistne slive, 2 kroglasti robinji, macesen, jablano, hruško, češnjo) ter nekaj grmovnic.
- Ustvarjali smo slike iz naravnih materialov, ki smo jih našli v gozdu, na tleh in na podlagi v razredu. Iz lubja, lesenih palčk in drugega materiala smo izdelali ptičje hišice. Učenci so v gozdu fotografirali prizore z namišljenimi in pravimi fotoaparati. Odtiskovali so lubje in listne ploskve.
- Izvajali smo vaje čuječnosti in meditacije in spoznavali naravo z različnimi čuti. Igrali smo se igre spoznavanja in medsebojnega povezovanja. V gozdu smo iskali »zaklade« in se odpravili po »nakupih«. Izdelali smo kartončke za iskanje različnih stvari, ki se med seboj razlikujejo glede na otip, vonj in vid.
- Slika 6 prikazuje pouk na prostem. Učenci so v gozdu reševali naloge v delovnem zvezku. Tam smo tudi dramatizirali, prepevali, poslušali zgodbe in pravljice, se učili računati itd.

Slika 6

Pouk na prostem

- V prednovoletnem času smo izdelali številne uporabne izdelke iz lesa, ki smo jih prodajali na šolskem sejmu.
- Učili smo se o medsebojni povezanosti živih bitij. Spoznavali smo, kaj potrebujejo za življenje rastline in druga živa bitja, kaj je fotosinteza, zakaj je pomembno, da ohranjamo gozdove in kakšen vpliv imajo na naše življenje.
- ...

3. ZAKLJUČEK

V tem šolskem letu smo si na ravni celotne šole zastavili cilje trajnostnega razvoja vključevati se v pouk in druge aktivnosti šole še bolj poglobljeno kot v preteklih letih. Velik del aktivnosti izvajamo v okviru Eko šole in projekta Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju. Aktivno spodbujamo pouk na prostem in se vključujemo v mednarodne projekte, kot je Leaf – Znanje o gozdovih. Ker imam kot učiteljica prvega razreda dobre možnosti za medpredmetno povezovanje in hkrati vsakodnevno možnost spremstva druge strokovne delavke, se je pouk v gozdu za popestritev pouka v razredu v preteklih dveh šolskih letih ponujal kot na dlani. Čeprav smo tja pogosteje odhajali z mlajšimi učenci, pa so se do gozda večkrat odpravili tudi starejši. Menim, da se v šolah še vedno premalo izvaja pouk zunaj, na svežem zraku. Zanj imamo veliko možnosti, vendar ga učitelji ne izvajajo tako pogosto, kot bi ga lahko, saj zahteva več organizacijskih priprav in spremstvo dodatnega učitelja, kar pogosto lahko predstavlja oviro.

Izvedli smo številne aktivnosti v gozdu, s katerimi smo uresničevali cilje, ki smo si jih zadali na začetku šolskega leta. Čeprav se kot šola aktivno udeležujemo izobraževanj in se vključujemo v projekte, ki naslavlajo to področje, menim, da bo z aktivno vlogo pri vključevanju trajnostnih ciljev v šole potrebno nadaljevati tudi v prihodnosti in k temu spodbujati vse učitelje, tudi tiste, ki so na tem področju zaenkrat še manj aktivni.

4. LITERATURA

Avguštin, L. in Kregar, S. (2022). Projekt podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju. V P. Pečjak in L. Avguštin (ur.), *Vodenje v vzgoji in izobraževanju* 52, 2/22 (str. 4 -15). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Božič, L., Dular, S., Jazbec Jeraj, M. (2022). Spoštujemo, varujemo, ohranjamo; ustvarimo zeleni Vrtec Pedenjped. V P. Pečjak in L. Avguštin (ur.), *Vodenje v vzgoji in izobraževanju* 52, 2/22 (str. 132-148). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Gasparini, B., Dütsch, M., Gorenc, T., Jóna, V., Pelosa, J. (2021). *WTF so podnebne spremembe*. Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija.

Lesnik, A., Marentič Požarnik, B., Simončič, P. (2019). *Priročnik za učenje in igro v gozdu*. Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica.

Kratka predstavitev avtorja

Petra Košir je profesorica razrednega pouka, ki na osnovni šoli Vencija Perka v Domžalah poučuje 1. razred. Na šoli je koordinatorka Eko šole in razvojnega projekta Podnebni cilji v vzgoji in izobraževanju. Cilje trajnostnega razvoja vnaša v pouk in druge aktivnosti šole.

GOZDNI ČETRTEKI – GOZD KOT SPODBUDNO UČNO OKOLJE V PRVEM RAZREDU OSNOVNE ŠOLE

Mirjana Marinčič

OŠ Leskovec pri Krškem, Podružnica Veliki Podlog

mirjancka@gmail.com

IZVLEČEK

V tekočem šolskem letu sva se s kolegico obiskovanja gozda in izvajanja pouka v njem lotili bolj sistematično. Poleg opazovanja gozda in učenja o rastlinskih ter živalskih vrstah, ki živijo v gozdu v naši bližini, uporabljamo gozd kot spodbudno učno okolje za uresničevanje ciljev iz vsega učnega načrta za prvi razred. V gozdu najdemo »didaktične« materiale za opismenjevanje, oblikovanje številskih predstav, bogatenje besednega zaklada, pridobivanje znanj o vremenskih pojavih, letnih časih, navdih in likovne materiale za likovno ustvarjanje ter odlično spodbudno učno okolje za razvoj gibalnih spretnosti, miselne fleksibilnosti ter raziskovalnega mišljenja s postavljanjem hipotez, ter reševanjem problemov.

Gozd se nam ponuja kot oder in kot čudovit medij za poslušanje zvokov in kot najboljši poligon za izvajanje enostavnih naravnih oblik gibanja in kompleksnih premikanj, ki zahtevajo premišljene strategije. Je okolje, kjer se krepijo pozitivni med vrstniški odnosi, ter razvija možnost sodelovanja in načrtovanja dela v skupini.

Ker poteka otrokov razvoj v času, ko je v prvem razredu še celostno, je še kako pomembno poleg skrbi za kognitivni razvoj, poskrbeti za gibalni razvoj. Prav učenje v gozdu omogoča otroku njegov vsestranski razvoj in učenje o naravi, svetu in sebi.

Ključne besede: gozd, narava, opazovanje, lastna aktivnost, gibanje, celostni razvoj otroka, učenje

FORREST THURSDAYS - FORREST AS ENCOURAGING LEARNING ENVIRONMENT IN THE FIRST GRADE OF PRIMARY SCHOOL

ABSTRACT

In the current school year, my colleague and I have started visiting the forest and conducting lessons in it more systematically. In addition to observing the forest and learning about the plants and animal species that live in the forest near us, we use the forest as a stimulating learning environment to achieve goals from across the first-grade curriculum. In the forest we can find "didactic" materials for literacy, creating number representations, enriching vocabulary, acquiring knowledge about weather phenomena, seasons, inspiration and artistic materials for artistic creation. Furthermore, it is an excellent stimulating learning environment for the development of movement skills, mental flexibility and research thinking with setting up hypotheses and solving problems.

To us the forest offers itself as a stage and as a wonderful medium for listening to sounds. As well as the best training ground for performing simple natural forms of movement and complex movements

that require well-thought-out strategies. It is an environment where positive peer relationships are strengthened and the possibility of cooperation and planning work in a group are developed. Child's development is still holistic in the first grade, therefore, it is even more important to take care of motor development in addition to taking care of cognitive development. It is learning in the forest that enables child's all-round development and learning about nature, the world and himself.

Keywords: forest, nature, observation, child's own activity, movement, holistic development of the child, learning

1 UVOD

Delam kot druga učiteljica v prvem razredu na Osnovni šoli Leskovec pri Krškem, Podružnica Veliki Podlog. Naša šola leži na Krškem polju. Srečo imamo, da smo obdani s polji, travniki in gozdom, kar že vsa leta s pridom izkoriščamo za učne sprehode, sprostitevne pohode in za učenje v naravi.

Na naši šoli že dolgo delujeta Eko šola in Zdrava šola, zadnja leta pa pri delu, predvsem v prvi triadi, pogosto uporabljamo metode gozdne pedagogike. Preko vseh treh mrež dobimo učitelji na naši šoli strokovno podporo pri delu z učenci. Veliko novih idej sem dobila tudi ob poslušanju primerov dobrih praks v okviru projekta For Life, ki je del Eko šole. Že na začetku svoje profesionalne poti, ko sem še delala v vrtcu, sem z otroki veliko vsebin in ciljev takratnega učnega načrta za vrtce obravnavala in

dosegala v gozdu. Gozd sem vedno dojemala kot prostor, ki nam poleg življenjsko pomembnih znanj o gozdu samem ponuja nešteto možnosti za gibalni razvoj otroka, za razvoj ustvarjalnega ter kritičnega mišljenja pri doseganju standardov znanj pri vseh predmetih ter pri doseganju socialnih spretnosti in drugih veščin, ki jih bo otrok nujno potreboval pri življenju in delu v šolski skupni, pa tudi kasneje v življenju pri sodelovanju v skupnosti.

Vedno znova se srečujemo z izzivi, kako motivirati učence, kako jih navdušiti za nova raziskovanja in kako jim oblikovati samopodobo na način, da bodo verjeli, da se v bistvu zmorejo naučiti karkoli. Ob vsem tem je posebnega pomena, da učencem izpolnimo njihovo naravno potrebo po gibanju. V tekočem šolskem letu sva se s kolegico obiskovanja gozda in izvajanja pouka v njem lotili bolj sistematično. Poleg opazovanja gozda in učenja o rastlinskih ter živalskih vrstah, ki živijo v gozdu v naši bližini, uporablja gozd kot spodbudno učno okolje za uresničevanje ciljev iz vsega kurikulumu za prvi razred. V gozdu najdeva »didaktične« materiale za opismenjevanje, oblikovanje številskih predstav, bogatenje besednega zaklada, pridobivanje znanj o vremenskih pojavih, letnih časih, navdih in likovne materiale za likovno ustvarjanje, odlično spodbudno učno okolje za razvoj gibalnih spretnosti, miselne fleksibilnosti ter raziskovalnega mišljenja s postavljanjem hipotez in reševanjem problemov.

Gozd se nam ponuja kot oder, kot čudovit medij za poslušanje zvokov ter kot najboljši poligon za izvajanje enostavnih naravnih oblik gibanja in kompleksnih premikanj, ki zahtevajo premišljene strategije. Je okolje, kjer se krepijo pozitivni medvrstniški odnosi in razvija možnost sodelovanja ter načrtovanja dela v skupini.

V prispevku bom nanizala nekaj konkretnih primerov izvajanja pouka v gozdu v skladu z učnim načrtom za prvi razred osnovne šole. Predstaviti želim vsebine, ki sem jih z učenci letos predelala v gozdu. Ob tem želim izpostaviti znanja, ki so jih pridobili o skrbi za naravo, o gozdu, o vremenskih pojavih ter spremembah letnih časov, ki jih lahko opazujemo v gozdu. Izpostavila bom tudi medpredmetne povezave ob vsakokratnem obisku gozda.

2 GOZDNI ČETRTKI

Torej, gremo v gozd! Kaj vse moramo upoštevati preden odidemo:

- Kakšno vreme imamo?
- Kaj bomo obuli?
- Kaj imamo na urniku? Bomo v dnevnik pisali šport, spoznavanje okolja, oboje ali kateri drugi predmet?
- Zakaj gremo v gozd?
- Kaj bomo vzeli s seboj?
- O čem se bomo tam pogovarjali?

S kolegico, s katero delava v prvem razredu, sva se že avgusta dogovorili, da bova letos čim večkrat pripravili gozdne četrtke. Naša šola je vključena tudi v Mrežo gozdnih vrtcev in šol, ki učiteljem poleg Eko šole ponuja dodatno motivacijo. Na uvodnem roditeljskem sestanku sva z gozdnimi četrtki seznanili tudi starše. Za delo v gozdu sva se odločili zato, ker se strinjava s tem, kar je zapisala Natalija Györek v priročniku *Gozd eksperimentov*, ki ga je izdal Gozdarski inštitut Slovenije:

Gozd otrokovo vlogo, ki je v razredu pogosto pasivna, sedeča, spremeni v aktivno, otroku pisano na kožo. V gozdu ne postanejo samo aktivni in soudeleženi raziskovalci gozda, marveč tudi lastnih dejanj in občutkov. Gozd, kot nenehno spreminjajoč prostor, otroka vseskozi izziva in ga obenem uči odgovornosti do sebe in drugih, kar jim je v današnjem času v precejšnji meri onemogočeno. Je idealen vzgojno-učni prostor, ki spodbuja razvoj otrok na več področjih (Györek, 2016).

Že razvojna stopnja šestletnikov zahteva aktivno učenje s konkretnim materialom in možnostjo neposredne izkušnje, zato se je o gozdu dobro učiti predvsem v gozdu. »Zgodovinski pogled na človekov gibalni razvoj in gibalno učenje v procesu evolucije kaže, da je bilo gibanje ključnega pomena za prehod iz primitivnega v civilizirano obliko življenja« (Retar, 2019). Sodobno življenje ljudi zahodne civilizacije ne vsebuje več dovolj gibanja, kar vodi do mnogih težav in celo bolezni. V šoli smo odgovorni, da otroke naučimo, da je gibanje enako pomembno kot usvajanje šolske učne snovi.

»Zgodnje otroštvo predstavlja za otroka najpomembnejše obdobje. Takrat poteka njegov najintenzivnejši razvoj na vseh področjih. Otrok se v tem obdobju razvija celostno. Temeljna področja, na katerih zaznamo najintenzivnejši in najhitrejši razvoj, predstavljajo telesni, gibalni, spoznavni, čustveni in socialni razvoj« (Retar, 2019). Prav gozd je tisti učni in življenjski prostor, kjer lahko ta razvoj poteka najintenzivneje in najbolj enakomerno.

Otroci se radi učijo. Radovednost je v njihovi naravi. Za to potrebujejo primerno, spodbudno in varno okolje. Opažam, da bivanje v gozdu pomirjujoče vpliva na otroke. Ljudje delujemo v skupnosti, kjer smo drug od drugega odvisni. Otroci si v gozdu hitro razdelijo vloge in naloge, veliko manj je konfliktov in domišljija lahko zacveti. Nastajajo »bivaki«, hišice za palčke, športni poligoni, ograje, skratka vse, kar se da zgraditi iz naravnega materiala, ki ga lahko najdemo na gozdnih tleh. Gozd takrat postane naša druga učilnica. V gozdu učenci pridobivajo znanje z raziskovanjem in opazovanjem, pri čemer uporabljajo vsa čutila. Imajo več priložnosti za sodelovanje z vrstniki, se gibajo, aktivno skrbijo za lastno varnost in varnost sošolcev.

Naša podružnična šola leži skoraj na samem robu Krakovskega gozda, ki ima za naše območje pomembno gospodarsko in podnebno vlogo. Glavna drevesna vrsta v njem je hrast dob, ki je ogrožena drevesna vrsta. Po pogostosti mu sledijo beli gaber, črna jelša in vrba. Del Krakovskega gozda je tudi

pragozd, v katerem ni več gozdnega gospodarjenja, ampak služi samo opazovanju in raziskovanju. Krakovski gozd je pomemben življenjski prostor mnogim živalskim in rastlinskim vrstam. Na robu Krakovskega gozda smo si izbrali velik hrast, pod katerim se fotografiramo vsakih nekaj tednov, potem pa v šoli opazujemo spremembe drevesne krošnje.

Slika 1 Izbrani hrast pozimi

Slika 2 Izbrani hrast zgodaj spomladi

3 DOSEGANJE CILJEV UČNEGA NAČRTA ZA PRVI RAZRED OSNOVNE ŠOLE V GOZDU – primeri dejavnosti

- **Pohod do gozda, sprehod po gozdu in ustvarjalna igra z materiali, ki jih najdemo v gozdu**

Pot do gozda vodi skozi vas. Trudiva se, da jih miselno zaposliva že po poti. Štejemo promet, štejemo živali, ki jih vidimo ob poti, opazujemo pridelke na vrtničkih ipd. Na koncu vasi se ustavimo, se pogovorimo o nalogah, ki so jih reševali po poti in do gozda tečemo šprint.

Pri enem od jesenskih obiskov gozda smo opazovali in poimenovali barve, določili navpično usmerjenost dreves in vodoravno usmerjenost vode v potoku. Vsak otrok je objel drevo in opisal svoje občutke ob tipanju drevesne skorje. Kot vedno smo prisluhnili zvokom, ki jih slišimo v gozdu in opredelili njihov izvor. Ob tem obisku nas je kljub dežniku temeljito opral dež, zato smo se, ko smo se vrnili v učilnico, pogovorili o primernih oblačilih in primerni obutvi za v dež.

Doseženi cilji

Matematika: učenci poimenujejo barve, se orientirajo na sebi in v svojem okolju ter preštevajo predmete okrog sebe.

Šport: učenci izboljšujejo svojo gibalno učinkovitost, sproščeno izvajajo naravne oblike gibanja, posnemajo različne predmete, živali in pojme v naravi ter izražajo svoje občutke in razpoloženje z gibanjem.

Glasbena umetnost: učenci poslušajo zvoke okrog sebe ter ločijo živalske in človeške glasove od ostalih.

Slovenščina: sproščeno sodelujejo v pogovoru ter opisujejo predmete in okolico.

Spoznavanje okolja: učenci spoznavajo različna življenjska okolja, spoznajo gozd, kot življenjsko okolje, opazujejo drevesa, opazujejo in poimenujejo vremenske pojave ter spoznajo bonton v gozdu.

Slika 3 Učenci v gozdu pred dežjem

- **Pohod do gozda, iskanje podrtih dreves, opazovanje in poimenovanje delov dreves, poimenovanje nekaterih drevesnih vrst, opazovanje gozda in spoznavanje pomena gozda za ljudi in živali**

Na poti do gozda tudi zapojemo. Učimo se pozdravljati ljudi, ki jih srečujemo in opazujemo kmečka dvorišča. Kdaj pa kdaj tudi obiščemo kako domače dvorišče učencev iz vasi.

Tokrat smo s seboj vzeli manjše škatle, v katere so učenci nabrali po pet (kolikor je prstov na roki) zanimivih stvari, ki so jih našli na gozdnih tleh. Vsak je nabrane predmete poimenoval in povedal, zakaj jih je pobral (ko smo se vrnili, smo iz teh predmetov v učilnici naredili razstavo). Odšli smo naprej do lovske opazovalnice. Pod njo smo zopet govorili o obnašanju v gozdu in o tem, kako se počutijo živali, ko pridemo v njihov življenjski prostor ljudje.

Opazovali smo drevesa, pogovorili smo se o tem, zakaj vse ljudje potrebujemo gozd in našli dežnikarice. Po vodenem razgovoru so otroci izdelovali bivališča iz vej, ki so jih našli na tleh.

Slika 4 Otroci plezajo po drevesih

Slika 5 Zarja nabira gradbeni material

Slika 6 Oliver je našel gradbeni material

Slika 7 Nastali so »bivaki«

Doseženi cilji

Spoznavanje okolja: učenci spoznavajo pravila vljudnega vedenja; spoznavajo pravila vedenja v gozdu; poimenujejo naravne materiale v gozdu; spoznavajo, da je gozd nujno potreben za ljudi in živali (pogovarjali smo se o tem, kako gozdarji skrbijo za gozd) ter spoznavajo letne čase in spremembe v naravi (našteli in opisali smo letne čase).

Glasbena umetnost: učenci zapojejo otroško pesem (ponovili smo *Rjavo pesmico* Mire Voglar) in poslušajo zvoke okrog sebe (poslušali smo zvoke v gozdu).

Matematika: učenci preštevajo do pet ali več.

Likovna umetnost: učenci oblikujejo v prostoru (po obisku gozda so pripravili razstavo).

Slovenščina: uporabljajo elemente vljudnostnega izražanja.

• Sprehod do gozda – opazujemo prihajajočo jesen

Vreme se je začelo spreminjati, približevala se je jesen, spreminjale so se barve v gozdu in nadeli smo si drugačna oblačila. Po poti do gozda smo opazovali, kaj je še ostalo na zelenjavnih vrtičkih pri hišah. Že v razredu smo našteli letne čase in njihove značilnosti. Poletje so ravnokar doživeli, zato so njegove značilnosti še dobro poznali. Jesen pa je bila bolj oddaljena, zato smo se dogovorili, da bomo v gozdu opazovali, kaj se je tam novega zgodilo.

Po poti smo se ustavili pri ekološkem otoku, kjer smo ponovili znanje o ločevanju odpadkov in možnostih ponovne uporabe stvari, ki jih nekdo ne potrebuje več. Poudarili smo, da smeti nikoli ne odlagamo v naravi. Opazovali smo nove jesenske barve in se pogovorili o tem, zakaj listi odpadejo. To so bili njihovi odgovori: »ker je suša«, »ker bo zima«, »ker bo narava počivala«.

Nazadnje sva s kolegico otrokom razložili, da drevesa zaprejo svoje žile pred zimo, zaradi česar listi več ne dobijo hrane, ki je sicer raztopljen v vodi, ki jo drevo črpa. Suhe rjave liste so tudi otipali. O tem smo govorili tudi pri naslednjih obiskih gozda in v učilnici, tako da so si otroci to dobro zapomnili.

V gozdu so dobili novo nalogo. Vsak si je očistil del gozdnih tal in tam s paličicami napisal svoje ime. Nalogo so z veseljem opravili, saj so se takrat že vsi znali podpisati. Ko so se podpisali, je moral vsak učenec nabrati deset suhih drevesnih listov, ki smo jih potem razvrščali v skupine glede na obliko. Preden smo se odpravili nazaj v šolo, smo ponovili značilnosti jeseni, zapeli pesmico in ponovili na katere prve glasove se začenjajo naša imena.

Slika 8 Podpis iz paličic

Slika 9 Podpis iz paličic

Doseženi cilji

Matematika: učenci štejejo do deset in predmete razvrščajo glede na dano lastnost.

Glasbena umetnost: učenec v skupini in samostojno zapoje otroško pesem.

Slovenščina: učenci sodelujejo v pogovoru in se učijo vljudnega pogovora.

Spoznavanje okolja: učenci ločijo živo in neživo naravo; razumejo, da živa bitja za življenje potrebujejo hrano; spoznavajo gozd, kot življenjski prostor in spoznavajo pomen skrbi za čisto okolje.

Šport: učenci razvijajo naravne oblike gibanja, razvijajo vztrajnost pri hoji ter razvijajo ravnotežje in koordinacijo telesa.

Izbirni predmet angleščina: učenci poimenujejo barve v angleškem jeziku.

- **Sprehod in tek do gozda, hoja preko podrtyh dreves in drugih ovir, dramatizacija pravljice Zrcalce Grigorja Viteza, iskanje materiala za računanje**

Pravljica *Zrcalce* otroke vedno navduši. Radi jo tudi zaigrajo, eden izmed otrok pa je predlagal, da bi jo lahko zaigrali v gozdu. Pogovorili smo se, katere živali še živijo v gozdu, poimenovali živalske pare (samec in samica), vzeli ogledalo in odšli proti gozdu. V gozdu smo pravljico uprizorili. Otroci so z gibanjem in glasom interpretirali osebe v pravljici, torej živali. Vedno poskrbimo, da pri igranju vlog pridejo na vrsto vsi učenci. Vzeli smo si čas še za računanje. Seštevali smo do pet ali do deset. Za ponazoritev računov smo uporabili materiale iz gozda. Na podrtem drevesu, ki smo ga našli že pri enem izmed prejšnjih obiskov, smo preizkusili še ravnotežje. Ko smo se vračali iz gozda, smo prepevali pesmice o živalih.

Slika 10 Zarja prišteva

Slika 11 Dve plus tri je enako pet

Doseženi cilji

Slovenščina: učenci poslušajo pravljico in jo s svojimi besedami obnovijo, identificirajo se s književno osebo in jo zaigrajo.

Matematika: učenci seštevajo v obsegu do 5 ali do 10.

Spoznavanje okolja: učenci spoznavajo gozd kot življenjski prostor živali, spoznavajo živalske družine, opazujejo spremembe v naravi, opazujejo vreme in izberejo primerna oblačila.

Šport: učenci zavestno nadzorujejo telo v različnih položajih in gibanjih, ki jih izvajajo v različnih smereh ter izboljšujejo gibalne in funkcionalne sposobnosti (ravnotežje, natančnost, vzdržljivost).

- **Skupni obisk gozda s tretjim razredom**

V gozd smo se večkrat odpravili skupaj s tretjim razredom. Poskrbeli smo, da smo oblikovali mešane pare in mešane skupine. Starejši radi skrbijo za mlajše in mlajši se radi zgledujejo po starejših. S kolegico iz tretjega razreda sva pripravili naloge za obe skupini.

Po poti smo zopet šteli promet. Učenci so šteli različna prometna sredstva in vozila različnih barv. Pot do gozda vodi mimo ribnika, čez cesto pa je kmetija. Pogovorili smo se o obeh življenjskih okoljih živali. Tretješolci uporabljajo že več strokovnih izrazov, oboji pa so naštevati prebivalce obeh življenjskih okolij. Fotografirali smo se ob našem hrastu, ki je že rahlo ozelenel in obnovili znanje o tem, kaj se z drevesi zgodi jeseni. Sklepali in spoznali smo tudi, kaj se zgodi spomladi, da imajo drevesa zopet liste. Vedno znova smo se vračali do podrtega drevesa in na njem preizkušali ravnotežje.

Slika 12 Hoja po podrtem drevesu

Slika 13 Lovimo ravnotežje

Vrnili smo se na rob gozda, kjer smo vsi ponovili kakšne vrste črt poznamo ter ponovili geometrijska telesa in like. Vprašali sva jih, kaj v gozdu bi lahko ponazarjalo črte in strinjali smo se, da so to lahko palice.

Za nalogo so morali otroci sestaviti sliko iz ravnih črt ali geometrijskih likov. Ko so nastale osnovne slike, so jih še okrasili. Vsaka skupina je dobila navodilo, da vsi skupaj naberejo material, naredijo načrt za

sliko in jo, ko je gotova, opišejo. Nastali so čudoviti izdelki, na katerih sva lahko ocenili tudi razumevanje navodil.

Slika 14 Slika na tleh

Slika 15 Slika iz črt in likov

Doseženi cilji

Spoznavanje okolja: učenci pri skupinskih nalogah v gozdu oblikujejo pozitivne vedenjske vzorce, spoznavajo različna življenjska okolja, razumejo vlogo človeka pri skrbi za naravo, opazujejo in razumejo spremembe v naravi, spoznajo pomen gibanja na svežem zraku za zdravje ter poznajo pomen gozda za človeka.

Likovna umetnost: učenci v naravi rešijo likovno nalogo in likovni problem ter poznajo različne oblike črt.

Matematika: učenci poznajo različne oblike črt ter geometrijske like in telesa.

Šport: učenci sproščeno hodijo in tečejo.

ZAKLJUČEK

Prav zaradi spremenjenega načina življenja, iz katerega počasi izginja potreba po gibanju in stiku z naravo, je zelo pomembna naloga šole, da otrokom to privzgoji. Srečo imamo, da živimo v naravno tako pestrem okolju – v bližini imamo gozd in pragozd. Otroke moramo naučiti ravnanja z naravo, ravnanja z gozdom in obnašanja v gozdu, obenem pa gozd izkoristiti kot odličen motivacijski element pri učenju otrok. Gozd je prostor, kjer otrok sproščeno opazuje, preizkuša, teče, skače, razmišlja in sprašuje. Je prostor, kjer se otroci učijo sodelovati v skupini ter razvijati kompetence in spretnosti za življenje.

Za konec bom navedla izjave otrok o pouku v gozdu, ki jasno pričajo o pomembnosti naših *gozdnih četrtkov*. Izjave namenoma niso lektorirane.

Žak: »V gozdu sem se počutil zelo dobro. Veliko stvari sem izvedel o gozdu in naravi. Se spomnim, ko smo z voščenkami postrani po deblih dreves delali.«

Martin: »V gozdu smo delali iz vej hišice. Pa fino je bilo, ko smo v gozdu igrali predstavo *Zrcalce*. V gozdu mi je fino. Pa ko smo delali na tleh hišice s tretjim razredom iz palčk.«

Eva: »Zapomnila sem si, da smo mandalo delali. Pa ko smo iskali različne predmete po gozdu.«

Nika: »Doma sva z atikom šla delat drva. V šoli pa smo delali mandalo. Dobro je bilo hoditi po podrtem deblu. V gozdu mi je zanimivo.«

Domen: »Ko smo prvič šli v gozd, smo les metali na kup. Pa veje sva jaz pa Maks vlekla po tleh. V gozdu se še boljše razumemo.«

Vito: »V gozdu se mam dobro. Ker gradimo iz palic. Pa ker smo delali imena, pa še mandalo.«

Neža: »Hodimo na svež zrak. V gozdu se počutim v redu. Všeč mi je, ker vsakič nekaj novega vidimo. Pa tudi zato, ker slišim različne zvoke in najdem sledi.«

VIRI IN LITERATURA

Györek, N. (2016) Kdor ima rad gozd, ima rad življenje! V Vilhar, U. in B. Rantaša (ur.), Priročnik za učenje in igro v gozdu (str. 15–16). Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica. [http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_\(1\).pdf](http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_(1).pdf)

Retar, I. (2019). *Zgodnje gibalno učenje in poučevanje*. Založba Univerze na Primorskem.

OPIS AVTORICE:

Sem Mirjana Marinčič. Po izobrazbi sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Dva in dvajseto leto delam kot druga učiteljica v prvem razredu. Delala sem tudi kot učiteljica v podaljšanem bivanju in veliko let kot mentorica gledališke skupine. Še vedno sem mentorica otroškega pevskega zbora na Podružnični šoli Veliki Podlog. Dosegla sem naziv svetnik.

ABOUT THE AUTHOR:

My name is Mirjana Marinčič. I have graduated as a pre school teacher. I have been working as second teacher in the first grade in primary school since 2001. I also worked in after classes, and many years as drama teacher. I still teach child choir. I reached the highest title in my professional teaching career.

GOZDNI IZZIVI

Mojca Rankl, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica, enota Oplotnica
mojca.rankl@vrtec-slobistrica.si; mojca.rankl@gmail.com

POVZETEK

Gozd je prostor, ki se nenehno spreminja. Otroka nenehno izziva in ga hkrati uči odgovornosti zase in za druge. Spodbuja njegov razvoj na več področjih hkrati:

- Gibanje, zdravje, razvoj grobe in fine motorike
- Izboljšanje pozornosti, motivacije in koncentracije
- Bolj kreativna igra in domišljija
- Boljše opazovalne sposobnosti
- Večje samozaupanje in samozavest
- Boljše socialne interakcije
- Sproščenost...

Vse to je bila naša motivacija pri načrtovanju, da smo gozd povezali v vsa področja kurikulumu in ga vključili v naše delo, kot »tretjega pedagoga«.

Skupina otrok, je v tem letu sicer mlajša, kot je pričakovano v sklopu projekta ForLife, a vseeno se nismo ustrašili izziva sodelovanja, pravzaprav nam je bila to le še dodatna motivacija za igrivo učenje.

Žal gozd ne more biti naša igralnica vsak dan, zato smo del gozda umestili v naš »gozdni kotiček« v igralnici. Otroci se nanj odzivajo z zanimanjem, navdušenjem in kar je zelo pomembno, z notranjo motivacijo. V naši skupini gozd doživljamo z vsemi čutili.

Gozd je odličen prostor za doživljajsko pedagogiko in okoljsko vzgojo. Posebej še v zgodnjem otroštvu, ko je izkustveno učenje tisto, ki je otroku najbližje. Gozd je neskončen vir barv, slik, zvokov, vonjev, idej in še marsičesa. Daje nam nešteto možnosti za celostno učenje v in o naravi. Otrok dobiva nove izkušnje jih ureja, nadgrajuje, povezuje. Krepi pozitiven odnos do sobivanja v naravi in krepi zavedanje, kako pomembno je varovati njeno pestrost in raznolikost.

Ključne besede: čutila, drevo, gozd, raziskovanje, zgodnje učenje

FOREST CHALLENGES

ABSTRACT

The forest is a place that is constantly changing. It constantly challenges the child and at the same time teaches him responsibility for himself and others. It promotes its development in several areas at the same time:

- Movement, health, development of gross and fine motor skills
- Improvement of attention, motivation and concentration
- More creative play and imagination
- Better observation skills
- Greater self-confidence and self-esteem
- Better social interactions

- Relaxation...

All of this was our motivation when we designed our lesson plan for these year/ group. We try to connect the forest to all areas of the curriculum and include it in our work, as a "third teacher".

The group of children this year is younger than expected, as part of the ForLife project, but we were not afraid of the challenge of participation, in fact it was just an additional motivation for playful learning.

Unfortunately, the forest cannot be our classroom every day, so we placed part of the forest in our "forest corner" in the classroom. Children respond to it with interest, enthusiasm and, what is very important, with internal motivation. In our group, we experience the forest with all our senses.

The forest is an excellent place for experiential pedagogy and environmental education. Especially in early childhood, when experiential learning is what is closest to the child. The forest is an endless source of colors, images, sounds, smells, ideas and much more. It gives us countless opportunities for holistic learning in, and about nature. The child gets new experiences, edits them, upgrades them, connects them. It strengthens a positive attitude towards coexistence in nature and strengthens the awareness of how important it is to protect its variety and diversity.

Keywords: early learning, exploration, forest, senses, tree

1 UVOD

Gozd je neizmerno bogata in edinstvena učilnica narave, ki v svoji razsežnosti lahko zajame velik del življenja človeka. Otrok je povezan za naravo in se v njej razvija v polnopravnega člana družbe. Brez gozda, ki ga pogosto smatramo, kot nekaj samoumevnega, se življenje lahko razvije v boj za preživetje.

Drevo je čudovito v svojih mnogoterih oblikah. Že v davnini so ga ljudje častili, ga imeli za utelešeno naravo, prinašalo jim je številne koristi: les za gradivo in kurivo, sadeže za hrano ljudi in živali, liste, plodove, cvetove in lubja za zdravila, listje za hrano in steljo živali (Listavci, Zauner, 1991).

Danes se ljudje zopet počasi vračamo k naravi, gozdu, ne le za izrabljanje naravnih materialnih virov, ki nam služijo, ampak tudi kot vir duševne rasti in razvoja naših misli.

2 OSREDNJI DEL

2.1 GOZDNO USTVARJANJE

Okolje in hiter tempo življenja, vpliva na počutje in razvoj najranljivejših članov naše družbe – otrok. Vsa igrala, didaktični materiali in igrače, ki so jim na razpolago v igralnicah in v domačem okolju, pogosto predstavljajo premočne dražljaje za otroke v zgodnjem otroštvu. Težko se osredotočijo in umirijo. Z vse večjo uporabo digitalne tehnologije, pa so ti nenehni intenzivni dražljaji prisotni tudi pri predšolskih otrocih.

Slovenija je dežela gozdov. Kar 60% površin naše države je pokritih z gozdom. To je naša velika prednost. Ko načrtujemo raznolike dejavnosti, imamo vedno v mislih, kako bodo otroci lahko sami raziskovali se učili in nadgrajevali svoje izkušnje. Z različnimi načini in metodami dela, smo želeli otrokom ponuditi gozd, kot okolje, v katerem se bodo počutili dobro, sproščeno in umirjeno.

Uporabili smo metode razlage, pogovora, opazovanja, primerjanja, klasificiranja, eksperimentiranja in seveda raziskovanja. V urbanih okoljih je mogoče dostop do gozda težji, a zagotovo najdemo v bližini vsaj eno drevo in to je lahko dovolj za začetek. Tudi v neposredni okolici našega vrtca imamo

zasajenih veliko dreves, od smreke, leske, bele breze, javorja, do oreha, jablan, češnje, hruške in različno grmičevje. Ker je premagovanje daljših poti v prvem starostnem obdobju na začetku bila ovira, nam je ta neposredna okolica ponudila priložnost, da smo se povezali in seznanili z drevesi v njej. Zagotovo pa smo zgrabili prvo priložnost, da smo se odpravili tudi v gozd.

Ko poglobljeno načrtujemo dejavnosti, ugotovimo, da drevesa lahko vpnemo v vsa področja kurikuluma. To smo tudi storili. Podlaga za izbiro dejavnosti je bil naravni cikel leta in letni časi ter spremembe, ki jih prinašajo. Otroci to zelo konkretno opazijo na drevesih, saj se njihova vegetacija zelo spremeni v letnih časih. Že v jesenskih mesecih smo začeli bogato. V igralnici smo pripravili naš gozdni kotichek. Na panoje smo izobesili velike fotografije gozdnih pokrajin. Te so otroci opazovali in iskali podrobnosti in zanimivosti. Urili so se v iskanju najmanjših podrobnosti, ki smo jih tudi poimenovali. Deblo, krošnja, listi, iglice korenine ipd. Ob vsakodnevnem bivanju zunaj, smo pobirali plodove in dele dreves (lubje, vejice, liste različnih oblik in barv) ter jih prinašali v naš gozdni kotichek, ki se je iz dneva v dan spreminjal v bogatejšo zbirko darov narave. Sodelovanje z družinami se nam zdi pomembno in zavedamo se, da lahko skupaj naredimo največ. Zato smo povabili le te, da nam pomagajo bogatiti naš kotichek z materiali, ki jih bodo našli skupaj z otroki na sprehodu ali pri igri v bližnjem gozdu. Resnično bogat nabor materialov, nam služi za opazovanje, raziskovanje z vsemi čutili. Otroci lahko tipajo, vonjajo, opazujejo (tudi s povečevalnimi stekli in digitalno mikrokamero), okušajo plodove kot so orehi, kostanj ipd. Ustvarjajo različne zvoke in nenehno krepijo svojo domišljijo.

2.2 VIDIKI UČENJA V PRVEM STAROSTNEM OBDOBJU

Pomemben vidik učenja v prvem starostnem obdobju so tudi socialne interakcije z vrstniki in drugimi. Otroci so se naučili, da nam narava in gozd nudita toliko stvari, ki jih z veseljem delijo med sabo in ob tem ne čutijo frustracij. Prijetno skupno ustvarjanje in deljenje jim pomaga krepiti občutek, da za sočloveka skrbimo in, da smo soodgovorni za ustvarjanje dobrih odnosov prav vsi. Tudi dogovarjanje in čakanje je bilo del učnega procesa naših dvo in triletnikov.

Otroci likovno in plesno podoživljajo svoj odnos do drevesa in gozda, ter narave nasploh. Verbalno se še ne zmorejo izražati v tako veliki meri, kot otroci drugega starostnega obdobja. Zato jim igra in ustvarjanje z naravnimi materiali ter izražanje občutkov na različne načine predstavlja sprostitev in občutek ugodja. Vztrajanje in notranja motivacija pri likovnih dejavnostih sta vedno zelo velika. Narava in gozd z svojo široko paleto barv in oblik kar vabi k ustvarjanju. Ustvarjali so z različnimi barvami iz narave, opazovali različne texture in sledi, ki jih pušča npr. storž, iglica veja v pesku. Ustvarjali so slike z inteligentnim materialom (točka, črta, ploskev), ki je bil nabran v gozdu in seveda slikali po doživetju, ko smo se vrnili iz izleta v gozdu.

2.3. IZKUSTVENO UČENJE V GOZDU

Zelo velik napredek je pri razvoju gibalnih sposobnosti v tem obdobju. Igre, pri katerih so otroci prestopali korenine, se sklanjali pod vejami, hodili okoli dreves, pobirali plodove, liste, prenašali materiale od točke do točke in podobno, so na nevsiljiv način izboljšale njihovo koordinacijo, ravnotežje, grobo in fino motoriko. Otroci so suvereni, samozavestni in sproščeni. V vsakodnevnih aktivnostih ne manjka matematike. Ko razvrščajo plodove, opazujejo oblike, štejejo, nizajo, oblikujejo in poustvarjajo vzorce in zaporedja in podobno. Ob bivanju zunaj opazujemo tudi živa bitja, ki živijo v, ali ob drevesih. S pomočjo KVL tabel, so otroci spoznali mravlje, deževnika, pikapolonice. Ko imajo priložnosti, da opazujejo živali v naravnem okolju, je njihova motiviranost veliko večja, kot pa ko samo opazujemo v knjigah in na posnetku. S pravilnim pristopom in zgledom odraslega, otroci premagajo morebitne strahove. Ob pomoči strokovnjakov, npr. gozdarja, lovca, pridobivajo

informacije o ustreznem ravnanju in obnašanju v naravi. Z zgodnjim izkustvenim učenjem, se ta usvojena znanja usidrajo in jih lahko kasneje uspešno nadgradijo. Vsa raznolikost narave in seveda gozda, nenehno postavlja različne izzive, ki jih otroci rešujejo in urijo svoje možgane. Dražljaji iz narave so povsem drugačni od tistih, s katerimi smo obdani drugače. Piš vetra, pokanje vej, šelestenje listja, oglašanje živali in še kaj, pomirja, sprošča in vzbuja prijetne občutke pri otrocih. To spodbuja sproščeno komunikacijo med vrstniki in ostalimi. Otroci z veseljem pripovedujejo o dogodkih, ki so jih doživeli v naravi, pojejo in pripevajo pesmi, ustvarjajo z gibom in so zadovoljni.

3 ZAKLJUČEK

Ljudje se dobro počutimo v naravi, gozdu in se teh energij gozda vse bolj zavedamo. Zagotovo otroci, ki veliko časa preživijo zunaj, v naravi postanejo bolj občutljivi za vsa živa bitja v njihovem okolju. Razumejo pomen skrbi za naše okolje, tudi če je to le majhna mravlja ali travna bilka. Vsi so pomembni za ohranjanje ravnovesja v naravi. Gozd je odlično okolje za eksperimentalno učenje in okoljsko pedagogiko, posebej v zgodnjem otroštvu, ko je izkustveno učenje tisto, ki je otrokom najbližje. Odrasli nudimo ustrezno podporo, omogočimo, da so že najmlajši otroci preko lastnih izkušenj pripravljeni na življenje in svoja znanja nadgrajujejo, povezujejo, dodajajo informacije, ki jih nevsiljivo dobijo v naravi. Krepijo pozitiven odnos do sobivanja vseh v naravi in se zavedajo, da je potrebno varovati njeno raznolikost za obstoj sveta.

4 VIRI IN LITERATURA

- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999): Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana
- Lesnik, A., Marentič Požarnik, B., Simončič, P., (2019): Priročnik za učenje in igro v gozdu, Založba Silva Slovenica, Ljubljana
- Zauner, G. (1991): Listavci Spoznavanje in določanje listavcev v naravi in nasadih. Cankarjeva založba, Ljubljana

O avtorju:

Sem Mojca Rankl, vzgojiteljica predšolskih otrok, pomočnica vzgojiteljice. Zaposlena sem v vrtcu Otona Župančiča Slovenska Bistrica, natančneje v enoti Oplotnica. Pri svojem delu z otroki zelo rada izhajam iz narave. Dosedanje izkušnje pri delu v različnih starostnih skupinah, potrjujejo moje prepričanje, da je narava izvrstna učiteljica in učilnica za otroke in odrasle. Nenehni izzivi sodobnega življenja, s katerimi se srečujemo na vsakem koraku, nas skorajda silijo poiskati protiutež. Sama jo najdem v naravi. To ljubezen do nje, želim prenesti na otroke in jih tako opolnomočiti, da bodo tudi sami uživali v vseh razsežnostih, ki nam jih ponuja.

About the author:

I am Mojca Rankl, preschool teacher, teacher's assistant. I am employed in the Otona Župančič kindergarten in Slovenska Bistrica, more precisely in the Oplotnica unit. In my work with children, I really like to involve nature. Previous experience working in different age groups, confirms my belief that nature is an excellent teacher and classroom for children and adults. The constant challenges of modern life, which we encounter at every step, almost force us to find a counterbalance. I find it in nature. I want to transfer this love for it to »my« children and empower them, so that they themselves will enjoy all the dimensions the nature offers us.

ČUJEČNOST IN ŠPORTNE AKTIVNOSTI V GOZDU

Marjeta Remic, Kranjski vrtci-vrtec Janina

marjeta.remic@kranjski-vrtci.si

IZVLEČEK

Sodoben način življenja ni naklonjen optimalnemu razvoju otrok. Vedno več je otrok s prekomerno telesno težo, motorične sposobnosti otrok upadajo, vse več je težav s pozornostjo in koncentracijo, pojavljajo pa se tudi različna negativna psihična stanja.

Članek predstavlja povezavo med čuječnostjo in športnimi aktivnostmi v naravnem okolju za otroke v predšolskem obdobju. Raziskave kažejo, da čuječnost pozitivno vpliva na otrokov razvoj in dobro počutje, medtem ko športne aktivnosti v gozdu spodbujajo telesno zdravje in motorični ter kognitivni razvoj otrok. Kombinacija teh dveh elementov v vrtčevskem okolju je izjemno koristna za celostni razvoj otroka.

Otroci skozi čuječnost, ki jo razvijajo med aktivnostmi, kot so opazovanje narave, poslušanje gozdnih zvokov in dihanje svežega zraka, pridobivajo sposobnost osredotočanja, samoregulacije in zavedanja trenutnega trenutka. To so ključne veščine za uspešno učenje in notranje ravnovesje.

Poleg tega so športne aktivnosti v gozdu odličen način za spodbujanje telesne aktivnosti otrok in zdravega načina življenja. Otroci med hojo, plezanjem, tekanjem in igro v naravnem okolju krepijo mišice, razvijajo koordinacijo in ravnotežje ter izboljšujejo vzdržljivost. Hkrati se učijo pomembnih socialnih veščin, kot so timsko delo, sodelovanje in strpnost.

Vrtci bi morali posvetiti več pozornosti tej pomembni povezavi in vključiti ustrezne dejavnosti v svoje programe. S tem bi otrokom omogočili, da se povežejo z naravo, razvijajo čuječnost ter uživajo v aktivnem in zabavnem okolju. Ta celostni pristop bi prispeval k zdravemu in srečnemu razvoju otrok v vrtcu.

Ključne besede: čuječnost, gozd, predšolski otroci, sprostitev, športne aktivnosti, zdravje

AWARENESS AND SPORTS ACTIVITIES IN THE FOREST

ABSTRACT

Modern lifestyle is not conducive to optimal child development. There is an increasing number of children with overweight issues, declining motor skills, more problems with attention and concentration, and various negative psychological states.

The article presents a connection between mindfulness and outdoor sports activities for preschool children. Research shows that mindfulness has a positive impact on children's development and well-being, while sports activities in the forest promote physical health, as well as motor and cognitive development. The combination of these two elements in the preschool environment is extremely beneficial for holistic child development.

Through mindfulness developed during activities such as observing nature, listening to forest sounds, and breathing fresh air, children acquire the ability to focus, self-regulate, and be aware of the present moment. These are key skills for successful learning and inner balance.

Additionally, sports activities in the forest are an excellent way to promote physical activity and a healthy lifestyle. Children strengthen their muscles, develop coordination and balance and improve endurance through activities like walking, climbing, running, and playing in a natural environment. At the same time, they learn important social skills such as teamwork, cooperation, and tolerance.

Preschools should pay more attention to this important connection and incorporate appropriate activities into their programs. This would enable children to connect with nature, develop mindfulness, and enjoy an active and enjoyable environment. This holistic approach would contribute to the healthy and happy development of children in preschool.

Keywords: forest, health, mindfulness, preschool children, relaxation, sport activities

1 UVOD

Današnji način življenja spodbuja gibalno neaktivnost tudi pri otrocih. Številne študije kažejo na to, da so otroci vedno manj telesno aktivni, imajo slabše razvite motorične sposobnosti, kar pa negativno vpliva na celosten razvoj otrok. Prav tako številni podatki kažejo na vse več psihičnih težav, ki se pojavljajo pri otrocih.

Ta negativni trend opažam tudi pri svojem delu v vrtcu. Vedno več otrok kaže zmanjšane gibalne sposobnosti (vzdržljivost, moč, ravnotežje), prav tako narašča število otrok, ki imajo težave s pozornostjo in koncentracijo.

2 NAMEN

Gibalna aktivnost otrok je zelo pomembna komponenta njihovega razvoja. Preko gibanja prevzamejo svojo telesno podobo in telesno identiteto, kar je ključno za preživetje. Gibanje je naravni nagon, ki ga ne smemo zatirati, zato je potrebno v šoli in vrtcu ustvarjati okoliščine, ki bodo spodbujale h gibanju. Gibanje, igra in šport igrajo ključno vlogo pri socializaciji in premagovanju težav. Če zraven dodamo še čuječnost kot stanje notranje budnosti, ki človeka opolnomoči, da lažje opravlja s svojim življenjem, smo kot pedagogi dali otrokom zelo dobro popotnico za življenje.

3 CILJI

- Sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja in krepitev motoričnih sposobnosti v gozdu.
- Doživljanje gozda preko vseh svojih čutil.
- Krepitev pozornosti in stika z naravo.

Gozdovi so lahko odličen prostor za izvajanje športnih aktivnosti in spodbujanje čuječnosti pri predšolskih otrocih. Študije so pokazale, da vadba v naravi, kot je tek, hoja ali plezanje, lahko pozitivno vpliva na fizično in mentalno zdravje otrok. Poleg tega pa je vadba v naravi lahko tudi priložnost za učenje o naravi in njenih zakonitostih. Gozd ima tudi pomembno vlogo pri ohranjanju duševnega zdravja ljudi. Številne raziskave so pokazale, da ima čas, preživet v naravi, pozitiven učinek na zmanjšanje stresa, tesnobe in depresije. Gozd lahko deluje kot prostor za umiritev in sprostitev ter nam pomaga, da se bolj povežemo z naravo. V gozdu se lahko popolnoma umaknemo od vsakodnevnih obveznosti, tehnologije in hrupa mesta. Mirna in tiha narava nas pomirja ter zmanjšuje nivo stresnih hormonov (kortizol), kar pa pozitivno vpliva na naše fizično in duševno zdravje. Gibanje v naravi spodbuja izločanje endorfinov, hormonov sreče, ki nam pomagajo, da se počutimo boljše in zadovoljne.

Izvajanje različnih aktivnosti v gozdu krepijo stik in povezanost z naravo. Privzgojitev povezanosti z naravo in gozdom ter pozitiven odnos do narave je ključnega pomena za nadaljnje generacije, ki bodo morale upravljati z gozdovi na trajnosten način. Le tako se bo lahko ohranilo to naravno bogastvo in vsa biotska raznovrstnost gozda tudi v prihodnje.

4 ŠPORTNA AKTIVNOST PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH

Gibalna dejavnost je eno najpomembnejših področij v otrokovem razvoju. Z različnimi dejavnostmi pridobiva zaupanje v svoje telo in gibalne sposobnosti, si s tem gradi ustrezno predstavo o sebi, se potrjuje in si ustvarja čustveno vez z okoljem. Potreba po gibanju je otrokova primarna potreba in ko obvladuje svoje telo, občuti veselje, ugodje, varnost, pridobi občutek samozaupanja in samozavesti. Otrok z različnimi gibalnimi dejavnostmi spoznava smisel in pomen upoštevanja pravil igre, pomen sodelovanja ter spoštovanja in upoštevanja različnosti. Z različnimi dejavnostmi na prostem si ohranja in krepi zdravje, seznanja se z lepoto ter vrednostjo narave in naravovarstvenim ravnanjem (Videmšek, 2001).

5 GIBALNE SPOSOBNOSTI

To so sposobnosti, ki so odgovorne za izvedbo našega gibanja in določajo gibalno stanje ter z njihovo pomočjo opravljamo neko določeno nalogo. Ločimo šest osnovnih gibalnih sposobnosti in na razvoj skoraj vseh lahko vplivamo z naravnimi oblikami gibanj.

Moč je gibalna sposobnost učinkovitega izkoriščanja sile ob krčenju mišic in premagovanju zunanjih sil. V vsakdanjem življenju je moč izredno pomembna, saj njena ustrezna stopnja zagotavlja neodvisnost in samostojnost pri različnih dejavnostih.

Giblјivost je gibalna sposobnost izvajanja velikih razponov gibov v sklepih. Predstavlja pomemben element dobre telesne pripravljenosti ter je temeljni dejavnik kakovostnega življenja posameznika.

Hitrost je sposobnost izvajanja določenega gibanja v najkrajšem možnem času. Izvaja se pri premagovanju kratkih razdalj s ponavljajočim se gibanjem in v gibalnih nalogah, v katerih so potrebne hitre izvedbe posameznega giba.

Koordinacija je sposobnost učinkovitega oblikovanja in izvajanja zapletenih gibov ter gibalnih nalog.

Ravnotežje je sposobnost ohranjanja stabilnega položaja telesa v določenem prostoru. Slabo razvito ravnotežje lahko zavira normalen razvoj gibalnih sposobnosti otrok, zato ga je treba začeti razvijati čim prej.

Vzdržljivost je sposobnost izvajanja dlje časa trajajočih gibalnih nalog z enako učinkovitostjo. Med telesnim naporom, ki traja dlje časa, se telo utruja in ob dobro razviti vzdržljivosti, se zmanjša stanje utrujenosti (Videmšek in Pišot, 2007).

Te sposobnosti so medsebojno povezane in odvisne od fizične pripravljenosti in redne telesne aktivnosti. Redno izvajanje telesne vadbe lahko izboljša gibalne sposobnosti in zmanjša tveganje za različne bolezni in poškodbe. Poleg tega so gibalne sposobnosti pomembne za vsakdanje aktivnosti, kot so hoja, tek, dvigovanje težkih predmetov in druge vsakodnevne dejavnosti.

S pomočjo igre, gibanja in športnih aktivnosti lahko odrasli pomagajo spodbujati razvoj motoričnih sposobnosti pri predšolskih otrocih. To lahko pomaga otrokom pri razvoju samozavesti, vzdržljivosti, spretnosti in izboljšanju zdravja.

6 NARAVNE OBLIKE GIBANJA

To so gibanja, ki jih je človek osvojil skozi svoj razvoj in evolucijo, so najstarejša oblika gibanj. Pomembno je, da se naravne oblike gibanj izvajajo čim pogosteje, saj ravno ta gibanja predstavljajo osnovni element otrokove gibalne abecede. Ta gibanja so: plazenje in lazenje, plezanje, hoja, tek, skoki in poskoki, potiskanja in vlečenja, dviganja in nošenja, meti in lovljenja (Pistotnik, 2017).

Gibalna neaktivnost pri otrocih lahko povzroči številne zdravstvene in razvojne težave. Otroci, ki se premalo gibljejo, so bolj nagnjeni k debelosti, srčnim boleznim, sladkorni bolezni, hipertenziji in drugim kroničnim boleznim. Poleg tega ima gibalna neaktivnost lahko tudi negativne učinke na razvoj možganov in duševno zdravje otrok. Otroci, ki se premalo gibljejo, pogosto kažejo simptome pomanjkanja energije, zmanjšane samozavesti, povečane anksioznosti in depresije. Prav tako lahko gibalna neaktivnost vodi do težav s spanjem, pozornostjo, koncentracijo in učenjskim uspehom.

Športne aktivnosti v naravi predstavljajo pomemben del aktivnega življenjskega sloga ter prispevajo k izboljšanju fizičnega in psihičnega zdravja otrok. Športne aktivnosti v naravi lahko vključujejo različne dejavnosti, kot so hoja, tek, kolesarjenje, plezanje, plavanje ter druge. Pomembno je, da se aktivnosti prilagajajo starosti in sposobnostim otrok ter da se izvajajo v varnem okolju.

7 GOZD

Gozd predstavlja prostor, kjer se lahko človek umakne od vrveža in hrupa modernega sveta ter se poveže z naravo in lastno notranjostjo. Lahko ga razumemo kot prostor, kjer človek najde notranji mir in se poveže s svojimi mislimi ter čustvi. Deluje kot prostor za gibanje, meditacijo, jogo ali druge dejavnosti, ki pomagajo pri sprostitvi in izboljšanju počutja. Številni ljudje se odločajo za sprehode v gozd kot obliko terapije, saj jim narava pomaga pri soočanju s stresom, tesnobo in drugimi izzivi v življenju. V gozdu se lahko otroci naučijo različnih športnih veščin, kot so hoja po ozkih stezah, plezanje po drevesih. Te dejavnosti spodbujajo otrokovo gibalno sposobnost, hkrati pa jim omogočajo, da se

osredotočijo na svoje telo in okolico. Na primer, hoja po ozki stezi zahteva pozornost in ravnotežje, medtem ko plezanje po drevesih zahteva moč in spretnost.

8 ČUJEČNOST

Čuječnost je zavestno opazovanje trenutka brez vsakršnih sodb ali presoj. Gre za način življenja, ki temelji na osredotočenosti na trenutek in zavedanju lastnih občutkov, misli ter sprejemanju okoliščin, takšne, kakršne so. Čuječnost lahko pomaga pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja, saj spodbuja zavedanje o okoljskih vprašanjih ter osebni odgovornosti za ohranitev planeta.

Čuječnost ni le tehnika, pač pa je proces spoznavanja, sprejemanja in spreminjanja. Je način bivanja, ki se zrcali na vseh področjih našega življenja. Vedno bolj jasno zaznavanje in razlikovanje dogodkov v našem doživljanju nam omogoča pot osebne rasti, ki je za vsakega edinstvena.

Raziskave kažejo, da je redno izvajanje prakse čuječnosti, posameznikom pomagalo vzgojiti dolgoročno in globoko izkušnjo notranje mirnosti, dobrega počutja in višjega vrednotenja samega sebe, vključno z zmanjšanjem stresa, tesnobe in depresivnosti.

Čuječnost je praksa, ki se osredotoča na trenutno izkušnjo in zavedanje o trenutku. Čuječnost se lahko uči že v zgodnjem otroštvu. Lahko pomaga otrokom, da se osredotočijo na svoje telo, dihanje in okolico ter izboljšajo svojo sposobnost obvladovanja stresa. Študije so pokazale, da lahko vadba čuječnosti pri otrocih izboljša njihovo sposobnost koncentracije in obvladovanja čustev. V predšolski vzgoji lahko otroci s pomočjo igre in različnih gibalnih dejavnosti razvijajo zavedanje lastnih občutkov in misli ter se učijo sprejemanja drugačnosti (Hatch, 2022).

8.1 Čuječnost v naravi

Pobeg v naravo lahko pomaga pri sproščanju stresa in izboljšanju počutja. V naravi se lahko ljudje povežejo s svojimi občutki ter bolj zavedajo svoje okolice. Prakse čuječnosti v naravi, kot je na primer hoja po gozdu, lahko pomagajo pri izboljšanju osredotočenosti, povečanju zavedanja in zmanjšanju stresa.

Vadba čuječnosti se lahko integrira v športne aktivnosti v gozdu. Otroci se naučijo dihalnih vaj, med katerimi se osredotočijo na svoje dihanje in se umirijo. Prav tako učitelji spodbujajo otroke, da se osredotočijo na svoje telo in okolico med vadbo, jih povprašajo po počutju, razmišljanju ...

Slika 1

Čuječe dihanje v gozdu

Kombinacija čuječnosti in športnih aktivnosti v naravi prinese številne pozitivne učinke na otrokovo zdravje in razvoj. Didaktični pristopi, ki temeljijo na čuječnosti, pripomorejo k boljši zbranosti, koncentraciji in samozavedanju otrok med športnimi aktivnostmi v naravi. Poleg tega kombinacija čuječnosti in športnih aktivnosti spodbudi tudi otrokovo zanimanje za naravo ter njegovo zavest o pomenu ohranjanja okolja.

9 IZVEDENE DEJAVNOSTI NAŠE PREDŠOLSKE SKUPINE

Praksa čuječnosti in športnih aktivnosti v gozdu za predšolske otroke je zasnovana na didaktičnih pristopih, ki omogočajo otrokom, da se v naravi učijo preko lastnih izkušenj in opazovanja. Čuječnost pomaga otrokom razvijati samozavedanje, zavedanje okolja in empatijo do drugih ter krepiti njihovo koncentracijo in pozornost.

1. Igra v naravi: Otroci se prosto igrajo v gozdu, uporabljajo domišljijo in ustvarjajo svoje igre. Lahko si zgradijo naravni šotor iz vej in listja, igrajo skrivalnice, lovijo žuželke ali se igrajo z naravnimi materiali, kot so storži, lubje, vejice, se dotikajo, vonjajo, poslušajo in opazujejo naravne materiale, ter se zavedajo občutkov in zaznav, ki jih ustvarjajo.

Slika 2

Prosta igra v gozdu s prijatelji

2. Raziskovanje gozda: Otroci raziskujejo gozd in odkrivajo njegove skrivnosti. Opazujejo rastline, živali in ptice, preučujejo drevesa in se učijo o ekosistemih. Raziskovanje gozda spodbuja radovednost, razumevanje narave in spoštovanje okolja.
3. Ustvarjalne dejavnosti: Otroci se izražajo in ustvarjajo z naravnimi materiali, ki jih najdejo v gozdu. Ustvarjajo naravne umetnine iz vej, listja, cvetja in kamnov.
4. Vadba v gozdu: Gozdne poti so odličen poligon za tek, kjer otroci razvijajo svojo hitrost, vzdržljivost in koordinacijo. Drevesa in skalnate stene v gozdu otrokom omogočajo plezanje in razvijanje moči, vzdržljivosti ter ravnotežja. Gozd je tudi odličen prostor za izvajanje joge. Otroci se učijo preprostih jogijskih položajev, dihalnih tehnik in sprostitvenih vaj, ki jim lahko pomagajo pri sproščanju, povečanju gibljivosti ter koncentraciji.

Slika 3: *Plezanje in vzpenjanje na neravnem terenu ob pomoči prijateljev*

5. Gozdna opazovanja: Otroci se sprehajajo po gozdu in opazujejo okolico z vsemi svojimi čutili. Opazujejo drevesa, rastline, živali in druge naravne elemente ter se osredotočijo na različne občutke, zvoke, vonjave in barve, ki jih zaznajo.
6. Dihalne vaje: Otroci se usedejo na tla v gozdu, se umirijo in se osredotočijo na svoj dih. Izvajajo preproste dihalne vaje, kot je globoko vdihovanje in izdihovanje ter se zavedajo občutkov in sprememb v telesu med dihanjem.
7. Hoja zavestno: Otroci se sprehajajo po gozdu s poudarkom na svojem koraku, občutkih podplatov na tleh, gibanju telesa in okolju okoli sebe. Opazujejo svoje misli, občutke in zaznave med hojo ter se zavedajo vsakega koraka.

Slika 4: *Opazovanje narave*

8. Tiho opazovanje: Otroci se usedejo na eno mesto v gozdu in tiho opazujejo okolico brez vmešavanja. Osredotočijo se na zvoke, vonjave, občutke na koži ter se zavedajo svojih misli in občutkov med opazovanjem.

9. Čuječnost s čuti: Otroci se osredotočijo na vsak posamezen čut med izkušnjo v gozdu. Zavedajo se zvokov ptic, občutkov mehkega mahu pod prsti, vonja svežega zraka, okusa divjih sadežev ali pogleda na sončne žarke, ki prodirajo skozi drevesne veje.

Čuječnost se lahko vključuje v različne športne dejavnosti v gozdu, kot so tek, plezanje, hoja po ravnotežni stezi ... Na ta način otroci razvijajo svoje gibalne sposobnosti in hkrati razvijajo tudi čuječnost. Pomembno je, da se vaje izvajajo počasi in zavestno, s poudarkom na občutkih v telesu, saj to omogoča otrokom, da postanejo bolj pozorni na svoje telo.

Pri izvajanju vseh dejavnosti v gozdu je pomembno upoštevati cilje trajnostnega razvoja, saj se otroci učijo o pomenu narave in njenega ohranjanja. Športne aktivnosti v naravi spodbujajo otrokovo zavest o pomembnosti čiste narave in skrbi za okolje.

10 ZAKLJUČEK

Članek "Čuječnost in športne aktivnosti v gozdu za vrtec" predstavlja pomembno povezavo med čuječnostjo in športnimi aktivnostmi, ki se izvajajo v gozdnem okolju za otroke v vrtcu. Raziskave kažejo, da ima čuječnost številne pozitivne učinke na otrokov razvoj in dobro počutje, medtem ko športne aktivnosti v naravi prispevajo k telesnemu zdravju, motoričnemu razvoju in kognitivnim sposobnostim otrok. Združitev teh dveh elementov - čuječnosti in športa v gozdu - je izjemno koristna za celostni razvoj otroka.

Članek poudarja, kako lahko čuječnost, ki jo otroci razvijajo skozi aktivnosti, kot so opazovanje narave, poslušanje zvokov gozda in dihanje svežega zraka, pomaga izboljšati njihovo sposobnost osredotočanja, samoregulacije in zavedanja trenutnega trenutka. To pa so ključne spretnosti za uspešno učenje in ohranjanje notranjega ravnovesja.

Poleg tega so športne aktivnosti v gozdu odličen način za spodbujanje otrokove telesne aktivnosti in zdravega načina življenja. Med hojo, plezanjem, tekanjem in igro v naravnem okolju otroci krepijo mišice, razvijajo koordinacijo ter izboljšujejo vzdržljivost. Hkrati pa se učijo pomembnih veščin, kot so timsko delo, sodelovanje in strpnost.

Zaključek članka poudarja, da je kombinacija čuječnosti in športnih aktivnosti v gozdu idealna za vzgojo celostnih, zdravih in srečnih otrok. V vrtcih bi morali nameniti več pozornosti tej pomembni povezavi ter vključiti ustrezne dejavnosti v svoje programe. S tem bi otrokom omogočili, da se povežejo z naravo, razvijajo svojo čuječnost ter hkrati uživajo v aktivnem in zabavnem okolju.

11 VIRI

Društvo za razvijanje čuječnosti. (2017.) *Kaj je čuječnost?*. Pridobljeno iz:

<https://www.cujecnost.org/cujecnost/>

Preslica, Marko Puschner s.p.. (2012). *Pomen in vloge gozda*. Pridobljeno iz: <https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/vloge-gozda>

Hatch, A. (2022). *Čuječnost za starše*. Ljubljana: Mladinska knjiga

Pistotnik, B. (2017). *Osnove gibanja v športu: osnove gibalne izobrazbe* (Popravljen izdaja). Ljubljana: Fakulteta za šport.

Škobelj, E. (2019). *Lahkost uma*. Maribor: Ekološko-kulturno društvo Za boljši svet in Satka

Videmšek, M. In Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport

Webmd. (b. d.). *Mindful Walking*. Pridobljeno iz: <https://positivepsychology.com/mindful-walking/>

Na kratko o avtorici:

Po izobrazbi sem profesor športne vzgoje, vendar delam že štirinajsto leto v vrtcu kot vzgojiteljica predšolskih otrok. Sem zelo povezana z naravo in te vrednote zelo rada prenašam na svoje učence. Zame je to edina prava pot.

GOZDNI HEROJI - GOZDNA POT IZKUŠENJ

Petra Horvat

Vrtec Pobrežje Maribor, enota Čebelica

enota.cebelica@gmail.com

IZVLEČEK

Bližina enote in gozda nam omogoča, da smo vanj vključeni. V začetnih odhodih v gozd so otroci opazovali, poimenovali, postavljali vprašanja videnega in opaženega. Večina otrok je imela izzive v hoji po gozdu, še posebej, kjer ni bilo gozdnih poti. Prav tako v lastnem aktivnem vključevanju. Otroke je videno zanimalo, pa vendar so imeli zadržke v rokovanju z naravnim materialom, ki je bil blaten, moker, suh, ležal na tleh, visel z vej,... Vsak odhod in bivanje v gozdu je bila nova priložnost, v kateri smo otroke z različnimi strategijami in oblikami dela motivirali v sodelovanje in lastno udejstvovanje. Vedno več otrok se je iz opazovanja aktivno pridružil v lastnem rokovanju, raziskovanju, videnega in najdenega v gozdu, ki je postal naša druga igralnica. Otroci so gozd doživljali in zaznavali s čutili. Spoznali so rastline in živali v gozdu, procese, ki tam potekajo. Seznanili so se z nastankom gozda, njegovim pomenom, vlogo in lastnim odnosom ter skrbjo zanj. Tekom udejstvanj v gozdu, manipuliranj in ustvarjanj z nabranim materialom v gozdu in v vrtcu, se je porajalo veliko vprašanj. Nekatera so bila podana s strani otrok, druga kot izziv s strani strokovnih delavk. Odgovore nanje smo iskali v raziskovanju gozda, eksperimentiranju, literaturi, ustvarjanjih,... Vsak posameznik je napredoval na celostnem področju razvoja. Otrokom smo uspešno privzgojili odnos do gozda.

Glavne besede: aktivno vključevanje otrok, celosten razvoj, gozd, pomen gozdov, skrb za okolje, vloga gozdov

THE FOREST PATH OF EXPERIENCE

ABSTRACT

The closeness of the unit and the forest allows us to be part of the area that we live in. In the early trips to the forest, the children observed, named, asked questions about what they saw and noticed. Most of the children had difficulties with the walking, especially where there were no forest paths. There were also challenges in their own active involvement. The children were interested in what they saw, but had reservations about handling natural material that was muddy, wet, dry, lying on the ground, hanging from branches, etc. Every time we visited the forest, it was a new opportunity for the children to participate and motivate themselves through different strategies and forms of work. From observing, more and more children actively joined handling with what they saw and explore in the forest, which then became our own playroom. The children explored the forest and experienced it with their senses. They got to know the plants and animals, and the processes that happen in it. They learned about the meaning of the forest, its role and their own responsibility and taking care of it. During the activities, handling and creating with the collected materials in the forest and in the kindergarten, the children asked a lot of questions. Some of them were given by the children, others as a challenge by the professionals. The answers were to be found in exploring the forest, through experimentation, literature, creations,... Each individual made progress in a holistic way. We have successfully educated the children and given them an attitude towards the forest.

Keywords: active involvement of children, care for the environment, forest, holistic development, importance of forests, role of forests

1. UVOD

Gozd je prostor, ekosistem, ki v Sloveniji obsega velik del površine. Kljub svoji velikosti, pestrosti, vlogi, pomenu in dobrinam je premalo obiskan. Tako odraslim, kot otrokom, omogoča odmik in sprostitev od vsakodnevnih obveznosti, rutine in hitrega načina življenja, ki nas spremljajo na vsakem koraku z raznolikimi dražljaji-multimedijo. Kot navaja Dane Katalinič (2010, str. 13): »Naravo je treba doživeti. Doživimo jo le, če smo v njej, narave se torej ne da doživeti s filmom ter z drugimi elektronskimi mediji.« Prav temu so v veliki meri hote in nehoti izpostavljeni predšolski otroci. V rabi multimedije doživijo veliko »umetnih« dražljajev, ki negativno vplivajo na njihov razvoj in napredek. Družba se v lastni vlogi in moči, ki so premoremo premalo vključujemo v gozd, da bi ga spoznali, doživeli ter razumeli procese. Le ti so za naš obstoj, ohranjanje kakovostnega življenja nujno potrebni tako v preprečevanju kot v današnjem času tudi že v ukrepanju okoljske problematike, podnebnih sprememb in pomenu trajnostnega razvoja. Da bomo ozavestili načine varovanja gozdov je potrebno aktivno, odgovorno in skrbno vključevanje vanj. Odrasli imamo priložnost, da otroke vključimo v seznanjanje, spoznavanje in razumevanje pomena gozdov za življenje. Nujno potrebno je aktivno vključevanje v neposrednem stiku z aktivnim bivanjem v gozdu gozd. V njem se otroci celostno razvijajo in napredujejo.

2. OSREDNJI DEL BESEDILA

Gozd nam omogoča aktivno vključevanje, povezovanje in sobivanje z naravo, ki v današnjem času pogosto ni vrednota. Prav slednje je potrebno ozaveščati. Prav tako odnos in varovanje narave, ter skrb zanjo v lastnih ravnanjih in odzivih posameznikov. Strokovne delavke se strinjamo, da zgodnje vključevanje in seznanjanje otrok z naravoslovnimi vsebinami vpliva na celotno osebnost otroka in tudi omogoča razvijanje odnosa do narave (Katalinič, 2010). V vrtcu si prizadevamo in uresničujemo aktivna kontinuirana udejstvovanja v gozdu. Le ta otrokom omogočajo napredek na celostnem razvoju, urjenje v spretnosti in sposobnosti, pridobivanje izkušenj in znanj, razumevanje procesov v naravi, spodbujanje in ubeseditev zavedanja čutov, razvijanje socialnih kompetenc, medsebojnih odnosov in sodelovanj. Spodbujamo udejstvovanja otrok, v katerih so spontani, sproščeni, ustvarjalni, iznajdljivi, kritični, pridobivajo lastno samozavest, pozornost,... V gozdu, ki je vsekakor spodbudno učno okolje, otroci spoznajo gozd, njegov pomen in vlogo za ljudi, živali, rastline in naravne procese. Seznanijo se z značilnostmi gozda, njegovimi posebnostmi, koristnimi in škodljivimi posegi vanj. Oblikujejo in privzgaajo si skrben, odgovoren odnos do sebe, soljudi, rastlin in živali. Spoznavajo in se seznanjajo, kako gozd vpliva na podnebne spremembe. Pridobivajo izkustva možnih načinov, s katerimi si prizadevamo in uresničujemo trajnosti razvoj.

Gozd se nenehno spreminja in pred otroke postavlja priložnosti, možnosti in izzive. Pristne in realne izkušnje so tiste, ki otroke motivirajo, spodbujajo, razvijajo radovednost, vedoželjnost ter raziskovanje. Sam po sebi je spodbudno učno okolje za otroke, v katerem z ustreznimi, raznolikimi pristopi omogočamo, da otroci napredujejo in se razvijajo. Prav tako si oblikujejo navade zdravega življenja in vzporedno ozavestijo pomen gozda. V doživljanju gozda lahko sooblikujemo zavedanje lastnih kompetenc in zmožnosti odgovornih ravnanj vseh deležnikov. S temi prizadevanji smo se aktivno vključevali v naravo- gozd.

Naš kraj je obdan z mnogimi naravnimi in grajenimi okolji; reko, travniki, potoki, gozdom, ribnikom, polji, sadovnjaki, vrtovi, vinogradi, kar nam omogoča, da se vanje vključujemo, opazujemo in spremljamo tekom spreminjanja v letnih časih in drugih vzrokih. Z otroki smo v seznanjanju z naravo, njenimi naravnimi in grajenimi okolji, odhajali na krajše sprehode v okolici vrtca. V postopnosti smo dosegli, da so otroci pridobivali na psihofizičnih zmožnostih vsake vnovične poti, ki se je večala. Tako smo razvijali in povečevali telesne zmožnosti in energijo otrok, da so se v raziskovanja okolja aktivno vključevali. Ne samo v vlogi opazovalca in soudeleženca ampak kot aktivnega raziskovalca. Postopno

smo spoznavali in se seznanjali z reko Dravo, obrežjem reke, potokom, njivo, igriščem, travnikom, vrtom, visoko gredo na igrišču, za katero skrbimo,... Odkrivali smo značilnosti vsakega posameznega okolja, povezovali skupne značilnosti in posebnosti.

Kmalu smo prišli v gozd, ki je od naše enote in opazovanih okolij najdlje oddaljen. V prvih obiskih gozda so otroci poimenovali, opisovali predhodno spoznane značilnosti, ki smo jih usvojili v drugih naravnih okoljih. Otroci so prepoznali drevesa, trave, liste, cvetlice, zemljo, blato, hrošče, mravlje, polže,... To nam je bila potrditev, da otroci zaznajo rastline in živa bitja. Tudi v samem odnosu do njih so bili strpnejši kot prehodno. Drug drugega so opozarjali in spodbujali, da jih ne pohodimo in pomendramo, temveč varujemo. Otrokom smo omogočili in jih spodbujali v spontano gibanje in raziskovanje gozda. Opazili smo, da so se otroci premikali zadržano, manj spretno, pogosto so iskali oporo in pomoč. V rokovanju z naravnim materialom, dotikanjem, tipanjem je kar nekaj posameznikov izrazilo odpor. Otroci, ki so rokovali in manipulirali z naravnimi sredstvi aktivno, so jih poimenovali naključno in pogosto povedali, da jih ne poznajo. V zastavljenih odprtih vprašanjih in opisovanju vidnih in tipanih materialov so pogosto odgovorili, da je material lep, čist ali umazan. Otroci so zastavljali veliko vprašanj in izražali interes po raziskovanju, spoznavanju gozda. To nam je bila potrditev, da kljub manjši samoiniciativnosti, izražajo zanimanja in motiviranost. Glede na opaženo takratno trenutno stopnjo zavedanja otrok smo si začrtali proces postopnosti. V prvi vrsti smo otrokom omogočali bivanje v gozdu z namenom vzpostavitve prijetnih občutij, pozitivnega in sproščenega vzdušja. Neposredno smo se urili v spretnosti gibanja po gozdu; po gozdni poti, po gozdnih ravninah in vzpetinah. Vzporedno smo nabirali naravni material ga poimenovali, opisovali in odnašali v oddelek. Ustvarjali smo zbirke, s katerimi smo otrokom zagotovili, da so jih spoznavali, usvajali, se seznanjali z njihovimi značilnostmi tekom vsakodnevnih rokovanj in raziskovanj. V konkretnih manipulacijah so jih vedno bolj obsežnejše opisovali in spretnjeje razvrščali. Naravni material smo prenašali na igrišče in v okolico vrta, kjer smo prirejali, ga uvrščali in dopolnjevali zbirke z raznolikimi vrstami. Zbirke naravnega materiala smo

vključevali v raznolike aktivnosti in dejavnosti kurikularnih področij v načrtovanih in priložnostnih dejavnostih. Otroci so usvojili dele drevesa. Z vsakim odhodom v gozd so bili otroci bolj spretnejši in pozornejši. Spoznali so podobnosti in razlike med zasajenimi drevesi in gozdom kot ekosistemom. Tekom dejavnosti so otroci pogosto postavljali raziskovalna vprašanja, trditve, ki smo jih preverjali, raziskovali, pojasnjevali v iskanju informacij s pomočjo literature, kakor tudi v neposrednih dejavnostih v gozdu. Odpor in zadržki pred rokovanjem z raznolikim materialom v gozdu se je zmanjšal. To smo dosegli z manipulacijami naravnega materiala v ustvarjenih zbirkah, vzgledom, vzpodbudo s strani strokovnih delavk, kakor tudi tekom same aktivnosti v interakcijah in posnemanjih otrok od otroka. Naša izkustva v gozdu so postajala bolj intenzivnejša, procesno naravnana, obsežnejša in potekajoča tekom celega leta. Otroci so spoznali drevesa, rastline in živa bitja, njihovo vlogo, pomen in zaščito, v kateri smo usvajali lastna strpna in spoštljiva ravnanja in odzive. Spoznali smo vlogo in pomen gozdov; za ljudi, rastline in živali. Z otroki smo raziskovali kaj v gozdu najdemo, kaj lahko nabiramo, odnesemo in uporabljamo, ter kako. Prav tako so se seznanili, zakaj so rastline in živali zaščitene in pomen zaščite. Oblikovali in privzgajali smo odgovorna, strpna, spoštljiva ravnanja in odzive v lastnem vključevanju v gozd. Vse pogostejša zahajanja v gozd so v otrocih vzpodbudila navdušenje, zanimanje in vedno več odkrivanja. Videno, najdeno so z veseljem poimenovali, opisovali, klicali nas- vzgojiteljice in vrstnike, da si skupaj ogledamo. Tako smo v želji po doživetjih pestrosti in posebnosti gozda razvijali in krepili kompetence otrok s katerimi so se urili v samo regulativnih ravnanjih in odzivih brez hrupa in glasnega govora. Tekom obiskovanja gozda smo tako v strpnosti in vztrajnosti v gozdu videli in opazili ježa, srnjad, fazana, žabe, ptice, mravlje, polže,... Otroci so bili nad vidnim navdušeni. V spoznavanju gozdnih živali smo povezali in odkrivali njihove potrebe po bivanju, prehranjevanju in življenju tako v gozdu kot v drugih naravnih okoljih. Otroci so pestrost gozda spoznali in doživeli v izmenjavi letnih časov in z njimi povezanih značilnosti ter sprememb. Spoznali smo spremembe, ki so posledica vpliva človeških posegov in ravnanj v gozdovih. Med slednjimi je bil posek dreves. Otroci so opazili, da so drevesa posekana. To priložnost smo izkoristili, da smo otroke seznanili s štetjem let požaganega drevesa. Med našim ugotavljanjem, zakaj so posekana, so otroci v večini menili, da jih bodo ljudje uporabili za kurjavo. Opažene znake na drevesih smo predstavili. Spoznali smo, da gozd raste, se obnavlja, pa vendar potrebuje skrb lastnika gozda. V skrbi za gozd so otroci aktivno povezali, da ima gozd veliko koristi za živali, rastline in ljudi. Da živalim omogoča življenjski prostor smo opazili v izdelanih bivališčih, stopinjah živali, obgrizenih rastlinah. V pomenu za ljudi smo ugotovili, da potrebujemo les, da lahko v gozdu nabiramo plodove, da nas ščiti in varuje tako na neposredni kot posredni ravni.

Tekom vključevanj v gozd, raziskovanju gozda smo se posluževali različnih strategij in načinov in oblik dela. Aktivno smo raziskovali, opazovali in spremljali dogajanje v gozdu. Otrokom smo zagotovili prostor in čas v katerem so bili aktivni tekom celotnega procesa. Izvajali smo preizkuse; posadili smo plodove in označili mesta za spremljanje rasti. Ustvarili smo herbarij drevesnih listov in jih primerjali z ostalimi v gozdu. Opazovali in spremljali smo gozd tekom izmenjave letnih časov. Raziskovali smo gozdna tla in prst z namenom ugotavljanja kdo in kaj je v njej, ter zakaj je v gozdu. Opazovali smo živali, kaj počnejo. Uporabljali smo lupe, raziskovalne posode, hotel za žuželke, posode, lopatke,... Preizkus z drevesnimi listi smo izvedli na treh ravneh in sicer smo jih odnesli s seboj v vrtec, na gozdnih tleh smo označili mesto opazovanja drevesnih listov, ter v gozdna tla zakopali drevesne liste. V pomladnem času smo pogledali kaj se je zgodilo. Otroci so se seznanili z razkrajanjem drevesnih listov. Ob tem so pridobili veliko čutnih zaznav v tipanju, opazovanju, vonjanju. V zimskem času smo plodove iz zbirke odnesli v gozd in jih razporedili. V ponovnem bivanju v gozdu smo opazili, da jih več ni na označenih mestih, le nekaj jih je ležalo ob posekanem drevesu. S strani otrok so se porajala raznolika mnenja, prepričanja, kaj se je s plodovi zgodilo. V opisovanjih so izpostavili vlogo in potrebe živali. Podobno smo izvedli preizkus s plastičnim odpadkom in vejo v gozdu. V mnenjih sli škodi/koristi gozdu so bili raznolikih prepričanj. Tako smo v eksperimentu z lupami opazovali kaj se dogaja. Ugotovili smo, da je veja bila pot po kateri so hodila živa bitja, med tem, ko na plastičnem zavoju niso bila prisotna.

Gozd je tridimenzionalni življenjski prostor. Njegov začetek je globoko pod zemljo in se nadaljuje vse do visokih drevesnih krošenj (Oftring, 2012). V njem se odvija veliko procesov, sprememb, ki smo jih otrokom predstavili približali z aktivnim vključevanjem, opazovanjem, eksperimentiranjem. Procese, ki se v gozdu dogajajo in imajo na nas nepredstavljivo vrednost, pa vendar jih ne morem opaziti, smo otrokom približali v seznanjanju tekom demonstracij, razlag, opisovanj in ustvarjanj po doživetem. S tem smo ozaveščali o pomenu gozda.

3. ZAKLJUČEK

Naša gozdna pot izkušenj se je začela v oddelku, kjer smo v interakcijah strokovne delavke pridobile informacije, kaj o naravi vemo, kaj nas zanima in kaj želimo izvedeti. V začetku so otroci na vprašanja odgovarjali in pripovedovali enobesedno ali v krajših stavkih. Raziskovalnih vprašanj s strani otrok ni bilo izraženih. V postopnosti in sistematičnosti smo se začeli vključevati v naravo, njena okolja, v katerih so otroci pridobivali nova izkustva, podoživljali doživeto, nadgrajevali ter imeli priložnost, da izražajo lastna prepričanja, mnenja, izkustva, občutenja in tudi vprašanja. Vprašanj je bilo vse več in s tem priložnosti za raziskovanja. Le ta smo beležili in si zadajali načine kako, kje bi našli odgovore. To nam je v potrditev, da smo pri otrocih dosegli želeno. Le ti so, nenehno, kot aktivni udeleženci, sooblikovalci vzgojno-izobraževalnega procesa izražali sebe, lastna zavedanja, občutenja, potrebe, interese, želje, pobude,... Gozd je z nenehnim spreminjanjem omogočal, da so otroci v lastnem sobivanju uspešno samoiniciativno opazovali in opazili, zaznali in prepoznali značilnosti ter spremembe. Izvedene aktivnosti so bile visoko motivirane stopnje, v kateri se je pozornost, osredotočenost in koncentracija otrok povečala. Dlje časa so vztrajali v posameznih aktivnostih, bili aktivnejši v opisovanjih, prepoznavanjih in lastnih udejstvovanjih. Prepletajoče in povezujoče aktivnosti so nemalokrat otrokom ponudile izzive, v katerih so razvijali vztrajnost, osredotočenost, pozornost in strpnost. Le ti so omogočali napredek in celosten razvoj posameznika, zaznavanje in ozaveščanje čutnega na vseh področjih razvoja. Doživljali so uspehe, potrditve, pridobivali na lastni samopodobi, krepili medsebojne odnose, medsebojno pomoč in strpnost. Otroci so se na gozd, v katerega smo zahajali čustveno navezali. Prepoznajo drevesa, njihove dele, vlogo. V gozd so se spretno in aktivno vključevali. Od doma so prinašali material, literaturo v raziskovanjih. Tekom dejavnosti smo nenehno raziskovali, spoznavali pomen gozda v oblikovanju zavedanja trajnostnega razvoja in vpliva na podnebne spremembe. Otroci so bili kritični v ovrednotenju opaženih ravnanj sebe in drugih.

4. VIRI IN LITERATURA

Katalinič, D., (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.

Oftring, B., (2012). Gremo v gozd! : 88 namigov za odkrivanje in doživljanje gozda. Olševik: Narava.

Kratka predstavitev avtorja:

Sem Petra Horvat, vzgojiteljica predšolskih otrok, v enoti Čebelica. V delu z otroki si prizadevam, da jim omogočim spodbudno učno okolje, v katerem pridobivajo lastne kompetence, razvoj in napredek, ter pridobivajo nova izkustva in znanja.

Brief introduction of the author:

My name is Petra Horvat. I am a teacher of preschool children in the Čebelica unit. In my work with children, I strive to provide a stimulating learning environment in which they build their own competences, skills, growth and improvement, and gain new experiences and knowledge.

POVEZUJEM SE Z NARAVO

Daniela Stamatović, OŠ Leskovec pri Krškem

uciteljicadaniela@gmail.com

IZVLEČEK

Danes otroci premalo časa preživijo v naravi, so neaktivni, brez gibanja in čutnih dražljajev. Odsotnost gibanja vpliva na oslajeno delovanje možganov in pomanjkljivo tvorbo sinaps (povezav, ki potekajo med nevroni). Posledice tega se kažejo pri fizičnem, čustvenem in kognitivnem razvoju otroka (Hojs, 2014). Problematiko novodobnega življenja otrok sem želela izboljšati vsaj v tistem času, ko imam nanjo vpliv, to pa je v času pouka. Kako učencem poleg poučevanja zagotoviti še gibanje ali vse skupaj povezati v učenje, ki bo aktivno, pa sem povzela v prispevku, kjer povezujem teorijo s prakso. Tako sem z učenci skozi šolsko leto obiskovala gozd, kjer smo izvajali različne aktivnosti, vezane na učne vsebine prvega in drugega razreda. Z novo učno snovjo smo tako začeli v razredu in jo nadaljevali v gozdu, včasih pa tudi obratno. Cilj je bil, da so učenci aktivni in izvirni, da med seboj sodelujejo in da jim praktično delo prinese največ znanja na dolgi rok. Torej, povezati se z naravo učno in čutno. Pri slovenščini smo se osredotočili na opismenjevanje in branje pravljic, pri matematiki na učenje števil, računanje, orientacijo in logično razmišljanje, pri spoznavanju okolja na različne drevesne in rastlinske vrste in opazovanje posledic spreminjanja gozda skozi leto. Pri glasbeni umetnosti smo prepevali pesmice in z njimi polepšali dan tudi gozdnim prebivalcem, vse aktivnosti pa smo povezali še z gibanjem pri predmetu športa. Naš cilj pa je bil tudi ta, da medpredmetno učenje povežemo tudi z medrazrednim druženjem.

Ključne besede: gibanje, gozd, razvoj otroka, učni cilji, učne vsebine.

CONNECTING WITH THE NATURE

ABSTRACT

Nowadays, children spend too little time in nature. They are inactive, without movement and sensory stimuli. The absence of movement affects the brain's impaired functioning and the defective formation of synapses (connections that happen between neurons). The consequences of this can be seen in the physical, emotional and cognitive development of the child (Hojs, 2014). I wanted to improve the problems of children's modern life, at least during the time when I have an influence on it, which is during lessons. In my article, where I connect the theory with the practice, I have summarized how to provide students with teaching in addition to the movement, and how to connect everything together into an active learning. Throughout the school year, I have visited the forest with the students, where we have performed various activities related to the learning content of the first and second grades. We have started with the new learning material in the classroom and continued it in the forest. Sometimes it was the other way around. The goal was for the students to be active and original, to cooperate with each other and for the practical work to bring them the most knowledge in the long run. Thus, to connect with nature educationally and sensually. In Slovene we have focused on literacy and reading fairy tales, in Maths on learning numbers, calculation, orientation and logical thinking. In Natural and Sociological Sciences we have focused on different tree and plant species and observing

the consequences of changes in the forest throughout the year. In the musical arts, we sang songs and brightened the day of the forest dwellers with them. All activities were connected with movement in the physical education. Our goal was to connect cross-curricular learning with cross-class socializing.

Keywords: movement, forest, child development, learning goals, learning content.

1 UVOD

Raziskovanje živega in neživega sveta v naravi lahko opredelimo kot naravoslovje. Človek si je v svojem dolgem zgodovinskem razvoju izoblikoval in izostril čut za opazovanje narave, slednje pa je omogočilo nastanek naravoslovja. Zelo pomembno je, kakšen je otrokov prvi stik z naravo, saj le ta v največji meri pogojuje in določa ves njegov nadaljnji odnos do nje. Pri otrocih je zanimanje za živo naravo izredno veliko. Otrok se uči s praktično aktivnostjo za interakcijo z odraslimi in drugimi otroki v igri in raziskovanju (Katalanič, 2010).

Zadnja leta je veliko govora o poučevanju na prostem in v gozdu. Vse večkrat slišimo izraz gozd je najboljša učilnica, pri učiteljih pa je vsekakor vse več zanimanja po izobraževanju o gozdni pedagogiki, ki podaja metode dela za »novodobno učilnico«. Tudi sama v naravo veliko zahajam, občudujem njene lepote in sem zanjo neizmerno hvaležna. Narava je prostor, ki človeku ponuja ogromno, tako za fizično kot za psihično telo. Kot učiteljica prvega in drugega razreda se vse več soočam z učenci, ki imajo v veliki meri težave s koncentracijo in pozornostjo, poleg omenjenih pa se pojavljajo še učne težave. Kako poučevati otroke, ki imajo toliko specifik in so med seboj tako zelo razvojno različni, pa je vprašanje, na katerega sem začela iskati odgovor zadnji dve leti. Na kakšen način še predstavljati učne vsebine, da bodo učencem dosegljive, razumljive in kar je najpomembneje, da si jih učenec dolgoročno zapomni? Tudi pri meni sta gozd in z njim povezana gozdna pedagogika vsakič znova zbudila vse več zanimanja in učiteljske radovednosti, vsekakor pa na nek način tudi izziv. Projekt Gozd – naš vseživljenjski učitelj, pa je vso našeto zanimanje samo še podkrepil in dal iztočnico za novo raziskovanje in učenje. Torej, cilj je bil, povezati se z naravo.

2 OSREDNJI DEL BESEDILA

Učne vsebine in cilje predmetov prvega in drugega razreda sem tako želela v določeni meri predstaviti in doseči v naravi oziroma natančneje v bližnjem gozdu. Na srečo se naša šola nahaja na zelo dostopnem mestu, obdanem z raznoliko naravo. Tako imamo do bližnjega gozda le nekaj minut hoje, kar nam omogoča, da gremo lahko v gozd brez večje organizacije. Torej, zakaj učencem ponuditi gozd?

Györek v priročniku za učenje in igro v gozdu opisuje različne pozitivne učinke učenja v gozdu. Pravi, da gozd otrokovo vlogo, ki je v razredu pogosto pasivna, spremeni v aktivno, ki je otroku pisana na kožo. Gozd s svojim spreminjanjem skozi leto otroka vseskozi izziva in ga obenem uči odgovornosti do sebe ter drugih, kar jim je danes velikokrat onemogočeno. Je idealen vzgojno-učni prostor, ki spodbuja razvoj otrok na več področjih:

- omogoča več gibanja, zdravja in boljše motorične vsebine,
- izboljšuje pozornost in koncentracijo,
- ponuja več domišljije in s tem bolj kreativno igro,
- otrok pridobiva na samozavesti in samozaupanju,
- izboljšuje socialne odnose,

- povzroča manj stresa.

Redni obiski gozda pa niso dobri samo za razvoj otrok, temveč tudi za naravo, kajti otroci, ki redno obiskujejo naravna okolja, obdržijo pozitiven odnos do narave tudi kot odrasli (Vilhar, 2019). Prvi obisk gozda na začetku šolskega leta sem začela z zelo zanimivo in poučno pravljico *Dobrodošel v gozdu*. V pravljici gozdna vila učence povabi v njen prelepi dom, jim poda napotke, kako se za vstop v gozd pripravimo, kaj vse bomo v gozdu videli in jih podučijo, kakšen je gozdni bonton.

Otrok preko najrazličnejših dejavnosti aktivno pridobiva nove izkušnje in jih povezuje s prejšnjimi v nova, kompleksnejša spoznanja. V priročniku za učitelja pri pouku spoznavanja okolja v prvem razredu so podani napotki za poučevanje šestletnikov, ki naj bi potekalo preko igre in konkretnih raziskovanj. Poudarek naj bo na pridobivanju izkušenj in uživanju v naravoslovju. Učitelj naj otroke spodbuja, da sprašujejo o naravi in iščejo odgovore, zbirajo, štejejo in merijo stvari, delajo kvalitativna opazovanja, urejajo zbirke in razpravljajo o ugotovitvah. Otrokom naj bo dovoljen čas za pogovor o tem, kar opažajo, in za primerjavo svojih ugotovitev s sošolci. Otroci naj odkrivajo in spoznavajo živo in neživo naravo, njeno raznolikost, povezanost in spremenljivost. Pomembno je, da razvijamo pozitiven in odgovoren odnos do živih bitij in okolja (Hrvatina Kralj, 2000). Pri učencih se mi zdi zelo pomemben njihov odnos do narave. Prav tako je zelo pomembno tudi, kako se v njej znajdejo in kako jo znajo opazovati. Pri tem sem prišla do ugotovitve, da je otroke potrebno naučiti in hkrati vzpodbujati k podrobnemu opazovanju narave, saj so po mojem mnenju v nasprotnem primeru prikrajšani vseh lepot in skrivnosti, ki jih skriva ta čudoviti svet. Spodnje slike so nastale na naših odhodih v gozd, kjer si lahko opazil dogajanje narave, če si ji le namenil dovolj pozornosti.

Gozd velja za idealno vzgojno in učno spodbudno okolje, ki pozitivno vpliva na celosten razvoj otroka. Če želimo, da bo otrok vzpostavil stik z naravo, jo mora doživeti, doživi pa jo le, če je v njej, kar pomeni biti v učilnici za trajnostni razvoj (Katalinič, 2010). Katalinič spodbuja, da otroku namenimo čas in ponudimo okolje ter priložnosti, da preizkusi lastne sposobnosti in s tem omogočimo krepitev otrokove samozavesti, ene od temeljnih in pomembnih življenjskih vrednot. Omogočajmo otroku ustvarjalne situacije, da udejanji svoje želje in poteši radovednost z raziskovalnim navdihom. Tako otrok postaja bolj aktiven in kreativen (Katalinič, 2010). Poleg nabiranja novega znanja, pa smo v gozdu nabirali tudi gozdne plodove, s katerimi smo v gozdu ali v učilnici ustvarjali. Na sliki je izdelana veverica iz naravnih materialov.

Skozi aktivnosti v gozdu sem pripravila nekaj nalog iz matematike in slovenščine, ki so jih učenci reševali aktivno in s pomočjo »gozdnih pisal«. Pri tem so morali učenci med seboj sodelovati, si pomagati in reševati zastavljen problem, ki je vseboval medpredmetno povezavo, katere cilj je povezovanje različnih znanj.

»Otrok skuša potešiti svoje radovednosti, in to tako, da želi žival ali rastlino prijeti, potipati, povohati ... hrepeni po zadoščanju čutnih zaznav, kot so vid, tip, vonj, okus in sluh. Posledica raziskovanja so čutne zaznave, kot so bolečina, toplota in mraz. Ta spoznanja otrok pridobiva z izkušnjo« (Katalinič, 2007). Zelo pomembno pri učenju in raziskovanju v naravi se mi zdi, da pustimo otroku čas, da stvari, ki jih v gozdu opazi, občuti z vsem svojim bitjem, saj bo le tako pridobival na izkušnjah in nadaljnji radovednosti.

Otrok prek čutnih zaznav in gibanja spoznava in odkriva svoje telo. S tem razvija odnos do svojega telesa in okolja, v katerem se giblje. S pomočjo zaznavanja in gibanja tako pridobiva izkušnje tudi na ostalih področjih razvoja: gibalnem, kognitivnem, govornem, emocionalnem in socialnem. (Videmšek Piškot, 2007). Prostor, kjer lahko otroku na enem mestu ponudimo čutno zaznavanje in spontano razvijanje oziroma krepitev motoričnih sposobnosti, je v prvi vrsti gozd. Če bomo odrasli z veseljem odhajali v gozd, nam bodo otroci sledili, nas posnemali in se tako tudi naučili imeti radi naravo (Katalinič, 2010).

Nevrofiziolog Ranko Rajović v svojem delu »Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka« razloži, zakaj je ravno gozd tisti prostor, ki otroku omogoča, da razvija kompleksne motorične gibe in aktivira dele možganov, ki so pomembni za kognitivne procese (spoznavanje, kritično in logično mišljenje, pomnjenje ...).

»Otrok, ki teče skozi gozd, mora vzdrževati ustrezno ravnotežje, paziti, da ne pade, in zato opaziti vejo, se izogniti kamnu, potoku, ob tem pa koordinira celo telo od nog, rok pa vse do oči, ki se mimogrede še aktivno prilagajajo gledanju na blizu in daleč« (Rajović, 2015). V gozdu smo se aktivno in sproščeno učili, vzeli pa smo si tudi čas za igro. Meni najbolj idealna pa je kombinacija obojega, igre in učenja. Na spodnji sliki je predstavljena izmišljena igra »Zaupaj mi in prišel boš na cilj«. Eden od učencev ima zavezane oči, drugi v paru ga vodi tako, da ga usmerja. Podaja mu natančna navodila, v katero smer mora stopiti, koliko korakov mora narediti; zaradi razgibanega terena pa mora tistega, ki mu sledi, opozoriti tudi na to, kakšen naj bo njegov korak. Cilj naloge je, da se učenec kar se da dobro orientira v prostoru, pozna različne smeri in kar je pri tej nalogi najtežje, vodji mora v tistem trenutku popolnoma zaupati. Skratka, to je naloga, s katero otrok razvija veliko življenjsko pomembnih veščin.

Otroci pojme najbolj razumejo in si jih najlažje zapomnijo takrat, ko se učijo neposredno iz osebne izkušnje. Za uspešno učenje pa Cornell navaja, da naj učitelj uči manj in deli svoje občutke z otroki. Prepričan je, da mora odrasel človek svoj notranji jaz deliti z otrokom. Otrokom posredujemo in navdihnemo ljubezen in spoštovanje do zemlje šele takrat, ko svoje globlje misli in občutke delimo z njim. Takrat ga spodbudimo, da tudi sam začne raziskovati svoje občutke in zaznavanja. Takrat se med učiteljem in otrokom razvije čudovito medsebojno zaupanje in prijateljstvo. Življenje na prostem vzbudi v otroku spontano navdušenje, ki ga lahko spretno usmerimo v učenje. Odzivajte se na otrokovo razpoloženje in občutke. Širite otrokovo zanimanje, tako da ga vodite v njegovi radovednosti. Nekateri otroci niso vajeni opazovati narave od blizu, zato naj učitelj pripravi dejavnosti, ki jih bodo zanimali in jih nato korak za korakom vodile, da se bodo naučili izostreno opazovati. Otrok bo globoko prevzet, kadar bo opazoval čisto vsakdanje stvari bolj pozorno in od blizu. Otroci znajo zavzeto opazovati. Otrok

stvari zunaj sebe razume mnogo bolje, če se počuti eno z njimi, kot pa če mu jih kdo pripoveduje. Tako izkušnjo pa otroci tudi redko pozabijo. Na spodnji sliki sem ujela učence, ki pozorno in z različnimi čutili doživljajo okolje okoli sebe.

Zelo zanimiv mi je bil odstavek iz knjige *Približajmo naravo otrokom*, avtorja Cornella, ki učitelje spodbuja k temu, naj jim ne bo neprijetno, če v učnem procesu v naravi ne bodo vedeli in znali vseh imen rastlin in živali, saj so le te površinske oznake za to, kar stvari v resnici so. »Prav tako kot tudi vaše bistvo ni zajeto v vašem imenu niti v vaših fizičnih in osebnostnih značilnostih, tako je tudi na primer hrast veliko več kot le njegovo ime in skupek o njem«. Avtor poudarja, da je učiteljevo navdušenje nalezljivo, kar pa naj bi si šteli za velik adut (Cornell, 1994).

3 ZAKLJUČEK

Dokazi o konkretnih doživetjih, zbrani na podlagi raziskav, kažejo, da so ljudje vseh starosti srečnejši, telesno in duševno bolj zdravi in tudi v šoli dosegajo boljši uspeh, če se redno igrajo in učijo v naravnem okolju. Naravno okolje namreč pozitivno vpliva na naše čute, na naše duhovno zdravje ter na našo povezanost z družino in širšo skupnostjo – ta pa vključuje tudi predstavnike živalskih in rastlinskih vrst. Torej, ko obnoviš svojo povezanost z naravo, obnoviš sebe. Znanost nima vseh odgovorov, vendar vemo, da lahko že kratkotrajno gibanje v naravi ublaži učinke motnje pomanjkanja pozornosti in pomaga delovati proti učinkom toksičnega stresa. Cornellovo delo osvetli vrednote, ki jih v naglici vsakodnevnega življenja včasih spregledamo, in pedagoge opozarja na ključni pomen globoke povezanosti z naravo na podlagi neposrednih izkušenj, ki pa je prava protiutež že povsod navzoči nagnjenosti do virtualnega sveta. Vsekakor si kot učiteljica prizadevam, da bo moj pouk še naprej potekal v stiku z naravo, saj sem skozi praktičen kot tudi teoretičen del prispevka še enkrat ozavestila, kako pomembno je za otrokov razvoj gibanje in kakšne pozitivne posledice ima na otroka učenje v naravni učilnici, ki je nenadomestljiv vzgojno-učni prostor. In kar je najpomembneje, učenci v gozd zelo

radi zahajajo, saj slednji zanje predstavlja neomejen prostor, kjer se lahko svobodno gibljejo, izražajo in raziskujejo, kar pa menim, da bi moral biti cilj poučevanja vsakega slehernega pedagoga.

4 VIRI IN LITERATURA

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Mizarstvo Antolin d.o.o.

Hojs, R. (2014). Otroci potrebujejo gozd. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko in Vrtec Antona Medveda.

Videmšek, M. in Pišot R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Univerza v Ljubljani.

Rajović, R. (2015). Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka. Mladinska knjiga, d. d., Ljubljana.

Cornell, J. (1994). Približajmo naravo otrokom. Mohorjeva družba, Celje.

Hrvatín Kralj, D. (2000). Opazujem, raziskujem, razmišljam, priročnik za učitelja pri pouku spoznavanja okolja v 1. razredu devetletne osnovne šole. DZS, Ljubljana.

Vilhar, U. (2019). Priročnik za učenje in igro v gozdu. Gozdarski inštitut Slovenije, založba Silva Slovenica.

Kratka predstavitev avtorja: Sem Daniela Stamatović, po izobrazbi profesorica razrednega pouka, z nazivom mentorja. Poučujem in sem razrednik v prvem in drugem razredu OŠ Leskovec pri Krškem. Poleg pouka na omenjeni šoli vodim še eko krožek in sem že nekaj let aktivna članica Eko šole.

My name is Daniela Stamatović, a primary school teacher, with the title of mentor. I am a class teacher in the first and second grades of Leskovec pri Krškem Primary School. In addition to teaching at the abovementioned school, I also run an Eco club and have been an active member of the Eco-School for several years.

UČILNICA V GOZDU

Nina Korošec Mladenović, Osnovna šola GLAZIJA CELJE
prof. bio. in kem., mag. prof. inkl. ped., TPK terapevtka
nina.korosec@mladenovic.si, nina.korosec-mladenovic@osglazija-celje.si

IZVLEČEK

Poučevanje otrok s posebnimi potrebami zahteva »drugačne« učitelje, saj ti otroci potrebujejo drugačne pristope in bolj konkretizirano podajanje učne snovi. Gozd je tako idealno učno okolje, saj nam nudi obilico materialov in spodbuja razvoj oseb s posebnimi potrebami na vseh področjih. Gozd jim daje nešteto priložnosti za izkustveno, spoznavno in celostno učenje.

V članku so opisane aktivnosti in dejavnosti v gozdu, ki so se izkazale za uspešne pri poučevanju učencev različnih stopenj posebnega programa Osnovne šole Glazija Celje. Te aktivnosti so v članku razdeljene ter opisane po poglavjih; drevesa, gozdne živali, gozdni plodovi, naravni materiali in izdelki iz njih, gozdne učne igre in druge aktivnosti v gozdu.

Dodane so tudi nekatere prilagoditve določenih aktivnosti, glede na zmožnosti in sposobnosti učencev, ki so te aktivnosti in dejavnosti izvajali.

V zaključke so povzete pogloblitve izkušnje pri uporabi opisanih dejavnosti in aktivnosti, dotaknili pa smo se tudi problema nedostopnosti gozdnih učilnic za učence na invalidskih vozičkih.

Ključne besede: aktivnosti in dejavnosti v gozdu, celostno učenje, gozd, osebe s posebnimi potrebami, senzorna integriteta.

CLASSROOM IN THE FOREST

ABSTRACT

Teaching children with special needs requires "different" teachers, as these children need different approaches and a more concrete delivery of learning material. The forest is an ideal learning environment, as it provides an abundance of materials and encourages the development of people with special needs in all areas. The forest gives them countless opportunities for experiential, cognitive and holistic learning.

The article describes activities in the forest that have proven to be successful in teaching special needs students of the special program of Glazija Celje Elementary School. In the article, these activities are divided and described in chapters; trees, forest animals, forest fruits, natural materials and products from them, forest educational games and other activities in the forest.

Some adaptations of certain activities have also been added, according to the capabilities and abilities of the students with special needs who performed these activities.

In the conclusions, we summarized the main experiences in using described activities. We also touched the problem of the inaccessibility of forest classrooms for students in wheelchairs.

Keywords: activities in the forest, holistic learning, forest, people with special needs, sensory integrity.

1. UVOD

Kot je dejala Bužanova v spremni besedi v delu Kit na plaži: »Svet, v katerem živimo, je precej raznolik, veliko je drugačnosti in na nas je, da osebam s posebnimi potrebami omogočimo, da se bodo v tem svetu počutile kot ribe v morju« (Möderndorfer, 2015).

Otroci s posebnimi potrebami so otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci, gluhi in naglušni, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali posebne programe vzgoje in izobraževanja (Posebni program vzgoje in izobraževanja, 2004).

Osebe s posebnimi potrebami so zahvaljujoč inkluziji, vedno bolj enakovredno vključene v današnjo družbo. Vendar pa moramo upoštevati, da ravno zaradi njihove individualne posebnosti, drugačnosti, potrebujejo, za normativno, kvalitetno življenje in funkcioniranje v modernem svetu, možnost vseživljenjskega in celostnega učenja.

Kot učiteljica na osnovni šoli s prilagojenim in posebnim programom, kjer poučujem v slednjem, tako nenehno raziskujem in iščem nove ideje, kako učencem v posebnem programu nuditi možnosti izkustvenega, spoznavnega in celostnega učenja.

V okviru projekta Ekošole, projekta LEAF, sem tako odkrila idealen vzgojno-učni prostor, ki mojim učencem s posebnimi potrebami nudi in spodbuja njihov razvoj na vseh področjih.

To je gozd.

V tem članku bom tako opisala in prikazala nekaj dejavnosti in aktivnosti, vezane na temo gozd, ki jih uporabljam pri učnih urah učencev od I. do VI. stopnje posebnega programa, dejavnosti, ki so se izkazale za uspešne pri delu z učenci s posebnimi potrebami.

2. IZOBRAŽEVANJE IN OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

V našem šolskem sistemu je vedno več otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, učitelji in vzgojitelji pa se za delo z njimi, v t. i. inkluzivnih oddelkih, žal, ne čutijo dovolj kompetentne, zlasti pri svoji avtonomni izbiri uporabnih učnih strategij, metod dela, didaktičnih pristopov ter načrtovanju in evalvaciji vzgojno izobraževalnega dela, se pravi pri splošnih kriterijih potrebnih za inkluzivno vključevanje in poučevanje (Korošec Mladenović, 2022).

Poučevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami zahteva učitelja »multipraktika«, učitelja, ki že tako uspešne učne strategije, oblike in metode dela nadgradi in prilagodi individualnim potrebam in sposobnostim vsakega učenca, ki ga poučuje.

2. a. Zakaj gozd?

Gozd daje nešteto priložnosti za celostno učenje v naravi, saj otrok nabira nove izkušnje, jih ureja, nadgrajuje, povezuje, širi zanimanje in pridobiva pozitiven odnos do bivanja v naravi, do varovanja njene raznolikosti.

Gozd namreč otrokovo vlogo, ki je v razredu pogosto pasivna, sedeča, spremeni v aktivno, otroku pisano na kožo. V gozdu ne postanejo samo aktivni in soudeleženi raziskovalci gozda, marveč so aktivni tudi v lastnih dejanjih in občutjih. Gibanje in raziskovalna igra pri otroku pospešujeta kognitivni in čustveni razvoj.

Kot prostor, kjer so nenehne spremembe stalnica, gozd otroka vseskozi izziva in ga hkrati uči odgovornosti do sebe ter drugih, kar jim je v današnjem času v precejšnji meri onemogočeno.

Je idealen vzgojno-učni prostor, ki spodbuja razvoj otrok na vseh področjih.

2. b. Mi raziskovalci

S skupino učencev, ki jo sestavljajo učenci različnih stopenj posebnega programa Osnovne šole Glazija Celje, smo obiskali gozd v različnih letnih časih (Slika 1); učili smo se o gozdu, o živalih ki žive v njem, o drevesih, grmovnicah in drugem rastlinju v gozdu, nabirali smo naravni material in izdelovali izdelke iz njega, ustvarjali na temo gozd, ponovili smo vse o gozdnem bontonu, nabirali gozdne sadeže, izvedli smo učne ure v našem mestnem parku in v gozdu, izvedli pa smo tudi druge dejavnosti v povezavi z gozdom.

Slika 1: Obisk mestnega gozda

2. b. 1. Drevesa

- V gozdu smo se učili ločiti drevesa od grmičevja, spoznali smo zgradbo drevesa (korenine, steblo/deblo in krošnja z listi), spoznali pglavitne predstavnike dreves v našem mestnem gozdu in se učili ločevati med iglavci in listavci. Tukaj je šlo za preproste aktivnosti: učenci so dobili učni list oziroma slikovno predlogo in so morali poiskati drevo, pokazati del drevesa ali list drevesa, ki ga je slikovna predloga prikazovala.
- Učili smo se korelacije veliko – majhno; vsak je od doma prinesel najljubšo igračko, ki smo jo postavili ob veliko drevo in spoznali drevo je veliko, igračka je majhna.
- Letni časi: vsak naš obisk gozda je vseboval obisk določenega dela gozda, kjer smo skozi letne čase opazovali, kako se gozd spreminja. Izbrali smo si določeno drevo, ga risali ter fotografirali v vseh letnih časih in v šoli izdelali plakat.

2. b. 2. Gozdne živali

- Naučili smo se, katere živali živijo v gozdu, kako se te živali gibajo in oglašajo. Te aktivnosti imajo učenci zelo radi, saj se pri njih prelevijo v brundajočega medveda, pojočo ptico, plašno srno, zvedavega ježa in kaj hitro postanejo igrivi, skačejo kot zajci, oponašajo kukavico ali sovo, rijejo po tleh kot divji prašič, se premikajo kot kača...

Te aktivnosti smo izvajali tako v gozdu, kot v učilnici. Kako smo izbrali žival? Učencem sem ali pokazala fotografijo živali (jih vodila s podvprašanji, jim pokazala gibanje živali) ali pa z metanjem kocke - izdelala sem didaktični pripomoček, kocko, katere ploskve prikazujejo fotografijo živali, katere gibanje so morali oponašati in prikazati.

Aktivnost pomaga pri razvijanju kognicije, motorike, socialnih veščin ter gradi na boljšem pozitivnem odnosu do narave.

- Prepoznavanje sledi živali: izdelala sem didaktični pripomoček, kjer sem na lesene ploščice narisala sledi gozdnih živali (Slika 2). Učenci so morali najti par med stopinjo in fotografijo živali. Aktivnost je primerna tudi za zimski letni čas, saj lahko v snegu iščemo sledi živali in jih s pomočjo teh didaktičnih ploščic prepoznamo.

Slika 2: Katera žival je tu hodila?

- Naše prijateljice žuželke: pripravila sem kartice s fotografijo in opisom najpogostejših gozdnih žuželk. V gozdu so učenci naključno vlekli te kartice in s povečevalnimi stekli iskali vsako svojo žuželko. Ko smo jih našli, smo jih dali v kozarce in si jih pobliže pogledali, se o njih pogovarjali. Če smo aktivnost izvajali v razredu, smo uporabili modele žuželk.

2. b. 3. Gozdni plodovi

Nabirali in učili smo se o plodovih, ki nam jih daje gozd, pripravili smo si kostanjeve piknike, gobarske pohode, nabirali gozdne jagode in borovnice za mafine. Igrali smo se taktilne igre in ponovili čutila, vrste okusov, barve.

2. b. 4. Naravni material in izdelki iz naravnih materialov

Gozd nam ponuja pravo bogastvo v smislu uporabnih naravnih materialov. Vsak izlet v gozd smo izkoristili za nabiranje naravnega materiala, ki smo ga nato v šoli uporabili za različne likovne izdelke.

- Gozdni bingo: učenci so morali v gozdu, v svoji neposredni bližini poiskati pet stvari (npr. storž, zeleni list, štor, majhno žuželko, cvet) (Gozdna pedagogika, el. vir).

Aktivnost smo nadgradili tako, da smo iskali različne stvari za vse letne čase in se tako učili o spreminjanju gozda po letnih časih. Naloga je bila učencem zelo zanimiva in sem jo čez čas, ko so

osvojili način izvedbe te aktivnosti, nekoliko otežila; iz kartona od rolic toaletnega papirja ali kuhinjskih brisačk, sem učencem izdelala daljnogleda s katerimi so nato iskali stvari v gozdu.

- Izdelki iz vej: nabirali smo različne veje, ki so ležale na gozdnih tleh in iz njih izdelovali različne uporabne izdelke (okvirje za fotografije, lesene igrače, gozdne živali iz vej in vejic, podstavke za skodelice (za šolski bazar), matematične didaktične pripomočke za računanje...)
- Različni likovni izdelki na temo gozd (Slika 3): z odtiskovanjem listov dreves, odtiskovanjem plodov, z uporabo posušenih listov, vejic, lubja in kamenčkov smo celo šolsko leto izdelovali različne likovne izdelke. Te dejavnosti in aktivnosti so za učence s posebnimi potrebami zelo ustrezne, saj jim omogočajo samostojno izbiranje med predlaganimi likovnimi tehnikami, kar še dodatno krepi njihovo ustvarjalnost, izboljšuje grafomotoriko, logično mišljenje, pri končanih izdelkih doživljajo uspeh.

Slika 3: Likovni izdelki

- Lov na gozdni zaklad: učencem sem izdelala škatle z različnimi predlogami za iskanje. V gozdu so nato morali poiskati svoje »zaklade« glede na podano predlogo (Gozdna pedagogika, el. vir). Učenci so s to aktivnostjo ponovili barve, prepoznavali oblike, pridobili na samostojnosti, razvijali na kognitivnem, čustvenem in motoričnem področju. Pri tej dejavnosti jih je bilo zanimivo opazovati, saj so nezavedno širili meje svojih zmožnosti, si medsebojno pomagali, premagovali strah. Zadovoljstva in veselja ob dokončanju naloge pa sploh ni mogoče opisati.

2. b. 5. Gozdne učne igre

V gozdu in v naravi smo se igrali učne igre po načelih gozdne pedagogike. Skozi igro smo izvedli učne ure športne vzgoje (tekali smo okoli dreves, delali počepe na štorih, oponašali gibanja gozdnih živali, preskakovali luže, kepali drevesa...) (Zelena učna okolja, el. vir), se igrali skrivalnice, imeli tekmovanja v štetju, računali s kamenjem, storži in vejicami, bili smo gozdni detektivi, igrali smo socialno-družabne igre (gnilo jajce, ristanc), si priredili piknik z mravljico in imeli jogo pod drevesi.

2. b. 6. Druge aktivnosti v gozdu

- Pravljичne urice pod krošnjo: z učenci smo bralne urice v knjižnici večkrat zamenjali za učilnico v gozdu. S sabo smo vzeli odeje in blazine, poiskali mesto v senci pod ogromnim drevesom in prisluhnili pravljicam. Učenci so se z veseljem ulegli in se popolnoma umirili, nekateri so med poslušanjem celo zaspali.

- Prisluhnilo zvokom iz narave: učenci so z zaprtimi očmi prisluhnilo zvokom v njihovi neposredni okolici in skušali umestiti od kod prihajajo in komu pripadajo. To aktivnost smo izvedli ob vsakem obisku v gozdu, saj je bila učencem zelo všeč.
- Gozdni zborček: peli smo pesmice na temo gozd, o gozdnih živalih, naravi. Z glasbo namreč učenci s posebnimi potrebami celostno izražajo sebe in svoje občutke, se ob njej prosto gibljejo po svojih možnostih.

3. ZAKLJUČEK

Učenci so se v gozdu učili na lastnih izkušnjah (izkustveno učenje), lahko so tekali, poskakovali, plezali, se kotalili, preskakovali luknje, čofotali po vodi, v gozdu so prepevali, senzorno spoznavali okolico in so tako gradili na kognitivnem, čustvenem in motoričnem področju, navajali so se na pomoč pri delu v skupini, taktilno doživljali nove dražljaje iz okolja, gradili svojo pozornost, strpnost in se, na splošno gledano, celostno učili in razvijali ter si razvijali senzorno integriteto.

Letos smo v našo učilnico v gozdu vključili tudi skupino otrok z gibalnimi oviranostmi, se prave učence, ki so na invalidskih vozičkih, kar se je izkazalo za zelo pozitivno. Žal smo se hitro srečali s težavo; z invalidskimi vozički nismo mogli dostopati do vseh gozdnih jas, nismo mogli uporabiti gozdne poti, igral in drugih učnih gozdnih postojank našega mestnega gozda, ampak smo se morali zadovoljiti z ravninskim mestnim parkom. Tako smo se morali znati in gozd »pripeljati« k učencem (Slika 4).

Slika 4: Gozd smo pripeljali k učencem

Iz izkušenj lahko povzamem, da je za otroke s posebnimi potrebami ključnega pomena, da si aktivno pridobivajo senzorne izkušnje, kar jim gozd in učenje v gozdu vsekakor omogočata hitreje kot učenje v šolskih klopih.

Tudi v prihodnje bomo šolsko učilnico zamenjali za našo »gozdno učilnico« in med obvezne šolske potrebščine dodali par gumijastih škornjev.

3. VIRI IN LITERATURA

Gozdna pedagogika. Pridobljeno 20. 5. 2023 po <https://gozdna-pedagogika.si/>

Korošec Mladenović, N. (2022). Inkluzija in inkluzivni pristopi pri terapiji s pomočjo konja. Magistrsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Oddelek za inkluzijo v vzgoji in izobraževanju.

Möderndorfer, V., (2015). Kit na plaži. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Novak, P. (2018). Dejavnosti v gozdu za predšolske otroke prvega starostnega obdobja. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Oddelek za predšolsko vzgojo

Posebni program vzgoje in izobraževanja. (2004). Ljubljana: Zavod za šolstvo.

Priročnik za učenje in igro v gozdu. El. vir: Pridobljeno 20. 5. 2023 po [http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_\(1\).pdf](http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_(1).pdf)

Zelena učna okolja: Prednosti učenja v naravi za otroke s posebnimi potrebami. El. vir. Pridobljeno 20. 5. 2023 po http://gozdna-pedagogika.si/files/Zelena_ucna_okolja_brosura_slo_final.pdf

Kratka predstavitev avtorice:

Avtorica tega članka, Nina Korošec Mladenović, že več kot 12 let na področju izobraževanja oseb s posebnimi potrebami. Da je moje poslanstvo poučevanje, sem vedela že kot otrok. Leta 2009 sem pridobila naziv profesorice biologije in kemije. Karierna pot me je "potisnila" v vode poučevanja oseb s posebnimi potrebami, natančneje v posebni program vzgoje in izobraževanja, kar je pomenilo, da, za delo s tovrstno populacijo otrok, potrebujem specifična strokovna znanja, ki sem jih pridobila z magistrskim študijem inkluzije.

Moje življenje je močno prepleteno s konji in konjeništvom, kjer sem se dobro znašla v vlogi inštruktorice jahanja. Poklicna pot je zahtevala, da nadgradim tudi znanje na tem področju in sem tako leta 2013 pridobila še strokovni naziv terapevte za izvajanje terapij s pomočjo konja.

Trenutno sem zaposlena na osnovni šoli Glazija Celje, šoli s prilagojenim in posebnim programom, kot učiteljica v posebnem programu, učiteljica v oddelku podaljšanega bivanja, za učence naše šole pa izvajam tudi terapije s pomočjo konja.

Brief presentation of the author:

The author of this article, Nina Korošec Mladenović, has been working for more than 12 years in the field of education of persons with special needs. I knew that my mission was teaching since I was a child. In 2009, I obtained the title of professor of biology and chemistry. My career path "pushed" me into teaching people with special needs, specifically into special education program, which meant that, to work with this type of population of children, I needed specific professional knowledge, which I acquired through a master's degree in inclusion.

My life is strongly intertwined with horses and equestrianism, where I found myself doing well in the role of a riding instructor. My professional path required me to upgrade my knowledge in this area, and in 2013 I obtained the professional title of therapist for equine assisted therapy.

I am currently employed at the elementary school Glazija Celje (a school with adapted program with a lower educational standard and special education program), as a teacher in a special educational program, a teacher in the extended stay department, and I also provide equine assisted therapy for the students of our school.

GOZD KOT TERAPEVTSKI PROSTOR ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

Mojca Borštnar, Osnovna šola 27. julij
mojca.dolar.borstnar@gmail.com

IZVLEČEK

V prispevku smo želeli odgovoriti na vprašanje, ali je lahko gozd terapevtski prostor za osebe s posebnimi potrebami. V raziskavi so sodelovali otroci in mladostniki z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju, ki se šolajo na osnovni šoli za otroke s posebnimi potrebami. S predstavitvijo šolskih in obšolskih dejavnosti vezanih na gozd smo se osredotočili predvsem na njihovo počutje in celostni razvoj. Veliko športnih ur, ne glede na letni čas in vreme, učenci preživijo na prostem. Z različnimi oblikami gibanj po gozdnem terenu izboljšujejo motorične spretnosti. V zimskem času je opazno manj obolevnosti. S pohodništvom kot interesno dejavnostjo krepijo svoje telesne zmožnosti in se učijo prostorskega orientiranja. Z bivanjem v naravi, v okviru šole v naravi, spoznajo svoje potrebe, sposobnosti prilagajanja, razvijajo komunikacijo in socialne veščine. S senzornimi vajami v gozdu razvijajo svoja čutila, hkrati so jim igre oblike sproščanja v naravi. Z nabiranjem naravnih plodov (ne)formalno spoznavajo gozd in z uporabo materialov pri likovnem snovanju razvijajo domišljijo. Pri pouku naravoslovja z opazovanjem in meritvami v naravi, spoznavajo zakonitosti preživetja v naravi. Otroci in mladostniki z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju gozd z učitelji radi obiščejo in so vodljivi, toda sami ne izražajo želja po preživljanju prostega časa v gozdu. Gozd deluje nanje terapevtsko, saj je njihovo osebno zadovoljstvo po prihodu v razred večje, bolj so motivirani za šolsko delo, gibalno so bolj aktivni in tudi medosebni odnosi so boljši.

Ključne besede: aktivnosti, celostni razvoj, gozd, osebe z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju

FOREST AS A THERAPEUTIC ENVIRONMENT FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

ABSTRACT

In this abstract we have tried to find an answer to a question, can a forest be a therapeutic environment for children with special needs. The study involved children and adolescents with moderate and severe mental disabilities, who are studying in a primary school for children with special needs. By presenting school and extracurricular activities connected to the forest, we focused mainly on their well-being and integrated development. Children spend many sports hours, regardless of the weather and season, outside. They are improving their motor skills with different forms of movement around the forest terrain. There are also less illnesses during winter time. By hiking as an interest activity, they are strengthening their physical abilities and learning about spatial orientation. By staying in nature, in the context of School in nature, they are learning about their needs, adaptability and developing communication and social skills. With sensory exercises in the forest, they are developing their senses, while games are representing a form of relaxation in nature. By collecting natural materials, they are (non)formally learning about the forest and are developing their imagination by using the collected materials in fine art design. In the science lessons they are learning about the

legality of survival in nature through observation and measurements. Children and adolescents with moderate and severe mental disabilities like to visit the forest with teachers and are manageable, but they do not express desire to spend their free time in the forest. Forest works on them as a therapeutic environment, because their personal satisfaction after coming to class is much higher, they are more motivated for the school work and even interpersonal relationships are better.

Keywords: activities, integrated development, forest, people with moderate and severe mental disabilities

1. UVOD

Gozd je pomemben življenjski prostor za rastline in živali, poleg tega pa igra izjemno pomembno vlogo pri obstoju in zagotavljanju kakovostnega življenja človeka (Varga M., Groznik Zeiler K., 2021). V prispevku se osredotočamo na vprašanje, ali je gozd otrokom s posebnimi potrebami, konkretno z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju, lahko terapevtski prostor? Izhajamo iz spoznanj, da je čustveno vedenjsko problematičnim otrokom že dovolj bližnji park, v katerem najdejo svoj prostor in so izpostavljeni manjšemu hrupu. Tudi na otroke z motnjo avtističnega spektra deluje gozd pomirjujoče. Gibalno ovirani otroci ter otroci z razvojno motnjo koordinacije in ravnotežja večino časa usmerjajo v svoje gibanje in niso kaj dosti pozorni na okolico, toda sprememba okolja nanje pozitivno vpliva. Tudi otroci z ADHD najprej v gozdu brezglavo tekajo, šele kasneje se umirijo in osredotočijo na skupinsko dinamiko (Györek N., 2018). Za otroke z motnjo v duševnem razvoju obstaja malo raziskav glede vpliva gozda na njihovo psihofizično stanje, vendar pa nevroznanost dokazuje, da je gozd terapevtsko okolje, ki spodbuja razvoj možganov in posledično krepi otrokove sposobnosti (Vilhar U., 2018).

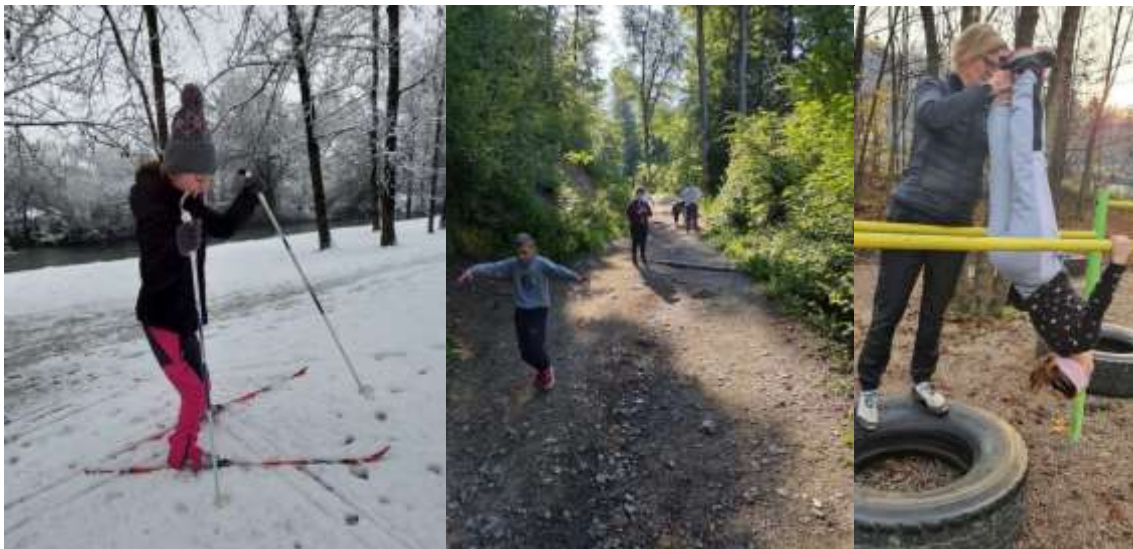
Smo osnovna šola s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom ter s posebnim programom vzgoje in izobraževanja. Naši šolski otroci s posebnimi potrebami so otroci z motnjami v duševnem razvoju, katere lahko spremljajo tudi pridružene motnje, kot so govorno- jezikovne motnje, dolgotrajne obolenosti, ADHD, čustveno- vedenjske motnje, (spektro) avtistične motnje itd. Na šoli dajemo velik poudarek na sobivanje z naravo in bivanje v naravi, ker so naše vrednote usmerjene v zdravje, zadovoljstvo in ustvarjalnost otrok. Šola se nahaja v obrobju mestnega jedra, ki je obdan z zelenimi površinami in gozdovi, ki so dostopni šolskim otrokom, tudi tistim s posebnimi potrebami. Že desetletje smo aktivni člani mednarodnega programa Ekošola in sedmo leto sodelujemo v projektu Znanje o gozdovih. V lanskem šolskem letu smo bili povabljeni k sodelovanju v Erasmus+ mednarodni projekt z naslovom Gozd – naš vseživljenjski učitelj. Sprejeli smo izziv in v prispevku bomo predstavili nekaj šolskih in obšolskih dejavnosti otrok in mladostnikov z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju, ki jih izvajamo na šoli in so (ne)posredno povezane z gozdom. Cilji, ki si jih z dejavnostmi vezanimi na gozd zastavljamo, so usmerjeni v izboljšanje splošnega počutja otrok in napredek pri otrokovem celostnem razvoju. Ciljna skupina naših otrok je zelo heterogena, saj se njihov starostni razpon giblje od sedem do šestindvajset let. Prav tako so si različni glede na kognitivne sposobnosti, motorične spretnosti in bolezni, ki jih poleg motnje v duševnem razvoju spremljajo. Na šoli imamo dva oddelka – v prvem so mladostniki z zmerno motnjo, kjer so pogoji za vzgojno izobraževalno delo bistveno lažji kot v drugem oddelku, kjer so mladostniki s težjo motnjo in so popolnoma nesamostojni pri vseh življenjskih opravilih.

2. OSREDNJI DEL

2. 1. ŠPORTNI POUK V GOZDU V VSEH LETNIH ČASIH

Otroci, ki se redno igrajo v naravnem okolju imajo boljše razvite motorične veščine in so tudi manj bolni (Vilhar U., 2018). Razgibanost gozdnega terena omogoča otrokom različne oblike gibanj. Gibanje je povezano z delovanjem možganov in aktivira miselne procese, ki delujejo na učinkovitejše učenje, boljše pomnjenje in večjo motivacijo za šolsko delo (Brodar Š. in sod., 2016).

Naši učenci v okviru športnega pouka večino ur preživijo zunaj v naravi, ne glede na letni čas in na slabe vremenske pogoje. Hodijo po gozdnih stezah in neravnih terenih, nekateri tudi tekajo po strmih travnatih pobočjih in se lovijo. Medtem ko je gozd za otroke z težjo motnjo v duševnem razvoju primeren le za razvoj osnovnih gibalnih funkcij, imajo otroci z zmerno motnjo več gibalnih sposobnosti. Njihova domišljajska igra je sicer skromna in kratkotrajna, v naravnih okoljih niso pretežno vedoželjni in raziskovalni. Najraje lomijo vejice in mečejo kamne v reko. Kljub rednim obiskom v gozd, je to zanje še vedno manj znano okolje. Toda v gozdu se naučijo stopati, dvigovati noge, loviti ravnotežje in koordinirati celo telo. Cilj je postavljen glede na posameznika, da v največji možni meri razvija in ohranja gibalne spretnosti: hojo, tek, koordinacijo, moč in ravnotežje. Vsaka začetna aktivnost je za otroka težka, kasneje se vživi v dogajanje, vendar sodeluje po svojih najboljših močeh. Učenci, ki se po športni aktivnosti vrnejo v učilnice, so kljub utrujenosti videti sveži, zadovoljni in motivirani za formalno obliko šolskega dela. Otroci v zimskem času tudi manj obolevajo.

Slika 1, 2, 3: Športne aktivnosti v različnih letnih časih

Za skupino otrok in mladostnikov z zmerno motnjo v duševnem razvoju se na šoli izvaja tudi interesna dejavnost namenjena daljšim pohodom in orientiranju v naravnem okolju. Otroci se urijo v zavedanju oddaljenosti dveh krajev in se učijo poiskati orientacijske točke v naravi. Prav tako razvijajo svoje telesne zmožnosti in vztrajnost, vedo koliko zmorejo prehoditi in katere oblike terena slabše obvladujejo. Učenci se zavedajo, da se morajo vrniti na začetno točko, pri tem morajo ustrezno predvideti in načrtovati svoje gibalne akcije, kam bodo stopili in kako bodo hodili, da bodo s čim manj napora prišli nazaj na začetno točko. Skupni pohodi dajejo posamezniku občutek pripadnosti skupini, doživljanja samega sebe in prijateljev, izboljšuje se tudi razpoloženje v skupini.

Slika 4, 5: Pohodništvo in orientiranje v naravi

2. 2. ŠOLA V NARAVI V GOZDU

Bivanje v gozdu je ena od sprostitvenih tehnik, kjer otrok vzpostavi stik s seboj, se zave lastnega telesa in prepozna lastne potrebe (Hostnik J., 2020).

Jeseni smo izvedli šolo v naravi na Veliki planini, v zelenem okolju, med pašniki in gozdovi. Udeleženske so bila dekleta z zmerno motnjo v duševnem razvoju. To je bilo njihovo prvo doživljajsko bivanje v leseni koči brez interneta in telefona, z omejenimi količinami pitne in sanitarne vode ter s kuriščem zgolj s štedilnikom na drva. Naš cilj je bil usmerjen v učenje socialnih veščin, v razvoj (ne)verbalne komunikacije, izražanje občutij, uravnavanje čustev, gradnjo samozavesti in graditev odnosa v skupini. Dekleta so si delila bivalne in spalne prostore, si postavila pravila in določila hišni red, skupaj načrtovala jedilnik in si razdelila hišna ter gospodinjstva dela. Vsa nova spoznanja so temeljila na situacijskem in problemskem učenju. Pohajanje po neskončno dolgih pašnikih in po obrobju gozdov so bile njihove sprostitvene dejavnosti in priložnosti aktivnosti, kjer so se predajale zvokom narave, se čudile tišini in upočasnjenemu tempu življenja. Skrbeti so morale tudi za lastno varnost na razgibanem terenu. Njihovi vtisi ob zaključku so bili emocionalno polni. Po pripovedovanju so doživele najlepše počitnice v naravi.

Slika 6, 7, 8: Šola v naravi

2. 3. GOZD RAZISKUJEMO S ČUTILI

Gozd je za pridobivanje senzornih izkušenj odlično učno in terapevtsko okolje (Jakovljević, 2014). S sprostitvenimi tehnikami v gozdu pomagamo otroku pozitivno doživljati samega sebe in svojih

prijateljev. Otroci z motnjami v duševnem razvoju se pogosto srečujejo s pomanjkljivimi vizualnimi, slušnimi, gibalnimi, ravnotežnimi in taktilnimi zaznavami ali pa nasprotno, z visoko intenziteto senzornih dražljajev. Predstavljamo nekaj iger, ki pripomorejo pri razvoju senzornih čutil in jih izvajamo na šoli:

- Z ogledalcem otrok raziskuje prostor, se orientira po njem in razvija vidno motorično koordinacijo.
- S prevezo okrog oči in s taktilnimi zaznavami prostora (naravnega okolja) se otrok zaveda položaja telesa, razvija ravnotežje in motorične spretnosti.
- Z meditacijo v naravi otrok razvija slušne zaznave, zavedanje in razločevanje.
- S hojo po naravnih gozdnih materialih otrok izraža občutja in (ne)ugodje.

Učencem so tovrstne igre všeč, saj so drugačne in predvsem motivacijske. Tudi učitelji opažamo boljšo pozornost in koncentracijo pri izvedbi aktivnosti ter predvsem veliko otroškega zadovoljstva po uspešno izvedeni nalogi. Tovrstne igre so odlične metode sproščanja v naravi.

Slika 9, 10, 11: Senzorne igre

Slika 12, 13: Hoja po naravnih gozdnih materialih

2. 4. V GOZDU POSTANEMO USTVARJALNI

Preživljanje prostega in vzgojno izobraževalnega časa v gozdu ima za otroke številne pozitivne učinke. Otroci so v naravi manj obremenjeni, svobodneje razmišljajo in so zato bolj ustvarjalni (Hostnik J., 2020). Ker se osebe z motnjo v duševnem razvoju pogosto verbalno težko izražajo in so neverbalno spretnejše, jim lahko omogočimo izražanje z umetniškim ustvarjanjem (Palčič K., 2016 po Može Cedilnik in Uršnik, 2011; Novljan in Jelenc, 2000).

Na naši šoli otroke spodbujamo, da si v gozdu poiščejo naravne materiale (kamenje, vejice, liste, debla, polžje hišice, fosile, peresa ...) ter si preko svoje domišljajske igre gradijo fantazijski svet. Učitelji opažamo, da otrok ni enostavno motivirati, zato moramo biti izvirni pri izbiri teme, da v njih vzbudimo zanimanje. Ravno tako je potrebno otroka spodbujati skozi cel likovni proces in mu dati čim več priložnosti za samostojno ustvarjanje. Pri vsem tem pa je najpomembnejše, da je pohvaljen za svoje delo, saj je le to ključno za razvoj njegove samopodobe.

Slika 14, 15, 16: Izdelki iz naravnih materialov

V letošnjem šolskem letu je bila naša osrednja tema likovno umetniškega ustvarjanja »gozd«, ki je bila hkrati tudi ideja za dekoracijske koticke na šoli in izdelovanje novoletnih voščilnic. Izbrane metode likovnega ustvarjanja razvijajo pri otroku domišljijo, senzomotorične spretnosti, sposobnost opazovanja in zaznavanja detajlov.

Slika 17, 18, 19: Likovni izdelki na temo gozda

Slika 20, 21: Novoletne voščilnice in šolska dekoracija na temo gozda

2. 5. GOZD JE PROSTOR, KJER SE LAHKO UČIMO

Györek (2018) navaja, da ima v Sloveniji skoraj vsaka šola ali vrtec neposreden dostop v gozd. To pomeni, da lahko zunaj vzgojno izobraževalnih stavb poteka organizirana oblika učenja. Medtem ko je otrokova vloga v razredu sedeča, je v gozdu gibalno aktivna. Pouk na prostem omogoča učencem razvijanje pozitivnega odnosa do narave, reševanje problemov, razvijanje kognitivnih sposobnosti ter motoričnih in socialnih veščin (Šebjanič E., Skribe Dimec D., 2019).

Na šoli se poslužujemo (ne)formalnega in situacijskega oz. problemskega učenja. Predvsem pri naravoslovnih vsebinah se učna snov najprej obravnava v razredu, s poudarkom na slikovnem materialu in ogledu poučnih oddaj. Nato se učenci odpravijo v naravo, kjer si ogledajo teren, opravijo meritve, poiščejo in naberejo material oz. gozdne primerke, prisluhnejo zvokom, fotografirajo itd. Na koncu sledi predstavitev zbranih informacij v obliki tabelaričnih prikazov, plakata ali razstave. Eden od naših šolskih naravoslovnih projektov je spremljanje podnebnih dogajanj v lokalnem okolju. Učenci v naravi beležijo meritve (temperatura, zračni pritisk in vlaga, tipi oblačnosti, vetrovna smer in hitrost) in nato dvakrat letno (pozimi in jeseni) pripravijo poročilo ter ga predstavijo v obliki plakatov. Cilj učenja iz plakatov je predstaviti bistvo iz podatkov, hkrati, pa učenci razvijajo tudi veščine govornega nastopa.

Slika 22, 23, 24: Pouk v učilnici in na prostem

Slika 25, 26, 27: Muzej čutil

Tudi dneve dejavnosti velikokrat povezujemo z gozdom. Obiskali smo »Lesarius-7 čutni muzej«, ki je odličen primer spoznavanja starodavnih lesarskih obrti in rokovanja z ročnimi orodji, kjer se otrok preizkusi v spretnostih brušenja, piljenja, oblanja in žaganja različnih vrst lesa. Muzej je hkrati zbirka

lesenih igrač in iger iz preteklosti. Otrokom se je ponudila možnost, da so z igračami in igrami rokovali ter z otipom zaznavali strukturo lesa. Prav tako se jim je vzbudila radovednost in želja po igrivosti.

3. ZAKLJUČEK

Ugotavljamo, da gredo otroci in mladostniki z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju z učitelji zelo radi v gozd. Pohod v gozd jim predstavlja sprostitve in svobodo. Na žalost so naši otroci zgolj le vodljivi in sami ne izražajo potreb po prostočasnih aktivnostih v naravi. Isti otroci, ki so v šoli aktivni, svoj prosti čas v domačem okolju preživljajo pasivno. Medtem ko so otroci z težjo motnjo v duševnem razvoju popolnoma odvisni od staršev oz. skrbnikov, se otroci z zmerno motnjo v duševnem razvoju lahko sami odločajo, kakšne bodo njihove prostočasne aktivnosti. Večina teh otrok prosti čas nameni telefonom in računalnikom, medtem ko se v naravi ne zadržujejo veliko. Največ tovrstnih težav opažamo prav pri mestnih otrocih. Narava, še manj gozd, ni njihova izbira za preživljanje prostega časa. V šoli otrokom telefonov ne dovolimo uporabljati, hkrati jih spodbujamo, da svoj prosti čas preživijo aktivno - v gibanju, druženju in z igro v naravi. Učitelji otroke lahko navajamo na gozd le tako, da jih dnevno vodimo tja in jih tam neformalno izobražujemo. Seveda pri otrocih z motnjami v duševnem razvoju opažamo pozitivne učinke in lahko potrdimo, da gozd nanje deluje terapevtsko. Po aktivnostih v naravi so v učilnici veliko bolj osredotočeni na formalne naloge, bolj so sodelovalni, imajo večjo motivacijo za učenje, boljša je njihova usmerjena pozornost, likovni izdelki so bolj izpopolnjeni, na splošno kažejo večje zadovoljstvo, tudi prijateljski odnosi so trdnjši.

4. LITERATURA IN VIRI

Brodar Š. in sod. (2016). Z gibanjem do drugačnega pouka. Vodenje v vzgoji in izobraževanju, Letnik 14, str. 49 – 68

Pridobljeno s: <http://www.solazaravnatelj.si/wp-content/uploads/2016/01/gibanje.pdf>

Györek N. (2013). Gozdna pedagogika v Sloveniji – Priložnost za povezovanja in nova znanja. Gozdarski vestnik, letnik 71, št. 4 Pridobljeno s: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TVWVIP96/69ddb75b-ad5f-4e5a-bba4-2933ace6d61c/PDF>

Hostnik J., (2020). Narava kot terapevtski prostor. Revija Didakta, Letnik 30, str. 39 – 44

Jakovljevič T. 2014. Gozd kot terapevtsko kolje za otroke s posebnimi potrebami. (ur.) Györek N. in sod. Otroci potrebujemo gozd. Inštitut za gozdno pedagogiko in Vrtec Antona Medveda Kamnik, str. 55-59.

Palčič K., (2016). Vloga mentorja pri umetniškem ustvarjanju v skupini odraslih z motnjo v duševnem razvoju. Andragoška spoznanja 2/2016 str. 57

Pridobljeno s: <https://core.ac.uk/download/pdf/294837288.pdf>

Šebjanič E. in Skribe Dimec D. (2019). Primeri dobre prakse pouka na prostem v Sloveniji in tujini. Sodobna pedagogika, let. 70 vol. 136, str. 70 – 85

Pridobljeno s: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-1BIMUJDI/701103e0-19a0-436c-81f3-6975b250bfd6/PDF>

Varga M., Groznik Zeiler K., (2021). Podnebne spremembe in Svetovna dediščina Slovenije. Center za upravljanje z dediščino živega srebra Idrija Mercury Heritage Management Centre, Idrija, 35 – 40
Pridobljeno s: www.cudhg-idrija.si/storage/_sites/cudhg/app/media/uploaded-files/podnebne-spremembe.pdf#page=36

Vilhar U. Zelena učna okolja: Prednost učenja v naravi za otroke s posebnimi potrebami. Narava kot terapevtsko okolje in orodje, str. 5. Inštitut za gozdno pedagogiko, Kamnik, 2018. Pridobljeno s: https://gozdna-pedagogika.si/files/Zelena_ucna_okolja_brosura_slo_final.pdf

Predstavitev avtorice:

Po izobrazbi sem mag. prof. spec. in reh. pedagogike z izpopolnjeno specialno pedagoško izobrazbo za delo z otroci in mladostniki z motnjami vedenja in osebnosti ter transformativna mediatorica. Dvajset let delam z otroci s posebnimi potrebami in sem zaposlena na osnovni šoli s prilagojenim ter posebnim programom vzgoje in izobraževanja. Zadnja tri leta delam z otroci z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju. Sem članica neprofitnih organizacij, Društva za nenasilno komunikacijo in Društva Sožitje Kamnik, kjer opravljam prostovoljna dela. Sem velika ljubiteljica narave in ko mi čas dopušča, rada obiščem gozd.

AGENDA

INTERNATIONAL ON-LINE CONFERENCE

FOREST RELATED ACTIVITIES

MAY 29 / 30 / 31, 2023

DAY 1: MAY 29

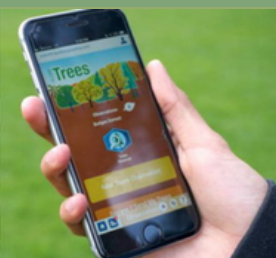
Opening the zoom / registration: 15.50 - 16.00

16.00 - 16.05	Welcome speech and presentation of the on-line conference
- Gregor Cerar, national operator of the Eco-Schools programme Slovenia
- Jasmina Mlakar, the project leader
16.05 - 16.15	Jasmina Mlakar: Forest - our lifelong teacher: presenting the Erasmus+ project
16.20 - 16.40	Boštjan Hren, Slovenia Forest Service: Forest pedagogy as a tool of forest education (the case of Slovenia Forest Service)
16.45 - 17.05	Lenka Kleger, GLOBE Europe and Eurasia: The European Phenology Campaign
17.10 - 17.30	Anita Mustać, Primary school Šime Budinič Zadar, Croatia: Tree phenological monitoring
17.35 - 17.45	short break / showing photos from international mobilities
17.45 - 18.10	Beni Pavlišič, Primary school Zadobrova, Slovenia: Find the oldest living organism in the environment near the school
18.15 - 18.35	Zrinka Klarin, Ivica Štrbac, Primary school Šime Budinič Zadar, Croatia: Forest and Fires in Dalmatia
18.35 - 18.55	Teresa Lamberti, I. C. Soverato 1 (Primary school), Italy: Forest education indoor and outdoor
19.00 - 19.25	Uroš Cajnko, Primary school Notranjski odred Cerknica, Slovenia: Forest classroom
19.25 - 19.35	Time for discussion, feedback, End of day one

DAY 2: MAY 30

Opening the zoom / registration: 15.50 - 16.00

16.00 - 16.05	Welcoming the participants
16.05 - 16.30	Petra Košir, Primary school Venclja Perka, Slovenia: Let's go to the forest
16.35 - 16.55	Jasminka Milivojević: Primary school Branko Radičević Kraljevo / Vitkovac, Serbia: Forest in the classroom - classroom in the forest
17.00 - 17.20	Brian A. Campbell, NASA Senior Earth Science Education and Communication Lead: NASA and GLOBE - Trees around the GLOBE
17.25 - 17.35	short break / showing photos from international mobilities

17.35 - 17.55	Radmila Jokić, Primary and secondary school with dormitory Vuk Karadžić, Sombor, Serbia: Forest adventure with my friends
18.00 - 18.25	Mirjana Marinčič, Primary school Leskovec pri Krškem, Slovenia: Forest, my second classroom
18.30 - 18.55	Mojca Rankl, Kindergarten Otona Župančiča Slovenska Bistrica, Slovenia: Forest challenges
19.00 - 19.25	Marjeta Remic, Kindergarten Kranjski vrtci, Slovenia: Mindfulness and sports activities in the forest
19.25 - 19.35	Time for discussion, feedback, End of day two

DAY 3: MAY 31

Opening the zoom / registration: 15.50 - 16.00

16.00 - 16.05	Welcoming the participants
16.05 - 16.30	Petra Horvat, Kindergarten Pobrežje Maribor, Slovenia: Forest heroes
16.35 - 16.55	Ornella Pegoraro, Pertini-Santoni Upper Secondary School, Italy: Forest education in Italy
16.55 - 17.20	Daniela Stamatović, Primary school Leskovec pri Krškem, Slovenia: I connect with the nature
17.25 - 17.45	Eleonora Stellatelli, ITTL Cilibreto di Crotone, Italy: Sustainability policies in Europe
17.45 - 17.55	short break / showing photos from international mobilities
17.55 - 18.20	Nina Korošec Mladenović, Primary school Glazija, Slovenia: Classroom in the forest
18.25 - 18.45	Ana Gudžić-Kosovac, Andrea Savić, Sanja Vukojević, Slavica Savković, Pre-school Moje detinjstvo Čačak, Serbia: The forest inspires us
18.50 - 19.15	Mojca Borštnar, Primary school 27. July Kamnik, Slovenia: Forest as a therapeutic environment for children with special needs
19.15 - 19.30	Time for discussion, feedback, End of day three Evaluation of the conference

Conference registration for listeners is open until May 25: [LINK](#)

